

Mărkò andí Yěsù Krístò bhà Ídzi Măkŭrù Yàrí bhŭkù ò ì nòtù ádròdrŏ dhu tí dhu

Yàrí bhŭkù nandí ní Mărkò, yà átò ka kanzínà Yùwanì Mărkò tí. Ka ní Màriyà t'ídhùnà, ndírò ndi Màriyà ní Yèrùsàlè mà tó kígò ǒ Kànìsà ǒ bhà nzínzi ǒ atdí alè (Kas 12.12, 25). Mărkò nyú ndítírò ní nzi uvitatále, pbétù ka ní PÉTERÙ t'ódhìnà, yà atdíkpá abádhí arí kasu ònzi mànà (1PÉ 5.13). Ndirò, PÉTERÙ-tsŭ ní ndi kŭri Yěsù dŏ rŏtè Ídzi Măkŭrù. Mărkò unda andànà Bàrnabà mà uvitatále Pòlò mànà fŭyó wemberè tó abhi ǒ (Kas 12.25; 13.5). Olùnà rò, Bàrnabà nídyi Mărkò ndínŭ ara tí Ídzi Măkŭrù núnò tdítđ Kìpurò tó pbìrì ǒ bhà tò (Kas 15.36-39). Olùnà rò nyú tdítđ ní ndi, Mărkò mà náadù òwu 'òtù Pòlò nà yà wemberè tí ka kósò Pòlò Romà tó kígò ò òná kàsùmì ǒ (Fìl 1.24; Kòl 4.10).

Mărkò andí pbìndà bhŭkù yà ìnzŭ ní Pbàyàhúdì tó pbàkrístò tò. Ndi bhŭkù ò, kŭli pbìndà òtè-ivé Yěsù-kàsŭ dŏ, ìnzŭ ní kărúdhèna dhu dŏ. Kŭtè Yěsù «Kàgàwà t'ídhùnà tí» (1.1; 15.39), pbétù Yěsù nyú ndítírò ràdù ndàtì «Ìndrŭ t'ídhùnà tí» (8.31,38) «Ìndrŭ t'ídhùnà-tì» ní, Kàgàwà ábhŭ kóró dhu dŏ ádrùngbànga tó òbì foná alè. Kà rŭ dhu ìtè átò, Yěsù rŭ ìndrŭ obhó nyú.

Yěsù apè pbìndà kasu Gàlìlayà tó pbìrì ò rò (1.1-9.50), ndàdù àrà àhŭ nà Yùdeyà tó pbìrì ò, ròsè dòtsí ní Yèrùsàlè mà tó kígò ǒ (10.1-16.20).

Bhŭkù-nyètì ka kóhù tí dhu

- Bătizò nubhónà Yùwanì rŭ Yěsù Krístò bhà Ídzi Măkŭrù núnò ìndrŭ tò dhu (1.1-13).

- Yěsù rǐ p̄bìndà kasu òpè Gàlìlayà tó p̄bìrì ò rò, ndàdù àrà àhù nà Yèrùsàlemà tó kigò ò dhu (1.14-10.52).
- Yěsù rǒvè, kòtdù ndì, ndàdù ndìngbè òve-bvù rò dhu (11.1-16.8).
- Yěsù rǐ ndìtè p̄bìndà ábhàlǐ tò tdù ndì ndòdzí òrù-akpà ò rò dhu (16.9-20).

Bàtizò nubhónà Yùwanì rǐ Kàgàwà bhà

Ídzi Mǎkǔrù núnò ìndrù tò dhu

(Màt 3.1-12; Luk 3.1-18; Yùw 1.19-28)

¹ Yàrí ní Yěsù Krístò, Kàgàwà t'ídhùnà dǒ róte Ídzi Mǎkǔrù náapè ndì tí dhu. ² Àdhàdhì nabì Ìsayà náandí dhu p̄bìndà bhùkù ò dhu bhěyi, ndàti: «Kàgàwà ràtina: «Ma mí p̄bàkà mùkèngyè nóvì angyi ìndù. Kà rǐ otu nówè ìndù*.» ³ Ndi mùkèngyè rǐ dhu òvò orú tǔna nyú nà rùngù ò, ndàti: «Nyòbhòlo ngudhà Ádrùngbàle tò, nyutò kà rùbhi òná otu*!»

⁴ Ní Yùwanì níitò ndì rùngù ò, ndàmbe bàtizò núbho dǒ ìndrù tò, ndàdù àrà dhu nóvò rǒ abádhí tò ndàti: «Nyùgèrè nyǐ nyùbhà fùkù nzéenga, nyàdù bàtizò nálù, ndínlǐ Kàgàwà adù tí fùkù nzéenga núbà fùkù.»

⁵ Yùdeyà tó p̄bìrì ò ábhò ale nyú, Yèrùsàlemà tó kigò ò ale mànà níiwúnà kóró kà tí'ò. Abádhí núnónà fiyó nzéenga kpangba, Yùwanì ràdù bàtizò núbho fiyò Yòròdanì tó idha-akpà ò. ⁶ Yùwanì náafónà ngàmìyà tí kátina ìzà-ká nǐ ka kódyù mùdzarù, ndàdù mvuna'ò níso asé tó kùkyè nǐ. Kǒngúnà ndì ìndù mà nǐ, irí ò itidha mànà. ⁷ Kàránà dhu núnò rǒ ihé-yà tò ndàti: «Olù rírà dzidu dǒ ale rǐ ì ádrùngbànga tó òbì nà atdíðò ròsè

* 1:2 1.2 Mál 3.1 * 1:3 1.3 Ìsa 40.3

dùdunǎ. Ma màkǎ nzá mòkò ma munga kàpfò rǒ kàyitò-mbǐ* mà. ⁸ İma, ma marí bàtizò núbhò fùkù idha nǐ. Pbéttù, àbadhi náaraya bàtizò núbho rǒ fùkù ìlǐlǎ-Alafí nǐ.»

Yěsù rǐ bàtizò nálǔ dhu
(Màt 3.13-4.11; Luk 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Yùwanì arí bàtizò ùbhò òná kàsùmì ǒ, Yěsù níira Gàlilayà tó pbìrì ǒ atdí kígò, Nàzàretì tí kátina ò rò, ndìrà àhù Yòròdanì tó idha-akpà ò, Yùwanì ràdù bàtizò nábhu fìndà. ¹⁰ Ní idha ò rò Yěsù rǎhù rò, kǎla òrù-akpà-lí'ò ndìkpa rí ró, ìlǐlǎ-Alafí ràdù ifo òná kà-dǒ àmbò tó ófò ǒ. ¹¹ Ndìrò, kǐrì atdí alɛ-tù òrù-akpà ò rò róte ró, ndàti: «İnyi ní Idhùdu, yà atdíđǒ ma mózè alɛ, idhèdu náarí ndìkǎ okúnù dǒ rò.»

¹² Ní ànyìrǒ rò tí, ìlǐlǎ-Alafí núutu Yěsù ràrà rùngù ò. ¹³ Ní kǎnzì ìfò kumì idho ànyì, Sìtanì ràdù àmbe kà-affí nùmvu dǒ. Kǎdì irí ǒ ìzǎ náaróko òná ngari ò, màlàyíkǎ ràdù àmbe dzùnàna nónzì dǒ.

Yěsù rǐ wemberè tó pbìndà ábhàlǐ núnzi dhu
(Màt 4.12-22; Luk 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Yùwanì ka kósò imbi ò dhu-dzidǒ, Yěsù náarà Gàlilayà tó pbìrì ò, ndàmbe Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núnò dǒ ìndrù tǒ. ¹⁵ Kǎránà àtìna rǒ: «Kàsùmì nákǎ wà. Òrù-akpà ǒ Àdrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi-tsu nínđu wà ndì. Ní, nyùgèrè nyǐ nyùbhà fùkù nzéɛnga, ndìrò nyà'u Ídzi Màkùrù.»

¹⁶ Gàlilayà tó rèrù-bidǒ ndì ndúbhi rórò, Yěsù náala óyǒ àwèrù, Sìmonì† mà adòná Àndèɛyà nà, ìbhè nóho rí imbi nǐ rèrù ǒ ró. ¹⁷ Ní Yěsù náati abádhí nǐ: «Nyìwù

* 1:7 1.7 Alɛ-pfò rǒ kàyitò-mbǐ t'úngata nǐ'ì ìnc-kàsǔ.

† 1:16 1.16 Ndì Sìmonì-òvò ní Péterù átò (Mrk 3.16).

owùdu ǒ, ma mí nyǔgèrè nyǒngò ìndrù tó àwèrù[‡] tí.»
¹⁸ Ní uró rò tí, abádhí núbhà fíyó ìbhè-mbí, 'àdù òwu kǒwù ǒ.

¹⁹ Tdítdǒ, Yèsù náandri ìtseta ake, ndàdù Zèbèdayò bhà inzo, Yàkòbhò mà Yùwanì nà nála. Abádhí ní'í fíyó ibhú ò, fíyó ìbhè-mbí nóbhòlò ì'í ró. ²⁰ Ní ányìǒ rò tí, Yèsù náanzi abádhí. Ní, abádhí adù àbayà Zèbèdayò núbhà ibhú ò kasutále mànà, 'àdù òwu Yèsù-owù ǒ.

Yèsù rǐ nzére-alafí nà arí'í atdí ale nígǔ dhu
 (Luk 4.31-37)

²¹ Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náawù ùvò Kàpèrnawumù tí kátina kigò ò. Ní, Pbayàhúdì tó asota-dhò ǒ, Yèsù náatsù unduta-dzà ò, ndàdù ndòpè ndúdhe dhu ányì-dzá ì'í ale tǒ. ²² Ní Yèsù rǔnɔna dhu ní'í rí ale idhò núbkò atdíǒ, kàrǐ dhu núdhe tí dhu dǒ. Obhó tí, kàbhà dhu t'údheta ní'í mbà Músà bhà Ƴyátá tó màlímó tó dhu t'údheta bhèyi. Ndirò, kàmbénà dhu núdhe dǒ ádrùngbǎnga tó ɔbì nyú nà.

²³ Ní wò kàrǐ dhu núdhe òná kàsùmì ǒ tí, nzére-alafí nà arí'í atdí ale náatsù ndì unduta-dzà ò, ndàdù òkù ndàtì: ²⁴ «Ádhu nyi nyòzè mà nà Yèsù, Nàzàretì tó kigò ǒ alé? Nyi nyìrà tí tsèka nyi nyotdí tí? Ma m̀nì wà dhu mbèyi nyú nyi rǎrǐ àdhi. Nyi ní Kàgàwà ívì ìlǐlǎ ale.» ²⁵ Ní Yèsù náarù wò ale ò rí'í nzére-alafí dǒ, ndàtì: «Ínè, áhǔ wò ale ò rò!» ²⁶ Ní wò ndì nzére-alafí níiyà wò ale-ǒnga ɔbì nyú nà, ndàdù àhù kà ò rò ádrùngbǎ ikú nyú nà. ²⁷ Kóró ale idhò núbkò, ràmbe dhu nóngù dǒ tsùyá nzínziya ǒ, 'àmbe àtìnà dǒ: «Íngbà dhu-tidò wò? Màkǔrù-owútá nyú ní yà ádrùngbǎnga tó ɔbì nyú nà ka kùnò! Yàrí ale rǐ dhu nuyǎ nzére-alafí tò màtì, ràdù

[‡] 1:17 1.17 Kà-tì ní: Ìndrù-tsù ùndu róngo Kàgàwà-owù nungù tí ale.

tsùnà dhu níri!» ²⁸ Ní Yèsù rǒnzina dhu-òyí nùugà ndì kòmbómbí kóró Gàlilayà tó pbìrì ǒ.

Yèsù rǐ andi nà ábhǒ ale nígǔ dhu

(Màt 8.14-17; Luk 4.38-41)

²⁹ Unduta-dzà ò rò ì 'ùvò dhu-dzidǒ, Yèsù mà náadù òwu uró rò tí Sìmonì mà Àndèrɛyà nà mà t'ídza. Abádhí awù atdíkpá Yàkòbhò mà Yùwanì mà nà. ³⁰ Ní ànyì-dzá, Sìmonì bhà aguna-àyi níí'í ara dò ndì ndàyi ró, atdíidǒ kàzù ùtò ndì òna nǎ nídhunǐ. Ní, yà Yèsù ìrà àhù rórò tí, ka kavò íyàdhiyà rǎndì dhu kà tò. ³¹ Ní Yèsù náandri kà ì, ndàlǔ kǒtsù, ndàdù kìvǎ ɔrù. Ní kà-ǒ ì'í kàzù náavè, kà ràdù àdì ndàmbe ònyù ùbho dǒ abádhí tò. ³² Pbitsòngǎ, adyifò nòtsù dhu-dzidǒ, ka kowúnà ìwu rǒ andi nà arí'í kóró ale nà Yèsù tí'ò, nzéɛ-alafí nà arí'í ale mà nà. ³³ Ní, kígò ǒ ale núundu ì kóró Yèsù rǐ'í ònà ìdza-lí. ³⁴ Ní Yèsù níngǔ dhèdhèrò andi-tidò nǐ arándì ábhǒ ale nyú. Kǎránà nzéɛ-alafí nípfò rǒ átò ábhǒ ale ò rò. Ndirò, kǎránà nzǐ ì nzéɛ-alafí nùbhà rǒ ròtè, iwà abádhí nùni Yèsù ràrǐ àdhi dhu nídhunǐ.

Yèsù rǐ Kàgàwà bhà Ídzi Màkǔrù núnò Gàlilayà tó pbìrì ǒ dhu

(Luk 4.42-44)

³⁵ Tsútsǎ nínganí bhǒtsungá, inzà inga nápè àwù rórò, Yèsù níivà ndì ndàhù kígò ò rò, ndàrà ìgi rùngù ò ndàdù ndòpè ndìtsò ndì ànyì. ³⁶ Ní, Sìmonì mà ɔdhiina mà nà náawù kòmè. ³⁷ Ní Yèsù ì àla rò, abádhí náati kà nǐ: «Ádrùngbǎlé, kóró ale rǐ nyɔmɛ.» ³⁸ Pbéù Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Kòwu kyèròkyèrò rí'í ngǔkpá pbanga ò. Ànyì, ma màkǎ munò Kàgàwà bhà Ídzi Màkǔrù átò, ndì dhu-okú dò rò ma mira nídhunǐ.» ³⁹ Nírò ní ndì kǎdù ùbhi Gàlilayà ǒ kóró ngari ǒ, ndàrà Ídzi Màkǔrù

núnò rǒ ndi p̄birì ǒ unduta-dzà ǒ rò, ndàdù àrà nzéřε-alafí nípfò rǒ abádhí řǐ òyà ale ò rò.

Yěsù řǐ kíkí nà ale nábhǔ řilǎ Kàgàwà-nyìkpó ǒ dhu (Màt 8.1-4; Luk 5.12-16; 17.12-19)

⁴⁰ Atdíku, kíkí nà atdí ale ní'ira Yěsù i, nditsi ndòkò ɔtdyùna dǒ kònzǐ, ndàdù ndìtsò kàrò ndàti: «Nyi nyòzè ka nǐ, nyi nyìnè nyabhù ma mìlǎ Kàgàwà-nyìkpó ǒ.» ⁴¹ Ní Yěsù náabà izù kàdǒ, ndàdù ɔtsùna nágba, ndàpbalǎ kàngbò, ndàdù àtìnà kà nǐ: «Ʃwà ma mòzè. ǐlǎnà!» ⁴² Ní ányìrǒ rò tí, kíkí níikù wòrí ale rǒ rò, kà ràdù ìlǎ. ⁴³ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù uyá dhu kà tò ɔbi nyú nà, ndàdù kàvi ràrà, ⁴⁴ ndàti nǐ: «Ándà nga mběyi, àpé nyunɔ wò dhu atdí ale tò màtí. Pbéťù àrà nyitè nyi nyògù dhu kùhanì tò, ndìrò nyádù nyabhù yà Músà bhà Ʃyátá nuyá pεrè Kàgàwà tò, ndíń nyi nyògù dhu nitè tí kóró ale tò*.» ⁴⁵ Pbéťù wòrí ale níitdègu àrà, náadù ndòpè ndàrà róná ndì nònzǐ dhu náwe rǒ atdíǒ nyú, ndùgà ndi dhu-òyǐ kóró ngari ònǎ. Wò ndi dhu-okú dò rò, Yěsù náadùna nǐ àrà òtsù rǒ kpangba atdí kígò ò màtí, pbéťù kǎránà àdi rǒ lèngèlèngè. Ní, ìndrǔ owúnà iwu rǒ kà-tǐ ò kóró ngari ònǎ rò.

2

Yěsù řǐ ngbǒna úve ale nígǔ ndàdù pbìndà nzéřεnga núbà dhu

(Màt 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Ngúfè idhɔ dzidǒ, Yěsù níingo tdítǒ Kàpèrnàwumù tó kígò ò, kóró ale ràdù dhu ìrì, inè kà rǎřǐ ìdza*.

* 1:44 1.44 Law 14.2-31 * 2:1 2.1 Ndi idza ní'ì ngǎtsi nǐ Sìmonì mà Àndèřyà mànà màtó (Mrk 1.29).

² Ní ábhǒ alé-yà núundu ì Yèsù rǐ ònà idza ǒ, ìmbă ale-pfò kafó róngà mà rǐ ì ndi idza-lí màtí. Yèsù náadù àdi ndámbe Kàgàwà bhà ǒte núdhe dǒ abádhí tò. ³ Nírò ní ndi ngǔkpà ale níwú ngbǒna úve ale nà Yèsù-tí'ò, ìfò ale nánò ótdù dǒ rórò. ⁴ Pbétù, abádhí rǐ ndi ale nítsù Yèsù-tí'ò dhu ní'ì obi tí ihé-yà-okú dò rò. Ní abádhí núnngbe idza-dòtsirò yà Yèsù nádi ònà ngari dǒ rò, 'àdù wòrí ale nífò ònà ótdù mànà Yèsù-ònzí. ⁵ Ní kòrí ale tó a'uta ndi ndàla rò, Yèsù atí wò ngbǒna úve ale ní: «ǒdhí, ma mùbà wà pbùkù nzéřnga.»

⁶ Ní, yà ányìrǒ ì òkò ró ì'ì Músà bhà Ƴyátá tó ngúfe màlímó, náambénà inga nírè dǒ afíya ò, 'ámbe àtìna dǒ: ⁷ «Ádhu wò ale rǐ dhu ùnò nzéře nyú Kàgàwà nǐ ní? Ádhi ìndrǔ bhà nzéřnga núbà rádù, ìnzá ní Kàgàwà kèlě atdíró núbà ka rò?» ⁸ Ní uró rò tí, Yèsù núnunì abádhí rǐřèna afíya ò dhu, ndàdù dhu ìvu abádhí-tsǔ ndàti: «Ádhu nyǐ nyí'ì wòrí ìrèta-tidò nà ní? ⁹ Kati ngbǒna úve ale ní: «Ma mùbà wà pbùkù nzéřnga», ndirò kati: «Ívà nyi, ìtdù ìndú ótdù, nyadù àrà», ní kòrí óyǒ dhu nzínzi ǒ isó ró'ò dhu ní àdhu? ¹⁰ Nírò, ma mòzè nyǔni dhu, ìnè Ìndrǔ t'ídhùnà rǎrǐ'ì ádrùngbǎnga tó obi nà, ndùbà ìndrǔ bhà nzéřnga yà adzi dǒ.» Nírò ní ndi kǎdù àtìna wò ngbǒna úve ale ní: ¹¹ «Ma mátina ìnyi ní: Ívà nyi, ìtdù ìndú ótdù, nyadù àrà pbùkù.» ¹² Ní ányìrǒ rò tí, wòrí ale níivà ndi kóró ale-nyìkpó ǒ rò, nditdù fíndá ótdù, ndàdù àrà pbìndà. Ìdho nyú núnuko uró ì'ì alé-yà kóró atdíǒ, ràdù Kàgàwà nífu 'àti: «Ínzá mǎ màpè yà dhu bhèyi dhu-tidò nálǎ!»

Yèsù rǐ Lawì nánzi owùna nungu tí dhu
(Màt 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù náadù ndì Gàlìlayà tó rèrù-bidò. Ní, ihé-ya nóowúnà iwu rǒ kà i, kà ràdù àmbe dhu ùdhe dǒ fíyò. ¹⁴ Ní ùda ndì ndúda rórò, kǎla Lawì†, Àlùfayò t'ídihùnà pàratà t'úfótá-dzà ǒ àdi ró. Ní Yěsù ati kà nǐ: «Írà owùdu ǒ.» Ní, Lawì adù ndìvà ndàrà kǒwù ǒ.

¹⁵ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náawù dhu nónyù ndì Lawì bhà idza. Ní, pàratà tó ibí pbàndómbé mà, nzéřnga tó ngǔkpà ale mànà níí'ì atdíkpá abádhí mànà ndì ònyù-tsù. Obhó tí, ibí i dhu bhěyi ale-tidò nóongónà ndì ùbhi kǒwù ǒ. ¹⁶ Ní Pbàfàrìsáyó nzínzi ǒ Músà bhà Hyátá tó màlímó níí'ì inè ányìrǒ. Ní abádhí níitdègu Yěsù mà rǐ dhu ònyù i nzéřngatále mà, pàratà tó pbàndómbé mànà dhu nálǎ, náati Yěsù bhà ábhàlǐ nǐ: «Ádhu kàrì dhu nónyù pàratà tó pbàndómbé mà ndìrò nzéřngatále mànà ní?» ¹⁷ Ní, wò dhu ndì ndìrì rò, Yěsù adù atìnà abádhí nǐ: «Ìmbǎ rí'ì andi nà ale náarí nǐ mǔngangà-atdyú nóho, pbétù mǔngangà-atdyú òho arí ale ní andi nà rí'ì kèlè. Inzá ma mǐra obhónángatále núnzi, pbétù ma mǐra ùnzìnà ní nzéřngatále.»

Yěsù bhà irèta ònyù t'ónyuta-tsù t'útsita dǒ

(Màt 9.14-17; Luk 5.33-39)

¹⁸ Bàtizò nubhónà Yùwanì bhà ábhàlǐ mà Pbàfàrìsáyó mànà nóongónà ònyù t'ónyuta-tsù nùtsì. Ní atdíku, ìndrù iwú dhu ìvu Yěsù-tsù, 'àti: «Ádhu Yùwanì bhà ábhàlǐ mà Pbàfàrìsáyó tó ábhàlǐ mànà náarí ònyù t'ónyuta-tsù nùtsì, ìnzǐ pbùkù ábhàlǐ ràdù kùtsì átò nǐ?» ¹⁹ Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò mbólí ǒ ndàti: «Nyí nyìrè tí nga àdhìngbǎ ka kùndà nǐ mǔhèndù ǒ iwú ale ràràdù ònyù t'ónyuta-tsù nùtsì, àzèmbè inè akpa-tsi

† 2:14 2.14 Ngàtsi ndì Lawì ǒvò ní'ì Màyayò (Màt 9.9).

rǐ'ì nẏnzìya ǒ rórò? Ìnzǐ akεkpá màtí! Kóró kàsùmì yà ìnè ì ǐ'ì òná atdíkpá akpa-tsi màná ǒ, abádhí rǐ nẏ àdù ònyù t'ònyuta-tsù nùtsì. ²⁰ Pbéù, atdí idhò ní'íya ìnè, yà akpa-tsi nódyì ka kí òná abádhí nẏnzì ǒ rò. Ndi idhò rǎkǎ nínganí ní ndi, abádhí nùutsiya ònyù t'ònyuta-tsù.

²¹ Ndirò, ìnzǐ atdí ale mà rǎdù ngoyì-òwùtá tó kèlèùmù nápba mberù-ayí ǒ, akyε ndi kèlèùmù náadùna ndàduru ndi mberù ka kù'o rò, ndàdù ndi mberù-ayí nùfà, ndi ufàta-bhu rǎdù àhu íhù nyú tdítǒ nǐ. ²² Ndi dhu bhèyi tí, ka kí nẏ àdù divayì-òwùtá nísi kàmudzè-ayí ò, akyε ndi divayì níivùna kàmudzè-ayí ò, rǎdù ndi kàmudzè nùfà, ndi divayì rǎdù ndùfù obvò nǐ. Nírò dhu-òfò nga kǐsǐ divayì-òwùtá kàmudzè-òwùtá ò.»

Yèsù bhà irèta Pbayàhúdì tó sàbatù-idhò dǒ

(Màt 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Atdíku Pbayàhúdì tó sàbatù-idhò ǒ, Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ màná náambèná òwu dǒ nganù tó inga òna nǎ údà otu ǒ. Ní, Yèsù bhà ábhàlǐ náadù 'òpè 'òwù otu-igì dǒ rǐ'ì nganù náfà rò. ²⁴ Ní wò dhu nàla Pbfàrìsáyó náati Yèsù nǐ: «Ándà pé dhu, ádhu pbùkù ábhàlǐ rǐ ìnzá àlě tó uyátá ávi dhu ònzi sàbatù-idhò ǒ ní*?» ²⁵ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nyǐ nyàpè tí ìnzá Dàwudì náanzì dhu nózù*? Atdíku, àbadhi mà róná ale màná ní'ì àwù nà, ìmbǎ ì ónyuna dhu rǎdù ǐ'ì. ²⁶ Ní, kǎtsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù perè tí ka kùbho Kàgàwà tò mùgati nídyì ndònyù. Obhó tí, àlě tó Uyátá rǎtina wò ndi mùgati nónyù rǎdù rǎrǐ pbàkùhánì kèlě víya dǒ rò. Pbéù Dàwudì nídyi ka ndònyù, ndàdù kàbhu átò ì ùbhi màná pbìndà ale tò. Wò ndi dhu náanzì ndi Àbiyàtarì ní'ì pbàkùhánì tó ádròdrò ale dǒ kamà tí nínganí.»

* 2:24 2.24 Tòr 23.25 * 2:25 2.25 1Sà 21.1-6

²⁷ Yěsù adù àtìna tdítdǒ abádhí nǐ: «Ìndrù ka kanzì nzá sàbatù-idhò tò, pbétù sàbatù-idhò ka kanzì ìndrù tò. ²⁸ Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, ima Ìndrù t'ídhùnà, ima ní ndi Ádrùngbàle sàbatù-idhò dǒ màtí.»

3

Yěsù rǐ ɔtsúna ótsù ale nígǔ sàbatù-idhò ǒ dhu
(Màt 12.9-14; Luk 6.6-11)

¹ Ngǎtsi nínganí sàbatù-idhò ǒ, Yěsù náatsù tdítdǒ unduta-dzà ò. Ní ɔtsúna ótsù atdí ale ní'ì ányì-dza. ² Ányìrǒ ì'ì ngǔkpà ale náambénà Yěsù nándà dǒ atdyúya nyú nà, ndíní 'ala tí, kàrà tí wò ale nígǔgǔ sàbatù-idhò ǒ, ndíní 'adù tí kòbhù ndi dhu-okú dò rò. ³ Ní Yěsù ati wò ndi ɔtsúna ótsù ale nǐ: «Ívà nyi, nyidè uró kóró ale nzínzi ǒ.» ⁴ Tdítdǒ kǎdù dhu nívu yà ányìrǒ ì'ì ale-tsù ndàti: «Àlě tó Hyátá návi tí kǒnzì ídzi dhu ìndrù tò, ndirò tí kǒnzì nzére dhu ìndrù tò sàbatù-idhò ǒ? Tí kígǔ ìndrù bhà ípìrǒnga, ndirò tí kùbhà ndi ale ròvè?» Pbétù abádhí adù ìnè ìnè tí. ⁵ Ní, Yěsù náandà abádhí-dò nga kóró akótá nyú nà, izu ràdù ndùka atdítdǒ abádhí tó odú ale-afí-okú dò rò. Ní kǎdù àtìna ndi ale nǐ: «Ígba ɔtsúnú!» Kà ràdù kìgbà. Ní kǒtsú náadù ògù ányìrǒ rò tí.

⁶ Ní ányìrǒ rò tí, Pbàfàrisáyó núuvò unduta-dzà ò rò, 'adù 'undu Hèròdè bhà ale mànà, ndíní 'iri tí ì ìngbà dhu bhèyi màtí ka kí Yěsù nábhù kohò dhu dǒ.

Ihé-yà rǐwu kóró ngari ònǎ rò Yěsù rǐ'ì i dhu
(Màt 4.23-25; 12.15-16; Luk 6.17-19)

⁷ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà nídhá ì Gàlìlayà tó rèrù-bidǒ, ábhǒ ale tó ihé-yà ràdù òwu owùya ǒ. I alé-yà níiwú Gàlìlayà tó pbìrì ò rò, Yùdeyà tó pbìrì ò rò, ⁸ Yèrùsàlemà tó kígò ò rò, Ìdùmeyà tó

pbìrì ò rò, Yòròdanì tó idha-akpà-adzèná rò aríì pbìrì ò rò. Ndirò abádhí iwú Tirò mà Sìdonà mànà tó kigò tó mùlengù òná rò. I ábhǒ ale tó ihé-yà níwú Yèsù i, kǎrónzina dhu-òyǐ ì írì dhu-okú dò rò. ⁹ Ní, Yèsù adù pbìndà ábhàlǐ návi rìlì atdí ibhú fíndà, akye ndì ihé-yà níipbóna ndì nǐ. ¹⁰ Obhó tí, ibí ale nígǔ kǎrì dhu-okú dò rò, kóró ale andì nà ríì nóowúnà 'òdzì rǒ kà rǐì i, ndínǐ 'apbálá tí kàngbò. ¹¹ Ndirò Yèsù ì àla rò, nzéɛ-alafí nóowúnà yà ì aríì òyà ale nábhu rǒ rùkò ì ɔtdyùya dǒ Yèsù-ònzǐ, 'adù òwu abádhí àbhu rǒ rùkù, 'ámbe àtìna dǒ: «Inyi, nyi ní Kàgàwà t'ídhùnà nyú.» ¹² Pbéù Yèsù adúnà àrà dhu nùya rǒ ì nzéɛ-alafí tò ɔbi nyú nà, ìnzǐ àdhi màtí ndì ndíì dhu nuno tí.

Yèsù rǐ atdí kumì dóná óyǒ nà ale nóvò ndùlì uvitatále tí dhu

(Màt 10.1-4; Luk 6.12-16)

¹³ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù núupò atdí pbìrì dò, ndàdù ndì ndòzè ndùnzi ale núnzi, ì ale ràdù ìwu tina ò. ¹⁴ Kǎdù atdí kumì dóná óyǒ nà ale nùlì, ndàdù ɔvòya nóvò «uvitatále» tí. Kǔlì abádhí ndínǐ 'ongó tí oko mànà atdíkpá. Kǔlì abádhí, ndínǐ ndongó tí ùvinà ròwù Kàgàwà bhà Ídzi Màkǔrù núnò ìndrù tò, ¹⁵ ndirò ndínǐ ìì tí ádrùngbǎnga tó ɔbi nà 'òwù nzéɛ-alafí níifo rǒ nǐ ìndrù ò rò.

¹⁶ Yàrí ní ndì yà kǎvò atdí-kumì dóná óyǒ nà Uvitatále-ɔvò: Sìmonì (Yèsù adù ngǎtsi kǒvò nóvò PÉTERù tí), ¹⁷ Yàkòbhò mà adòna Yùwanì nà. Abádhí óyǒ kóró níì Zèbèdayò bhà inzo. Yèsù adù ngǎtsi abádhí-ɔvò nóvò Bòwànergè tí, kà-tì ní ɔvò bhà inzo. ¹⁸ Àndèɛyà, Filipò, Bàrtòlòmàyò, Mátayò, Tùmasì, Yàkòbhò (Àlùfayò t'ídhùnà), Tàdayò, Sìmonì, yà atdíidǒ ndì nuyénà fíyó

pbìrì dǒ alɛ, ¹⁹ ndírò Yudhà Ìskàrìyotà, yà Yèsù ìpfo adù àrà ndàbhù òmvù-fó alɛ.

Yèsù àtí ka kí dǒna ìnza ndì dhu tí ndírò nzéɛ-alafí rǐ ì ònà dhu tí dhu

²⁰ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù náadù ndì idza. Ní, ihé-yà náadù 'àndu tdítǒ kà-tí, Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà rǐ ònyù nónyù ònà kàsùmì mà ràdù ì ì mbà. ²¹ Ní wò dhu ì ìrì rò, kà mà t'ídzá-bhà náadù kàtì iwà dǒna ìnza ndì dhu tí. Ní, abádhí adù ìwu kòdyì òwùna.

²² Ndirò, Yèrùsàlemà tó kigò ò rò ìwù Yèsù-tì'ò Músà bhà Úyátá tó màlímó náambénà àtìna dǒ: «Pǎmvo Bèlìzèbuli rǐ ì kà ò.» Ndirò abádhí ambénà àtìna dǒ: «Wò ndì nzéɛ-alafí ó ádrùngbǎle ní ndì arí kàbhù ròdì kǒkǒ ì nzéɛ-alafí.» ²³ Ní Yèsù anzi abádhí, ndàdù dhu ùnò fǐyò mbólí ó ndàtì: «Nzéɛ-alafí dǒ ádrùngbǎle, Sitanì, rǎdù ndòdì ìngbǎ dhu bhěyi ndítìrò? ²⁴ Atdí ádrùngbǎ kamà bhà pbìrì ó alɛ náapé àmbɛ 'ùgyè dǒ nzínziya ó, ní ndì kamà bhà idzi náarí nzǐ àpɛɛ. ²⁵ Ndirò, atdí òdhi náapé àmbɛ anya nónzì dǒ nzínziya ó, ní ì alɛ tó òdhi-tì náarí nzǐ ide. ²⁶ Nírò, Sitanì náapé àdù ndòpè ndùgyè ndì ndítìrò, kàbhà idzi-ònga ràdù ndùtu, ní kàbhà ádrùngbǎnga rǐ nzǐ adù àpɛɛ, kàbhà idzi-tsù ràdù ndòdì.

²⁷ Ìnzǐ atdí alɛ mà rǎdù òtsù òbi nǐ ìdzǐdzò alɛ bhà idza, ndàdù kàbhà idzá dhu nùmbà, ìnzá ndì ndàlù pé ka ndùtsì angyi rórò. Ka ndì ndàlù ndùtsì dhu-lutinǎ ní ndì, kà rǎdù kàbhà idzá dhu nùmbà. ²⁸ Ma mí obhó dhu nùno fùkù, ìndrù náabáya àbà kóró fǐyó nzéɛnga tó ùbàta, ndírò abádhí náabáya àbà Kàgàwà nǐ ì arí dhu ùno nzéɛ dhu tó ùbàta mà. ²⁹ Pbéù, ìlǐlǎ-Alafí nǐ rí dhu ùnò nzéɛ alɛ náabáya nzǐ ùbàta akekpá màtì. Obhó tí, kàbhà nzéɛnga ní dhòdhódhóna nà rádi nzéɛnga.»

³⁰ Yěsù atè wò dhu bhěyi abádhí nǐ, abádhí àtì ndì rǎrǐ ì nzéře-alafí dǒ ádrùngbǎle nà ònà dhu-okú dò rò.

Ádhi mà nyú ndì Yěsù-tsanà, kà t'ádóna, kà t'áwéna mànà?

(Màt 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Tdítdǒ, Yěsù-tsanà mà kà t'ádóna mànà níwú ùvò Yěsù rǐ ì ònà idza-lí. Abádhí itsi ìko irinǎ rò, 'adù atdí ale návi rànzi Yěsù idza rò. ³² Ihé-yà ní ì kà-tí ì òkò, 'àkpòrò kàngbò ró. Ní ka kadù àtìnà kà nǐ: «Kànǐ íyànù mà adónù mà awénù mànà rǐ ì iri. Abádhí rǐ nyome.» ³³ Ní Yěsù adù dhu àdu ndàtì: «Ádhi ndì íyàdu, ndìrò ádhimà ndì adódu?» ³⁴ Tdítdǒ kǎdù yà tiná òkò 'àkpòrò ngbǒna ale dò nga nándà, ndàdù àtìnà: «Kànǐ íyàdu mà adódu mànà. ³⁵ Kàgàwà òzè dhu nónzi rí ale ní ndì, adódu, awèdu, ndìrò íyàdu.»

4

ònyù-tsè òre rí ale tó mbólí

(Màt 13.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù ivà ndì ndàrà Gàlìlayà tó rèrù-bidò. Ní ányì ndì ndàrà àhù rò, kǎpè ndàmbe dhu ùdhe dǒ tdítdǒ ìndrù tò. Ní, ádrùngbǎ ihé-yà nyú núundu ì, 'àkpòrò kàngbò. Ndi dhu-okú dò rò, kǎdù ùpo ibhú ò, ndàdì ányì. Ndi ibhú ní ì rèrù dǒ, ihé-yà ràdù òko rèrù-bidǒ. ² Ní kǎmbénà ábhǒ dhu nyú núdhe dǒ abádhí tó mbólí ǒ. Ndi pèndà dhu t'údheta ǒ, kǎwe dhu abádhí tò ndàtì: ³ «Nyèri pé! Atdíku, atdí ale náahù ndàrà ònyù-tse nórè ìnga ǒ. ⁴ Ní yà ònyù-tse nówò kǎrì òná kàsùmì ǒ, atdídhená itse náawà ì otu ǒ. Ní, àrè adù iwu, 'ùbhí ì itse otu ǒ rò. ⁵ Ngǔkpà-tsí náawà ì ìmbǎ adzi rǐ ì dóná abho odu-kengere dǒ. Kòrí itse náadù ìnga kòmbómbí, ìmbǎ adzi rǐ ì dòyá abho nídhunǐ. ⁶ Ní

adyifò níitdègu ìka, náadù wò ìngìngà ònyù-nzo nóbì, ràdù òtdyù, ìmbǎ ivéya rǐ'ì ádzàdzí nídhunǐ. ⁷ Atdídhená itse náawà ì okpèna nà itsukpó nzínzi ǒ, ì okpèna nà itsu náadù àta, 'àdù òvi, 'àdù wò ìngìngà ídzi ònyù nùtsì, ìnzǐ ràdù ò'ò. ⁸ Pbéttù, ngǔkpà itse náawà ì ídzi adzi ǒ. Ní ì ònyù níngà, 'òvi, 'àdù ò'ò mběyi nyú. Atdídhená náadhì itse ìbhù kumì-gùna ròsè, ngǔkpà náadhì azà kumì-gùna ròsè, ndirò ngǔkpàkà-tsí náadù òdhi atdí-miyà-gùna ròsè.» ⁹ Ní Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Inga t'írìta tó bǐna nà rí'ì ale níri ka.»

Yèsù rǐ ònyù-tse òre rí ale tó mbólí-tì nǎwě dhu

(Màt 13.10-17; Luk 8.9-10)

¹⁰ Yèsù níitdègu ndìndrǐ itse ihé-yà rǒ rò, ní yà kà-tí aróko ale mà, kàbhà atdí-kumì dóná óyǒ nà ábhàlǐ mànà náavi kà ràwe kǒkò mbólí-tì. ¹¹ Ní kǎdù dhu abádhí tò ndàtì: «Fùkù nyú, ka kítè wà òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi-nyu-tsi ndì nórù dhu. Pbéttù, ngǔkpà ale náarí kóró dhu níri mbólí tó ófò ǒ,

¹² «ndínǐ ì owu tí inga àndà rǒ, pbéttù ìnzǐ 'àdù atdí dhu mà nála, ndirò 'àdù nga níri, pbéttù ìnzǐ atdí dhu mà ràdù dòya nálu, akye ì owuna 'ùgèrè fìyó nzéringa ǒ rò, Kàgàwà ràdù dhu nùbà fìyò nǐ*!»

¹³ Tdítdǒ, Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Nyǐ nyùnì tí nzá yàrí mbólí rǔnɔna dhu? Olu, nyǐ nyádù kóró ngǔkpà mbólí rǔnɔna dhu núnì ìngbǎ dhu bhěyi? ¹⁴ Yàrí ní ndì ònyù-tse nóre rí ale tó mbólí-tì: ònyù-tse òre rí ale nóre dhu ní Kàgàwà bhà ɔte. ¹⁵ Ngǔkpà ale nùli ì yà Kàgàwà bhà ɔte náwà ì òná otu bhěyi. Abádhí rǐ ndì Kàgàwà bhà ɔte níri, ányìrǒ rò tí Pfòmvo ràdù

* 4:12 4.12 Ìsa 6.9-10

ìrà, ndádù ndi òre ka kòrè òte nífo abádhí-affi ò rò. ¹⁶ Ngǔkpà ale nǔlì ì odu-kengerè-do yà ìmbă adzi rǐ ì dóná abho bhëyi. Kàgàwà bhà òte ì ìrì rò, abádhí rǎdù kà'ù dhèdhe nyú nà ányirò rò tí. ¹⁷ Pbéttù, abádhí rǐ nzǐ àdù kàbhu ivéna ròdì ndi affiya ò, 'àdù 'àpba kà-rò ákě kàsùmì kèlě tí. Ní, yà àpbe mà avuta màna nòpè ì Kàgàwà bhà òte abádhí á'ù dhu-okú dò rò rò, abádhí rǎdù 'àwà dòtsí fíyó a'uta ò rò. ¹⁸ Ngǔkpà ale-tsí nǔlì ì okpèna nà itsu nzínzì ò itse náwà ì ònà inga bhëyi. Abádhí náarí Kàgàwà bhà òte níri, ¹⁹ pbéttù, yà adzi dǒ ka kóko tí dhu tó ìrèta mà, ònzì náaríbhona utrátá tó dhèdhe mà, ngǔkpà dhu-atdyú màna rǎdù òtsù abádhí-affi ò. Ní, kóró kòrí dhu rǎdù ndi òte nǔtsì, 'àdù àbhuna ìnzǐ ròdhì itse. ²⁰ Ndirò ngǔkpà ale nǔlì ì idzi adzi ò itse náwà ì ònà inga bhëyi. I ale náarí Kàgàwà bhà òte níri, 'àdù à'unà. Ndirò, ì ale náarádù idzi itse nódhì: atdídená ale ròdhì ka ìbhu kumì-gùna ròsè, ngǔkpà ròdhì ka azà kumì-gùna ròsè, ndirò ngǔkpà-tsí rǎdù kòdhì atdí-miyà-gùna ròsè.»

Tarà tó mbólí mà Kàgàwà bhà òte rǐ ìndrù-do àlǔ dhu tó mbólí màna
(Luk 8.16-18)

²¹ Tdítdǒ, Yèsù ivú dhu abádhí-tsí ndàti: «Ka katí tarà òbòbì, kadù àtsinà ìtá-tsí? Ndirò, ka katí kòbòbì, kadù ìlìnà ara-tsí? Ka katí nzǐ kòbì kilì orú, mbëyi kàrì inga náwù ró? ²² Ohó tí, kóró dhu-tsí yà ndi narù náalaya ndi kpanjangba, ndirò kóró dhu-tsí yà òdhǔ ò aradí náaviya ndi kpanjangba awáwù ò. ²³ Inga t'írìta tó bina nà rǐ ì ale náká ndirì kal!»

²⁴ Yèsù adù àtìnà tdítdǒ abádhí nǐ: «Nyàndà nga mbëyi yà nyǐ nyírìna dhu nà. Ka kudhèya dhu fǔkù àdhàdhì yà nyǐ nyarí dhu núdhè ìndrù tò ònà mùgèrè ò, kadù

àmànà àma tí. ²⁵ Obhó tí, dhu nà arí'ì abho aɛ tò, ka kabhùya dhu abho nyú ròsè. Pbétù, ìmbà dhu arí'ì abho fóná aɛ-fó rò, ka kakòya yà ake kǎrì'ì nà dhu mà*.»

Vÿà dǒ rò rínga itse tó mbólí

²⁶ Yèsù adù àtìnà tdítǒ: «Yàrí ní ndì òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi nófò ndì nà dhu: Atdí aɛ níivà ndì ndòrè nganù-tse pbì inga ǒ. ²⁷ Ní yà inga náaràtí, ndàdù ùbho dhu bhèyi, kǎráyi inga náti rò, ndàdù ndìvà inga núbho rò. Wò ndì kàsùmì ǒ ònyù-tse náaràta, ndàdù inga inzà àbadhi núni ìngbǎ dhu bhèyi màtí kà rínga dhu rórò. ²⁸ Adzi rǎdù wòrì nganù ní'ò ndìtírò. Wemberè tí kà rǐ kàbhù rìngà, ɔɔ rí kisé nǐ ndàdù kàbhù ròvì, kà rǐku dò ná rò nǐ, ndàdù kàbhù ritù ndì, rǎdù ò'ò. ²⁹ Wò nganù n'ò'ò dhu-dzidǒ ní ndì, wò aɛ rǎdù kasu nópè pbìndà obhi nǐ, nganù t'òtseta tó kàsùmì nákà wà nídhunǐ.»

Hàràdalì-kpǒ-tútǔ-ngba tó mbólí

(Màt 13.31-32,34; Luk 13.18-19)

³⁰ Yèsù adù àtìnà tdítǒ: «Ádhu àlě kádù àtìnà òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi nófò ndì nà dhu tí? Ndirò, ìngbà mbólí ndì kà dǒ àlě kádù àwenà rìtè ka? ³¹ Kǒfò ndì hàràdalì tó itsukpó-tse nà. Adzi ò ka kí kòzò ònà kàsùmì ǒ, ka ní ákě dhu-tútǔ-ngba nyú ròsè kóró yà adzi ǒ itse dònǎ. ³² Pbétù, yà ní ka kí kòzò adzi ò, ní kà ròvì, ndàdù òngò ádrùngbǎ itsukpó tí, ròsè kóró itsukpó-tidò dònǎ. Kǒpbí rǎdù òvì ádzàdzí nyú, àrè mà rǎdù idzàya nòsì kà-bǐ tó sísí ǒ*.»

* 4:25 4:25 Wò dhu-tì ní, fǐndà ka kùdhe dhu arí dònà àlě aɛ, ní ka kabhùya rùni nga abho. Pbétù, ìnzǐ dònà arí fǐndà ka kùdhe dhu àlě aɛ, ní do ò rò ka kipfoya yà kǎrì'ì nà ákě irètá-ngba mà kóró. * 4:32 4:32 Zèk 17.23; 31.6;

³³ Ndi dhu bhëyi tí, Yësù núnónà Kàgàwà bhà ɔɛ kóró ale tò ábhɔ̀ yàrí mbólí-tidò ǔ. Kǔnónà ka ádhàdhì yà ndì ndúnɔna dhu níri rí ale-dɔ nálu rádù dhu bhëyi. ³⁴ Kǔténà nzǐ abádhí nà inzá ndì ndùnò mbólí ǔ rǔrǔ. Pbéttù, ɔyá ì òtù ì p̀b̀indà ábhàlǐ mànà òná kàsùmì ǔ, kǔngónà àdù ì mbólí-tì náwe kóró abádhí tò.

Yësù rǐ àp̀upú nábhǔ rìdè dhu
(Màt 8.18,23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Ndi nínganí tí p̀b̀íts̀ngǎ, Yësù náati p̀b̀indà ábhàlǐ nǐ: «Kàda r̀èr̀ù-adzè.» ³⁶ Ní, Yësù bhà ábhàlǐ núnubhà ihéyà, 'àdù òtsù yà Yësù rǐ'ì òná ibhú ɔ̀, 'àdù òwu. Ngǔkpà ibhú náadù ì'ì inè ányìr̀ǔ. ³⁷ Nír̀ò ní ndì àp̀upú náapè ndòpìlì ɔ̀bì nyú nà, mùkurà rádù 'òpè 'àwà ì ibhú ɔ̀, ibhú rádù àmbɛ àle dǔ idha nǐ. ³⁸ Yësù náadù ì'ì ibhú tó kǔbhé ɔ̀ ndì ndàyi ndìp̀b̀ì dóna kùsé r̀ò, idhɔ̀ rádù ndòd̀yì r̀ó. Ní kàbhà ábhàlǐ níngà ka idhɔ̀ ɔ̀ r̀ò, 'àdù àt̀ìnà kà nǐ ìkù nyú ǔ: «M̀alimǔ, yà àlè kúve dhu nátdù tí obhó afínù akèkpá màtí?» ³⁹ Ní idhɔ̀ ɔ̀ r̀ò ndì ndìv̀à ndì r̀ò, Yësù náar̀ù awe dǔ, ndàdù àt̀ìnà r̀èr̀ù nǐ: «Ínè! Útsì ts̀ùnù!» Ní awe náadù opilita núbhà, ingà rádù inè bhì. ⁴⁰ Ní Yësù adù àt̀ìnà p̀b̀indà ábhàlǐ nǐ: «Ádhu nyǐ nyí ɔ̀ɔ̀ nónzi nǐ? Nyǐ nyàpè t'óbhó ì'ì a'uta nà?» ⁴¹ Ní, ádr̀ungbà ɔ̀ɔ̀ nyú níisí abádhí ɔ̀, abádhí rádù 'òpè 'òtè nzínziya ǔ 'àmbɛ àt̀ìnà dǔ: «Ádhi p̀b̀á ale yà, awe mà, r̀èr̀ù mànà dhu náar̀í ts̀ùnà dhu níri?»

5

Yësù rǐ nzéɛ-alafí nà arí'ì òná ale nígǔ dhu
(Màt 8.28-34; Luk 8.26-39)

¹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù mà p̀b̀ìndà ábhàlǐ mànà náawù ùvò Gállìlayà tó r̀èr̀ù-adzè, P̀b̀àg̀èrasì* tó p̀b̀ìr̀ì ò. ² Ní yà Yěsù ifò ibhù ò r̀ò r̀ór̀ò tí, atdí alɛ nááhù ìndr̀ù ùtdǔ ka karí ònà ngari ò r̀ò, ndìrà kà-tí'ò. Ndi alɛ ní'ì nzéɛ-alafí nà arí'ì ònà alɛ. ³ Kǒngónà òdhò ndi ngari ò, ndirò kà s̀òẁòr̀ò nónzi rí ndùtsì àdrà-mbì nǐ atdí alɛ mà ní'ì mbǎ. ⁴ Obhó tí, bilínganà ka kùtsínà kàpfò s̀ìngà-mbì nǐ, kadù kòtsù nùtsì àdrà-mbì nǐ. Ní kǒngónà àdù ì àdrà-mbì nátdì, ndàdù s̀ìngà-mbì nátdì átò. Ndirò, kàlǔ rí ndònzì lèmana alɛ ní'ì'nà mbǎ atdí màtí. ⁵ Bilínganà, yà ìnga náarátì, ndàdù ùbho dhu bhèyi, kítúnà ndì ndàmbe ùbhi dǒ ìndr̀ù nùtdǔ ka karí ìnanǎ, ndirò p̀b̀ìr̀ì dònǎ, ndàmbe ùkù dǒ, ndàdù àrà ngbǒna àzè rǒ kpùwàkpùwà odu nǐ.

⁶ Ní kǎla Yěsù ìtɛ r̀ò, ndàdù òkù tina ò. Kǎdù, ndibvu kònzǐ, ndùkò ndì ɔtdyùna dǒ. ⁷ Kǎdù òkù àrì nyú tí ndàtì: «Ádhu nyi nyòzè ma nà Yěsù, kóró dhu dǒ arí'ì Kàgàwà t'Ídhùnǎ? Ma mìtdè nyi ìtdè tí, Kàgàwà-ɔvò rǒ, ìnzǐ àvù rùdù.» ⁸ Wò dhu kùno okúna dò r̀ò dhu ní, Yěsù aránà àtìnà rǒ kà nǐ: «Nzéɛ-alafí, áhù wò alɛ ò r̀ò!» ⁹ Ní Yěsù adúnà àrà dhu ìvu rǒ kà-tsù ndàtì: «ɔvòndu ní àdhi?» Kà ràdù dhu àdu Yěsù tò ndàtì: «ɔvòdu ní ìhé, ibí r̀ò mà mí'ì nídhunǐ.» ¹⁰ Ní, kǎdúnà àrà Yěsù nónzi rǒ atdyùna nyú nà, ìnzǐ ì nzéɛ-alafí nabhù tí ròwù ìtɛ ndi p̀b̀ìr̀ì ò r̀ò.

¹¹ Ányìr̀ò, àdù tó ádr̀ùngbǎ màhò-yà ní'ì p̀b̀ìr̀ì-ɔngò rǒ ì ányu ró. ¹² Ní ì nzéɛ-alafí náadù Yěsù ìtdè ìtdè tí, 'àtì: «Òvì mà mǒwù ndǎkà àdù nzínzi ò, ndínǐ màdù tí ùtsù abádhi ò.» ¹³ Ní Yěsù adù ndi dhu ná'ù abádhi tò. Ndirò ní ndi kǒkò nzéɛ-alafí núuvò wò alɛ ò r̀ò, 'àdù òwu òtsù àdù ò. Ní kóró kǒkò àdù tó màhò-yà,

* 5:1 5.1 Ndi p̀b̀ìr̀ì ní'ì ìnzǐ ní P̀b̀àyàhúdì tó p̀b̀ìr̀ì.

mbèmbè óyǒ lufù, náadrú p̀bìrì-óngò rǒ rò, ì r̀p̀b̀à ì r̀èr̀ù ò, tsèya r̀òtd̀ì ì. ¹⁴ Kǒkò àd̀ù ǹúndà rǒ r̀úbhì alè náatsè, 'òwù óyì nà kigò ò, ndìr̀ò igigi r̀í'ì p̀banga òna nǎ. Ní ìndr̀ù náad̀ù ìwu, 'ìwù wò ndì ǹònzì dhu àndà. ¹⁵ Abádhí níiwú ùvò Yèsù tí, 'àd̀ù wò ndì ibí nzéÈ-alafí arúbhì ì'ì rǒ ònà alè nála. Ndì alè ní'ì obvò ndì ndàdì, ndùf̀ò r̀óná mùdzar̀ù, p̀b̀ìndà ìr̀èta ràd̀ù ndàdu ró. Ní òd̀ò náad̀ù ìs̀ì abádhí ò. ¹⁶ Yà ndì ǹònzì dhu nàlanà alè náad̀ù wò nzéÈ-alafí nà alè mà àd̀ù mànà rǒ ì ǹònzìnà dhu náwè abádhí t̀ò. ¹⁷ Ní abádhí náad̀ù òp̀è 'ìtd̀è Yèsù ndínì ndì nivà tí, ndàrà f̀yó p̀bìrì ò rò.

¹⁸ Ní yà Yèsù r̀upo ibhú ò ònà kàs̀m̀ì ò, yà nzéÈ-alafí núvònà ònà rò alè ní'ìtd̀è Yèsù ndínì 'owu tí mànà atdíkpá. ¹⁹ Ní Yèsù náa'u nzá ndì dhu kà t̀ò. P̀b̀ét̀ù kád̀ù àt̀ìnà ndì alè nì: «Ád̀ù nyì p̀b̀ùk̀ù, ìnd̀ù alè-tì'ò, nyad̀ù yà ìnd̀ù Ádr̀ùngbàÈ ònzì kóró dhu náwè abádhí t̀ò, ìz̀ù kàbà d̀ùǹù dhu mànà.» ²⁰ Ní wò alè náadì d̀òna ndàrà, ndàd̀ù ndòp̀è nd̀ùǹò yà Yèsù ǹònzì f̀ìndà kórò dhu D̀èkàpòlì tí kátina p̀bìrì ò. Ní, yà kà r̀ùǹona dhu ǹìr̀ì alè kóró ní ìd̀hò ǹùk̀ò atdíd̀ò.

Yàhirò bhà tsìbhíngba mà Yèsù rǒ mùdzar̀ù-ngbò nap-bálá tsìbháÈ mànà

(Màt 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Tdítd̀ò Yèsù náadà ibhú ò r̀èr̀ù-adzè. Ní ìd̀ha-gì d̀ò kìdè r̀órò, ádr̀ùngbà ìhé-yà náandu ndì ndàkp̀òrò kà-ngbò. ²² Ní, unduta-dzà ò ádr̀òdr̀ò alè nzínzì ò atdí ádr̀ùngbàÈ, Yàhirò tí kátina, ní'ira àh̀ù ányìr̀ò. Ní Yèsù ndì ndàla rò, k̀ìbvú ndì obvò kà-pf̀ò rǒ. ²³ Kád̀ù k̀ìtd̀è atdyúna nyú nà, ndàtì: «Ìv̀ad̀ù-ngba r̀í'ì af̀ìna rǒ ka kòd̀ona ró. Ní, ìrà òts̀úǹù nyì nyulì tí kà-d̀ò, ndínì kògú tí, ndàd̀ù àdì nyìkp̀óna nà.» ²⁴ Yèsù mà náad̀ù òwu Yàhirò nà, ádr̀ùngbà ìhé-yà ràd̀ù ndìd̀hò owùya ò Yèsù ì ìp̀b̀ò nzínzìya ò r̀órò.

²⁵ I ale nzínzi ǒ ní'í atdí tsibhále, atdí kumì dóná óyǒ nà ató tí azu nóongónà ìrà róná. ²⁶ Kǎbà àpbè abho nyú ibi pbàngángá-bvùnǎ, ndàdù kóró foná ongyéngá-tse nótđi ányì. Pbétù ndi dhu adúnà nǚ àrà kà dzùnà nónzì rǒ, kà rǒ andi ràdù àrà òtro rǒ atdíđǒ. ²⁷ Ní, Yèsù dǒ ka kúnona dhu ndi ndírì dhu-okú dò rò, kǎra ihé-yà nzínzi ò, ndàpbàlǎ kà-rǒ mùdzarù-ngbò olunǎ rò. ²⁸ Ka ní'í afína ò rírà òte rǒ ndàmbe àtìna dǒ: «Ma mapé kà-rǒ mùdzarù-ngbò nàpbàlǎ, ní ma mógu ògu.» ²⁹ Ní Yèsù rǒ mùdzarù-ngbò kàpbàlǎ rórò tí, yà kà-rǒ arírà azu náadù ide, kà ràdù ndìnè iwà ndi ndògu pbìndà andi ǒ rò ró. ³⁰ Wò ndi kàsùmì ǒ tí, Yèsù nífinè ndi iwà ìndrù t'ígutá tó pbìndà obi nónzì kasu ró. Ní kǎgéré ndi ihé-yà nzínzi dò, ndivù dhu ndàti: «Ádhi rùdú mùdzarù-ngbò nàpbàlǎ?» ³¹ Ní kàbhà ábhàlǎ adù dhu àdu kà tò 'àti: «Ádrùngbǎlé, nyi nyàla wà ihé-yà nákpòrò ngbõnu ìpbõ nyi tí dhu. Ní, nyi tí adù dhu ìvu tdítđǒ rǎrǎ àdhi ngbõnu nàpbàlǎ?» ³² Pbétù Yèsù adù ndàgere ndàndà kóró ihé-yà-dò nga, ndíní ndi ndala tí rǎrǎ àdhi ndi dhu nònzì. ³³ Ní ndi tsibhále adù àdi ndàmbe ìyi dǒ odo ní, iwà ndi ndùni róná ndi nònzì dhu nídhuní. Ní kǎdù ìrà ndibvù ndi Yèsù-pfò-rǒ, ndàdù kóró obhó dhu núnò fíndà. ³⁴ Yèsù adù àtìna kà nǚ: «Pbà nǚ tsibhíngbá, pbùkù a'uta nígu wà nyi. Ní, àrà mbèyi, nyadù ògu pbùkù àpbè ǒ rò.»

³⁵ Wò dhu núnò Yèsù rǎ rórò ní ndi, oyi nà ríwu unduta-dzà ǒ ádrùngbǎle Yàhirò bhà rò ale núuto ì, 'adù àtìna kà nǚ: «Pbùkù tsibhíngba nówè wà, ní ádhu nyi nyí Málímò-tsi àvǎ tdítđǒ ní?» ³⁶ Pbétù Yèsù náadù nzá afína mà níli abádhí rúnona dhu dǒ. Kǎdù àtìna Yàhirò nǚ: «Ìnzì onzi odo, í'í a'uta nà tí.» ³⁷ Kǎdù nzá atdí ale mà nózè rùndà ndi ányì, pbétù kǎdù ùnzìnà rùndà

ndì ní PÉTERÙ mà, Yàkòbhò mà, adònà Yùwanì mànà kÈLĚ. ³⁸ Ní abádhí awù ùvò unduta-dzà ǒ ádrùngbàlè bhà. Ní ányì, Yěsù náatù ìndrù tsiya náva ì, 'àmbe òdzi dǒ, 'àdù àmbe ùkù dǒ ǒrù tǔya nyú nà ró. ³⁹ Ní kǎtsù idza, ndàdù àtìnà abádhí nǎ: «Ádhu wò dhu bhěyi tsikù náva ndì nǎ? Ádhu nyǎ nyódzi nǎ? Yàrí ngbángba nǒvè nzá, pbétù kòdhò òdhò tí.» ⁴⁰ Pbétù, abádhí náadù Yěsù rǔnǒna dhu-gàyà ònzì ònzì tí. Ní Yěsù adù abádhí nípfò idza rò kóró, ndàdù ndì ngbángba t'ábanà mà kà-tsánà, ndìrò pbìndà ìbhù ábhàlǐ mànà kÈLĚ núnzi, 'òtsù mànà ndì ngbángba-abvò rǐ ì ònà kàluga ò. ⁴¹ Ní kǎlù ndì ngbángba ǒtsùna rǒ, ndàdù àtìnà nǎ: «Tàlità kumì.» Kà-tì ní: «Tsìbhíngbá, ma mátina: 'fva nyì, nyidè!» ⁴² Ní ányìrǒ rò tí, wò tsìbhíngba níivà ndì ndidè, ndàdù ndòpè ndùbhi. Obhó tí, kàbhà atò ní ì iwà áhù atdí kumì dòná óyǒ nà atò tí. Wò dhu ì àla rò, idhò nùukò ányìrǒ ì ì kóró alé atdí dǒ nyú. ⁴³ Yěsù adù dhu nùya abádhí tò atdí dǒ, ìnzǎ ndì dhu nabhù tí atdí alé mà rǔnì. Tdítdǒ kǎdù àtìnà ndì ngbángba t'ále nǎ: «Nyàbhù ònyù ake kà rònyù!»

6

Nàzàreti tó kigò ǒ bhà ná'ù nzá Yěsù dhu

(Màt 13.53-58; Luk 4.16-30)

¹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù níivà ndì ányìrǒ rò, ndàrà ndì ndavì ònà kigò ò, pbìndà ábhàlǐ ràdù òwu owùna ǒ ányì. ² Ní sàbatù-idhò ǒ, kǎdì ndàmbe dhu núdhe dǒ ìndrù tò unduta-dzà ǒ rò. Ní ábhǒ alé yà kà rǔnǒna dhu ìrì rí, ní idhò nùukò atdí dǒ. Abádhí ambénà àtìnà dǒ: «Kóró wò ǒte-tidò nà kǎrà àdhà rò? Wòrì dhu-ǒnga t'óvòta-tidò mà, ndìrò wò wìwì nónzi kǎrí nǎ ǒbì mànà dhu kǎbà àdhà? ³ Tí obhó ka ndì sàpàti, Màriyà t'ídhùnà? Ka

tí obhó Yàkobbhò mà, Yǒsè mà, Yudhà mà, Sìmonì mà nà t'ádònà? Ndirò kà t'áwéna t'óbhó òko atdíkpá iró àlě mà nà?» Ní wò dhu-okú dò rò, ìndrù nòowúnà nǚ kà rúnóna dhu ná'ù rǒ. ⁴ Ní Yèsù adù àtì nà abádhí nǚ: «Nabì nífù ka karí kóró ngari ǒ. Pbétù, yà ndì nyù ka kadhì òná kigò ǒ, ndirò fíndá ale nzínzi ǒ, ndirò pbì idzá-bhà nzínzi ǒ màtí, ka karí nǚ kífù.» ⁵ Yèsù náadù nzá atdí wíwì mà nónzi ányìrǒ, pbétù kǎdù ɔtsúna núli ngúfe andítale dǒ tí, i ale ràdù ùgu fíyó andi ǒ rò. ⁶ Ní idho núuko Yèsù atdí dǒ, ìmbá fíyó kigò ǒ bhà rǐ' a'uta nà dhu-okú dò rò.

Yèsù rǐ pbìndà atdí kumì dòná óyǒ nà ábhàlǐ núvì dhu (Màt 9.35; 10.1,5-14; Luk 9.1-6)

Yèsù náaránà ùbhi rǒ kóró kyèròkyèrò rǐ'ì pbanga òná, ndàmbe dhu ùdhe dǒ ìndrù tǒ. ⁷ Ní kǎnzi pbìndà atdí kumì dòná óyǒ nà ábhàlǐ, ndàdù ndòpè ndùvì abádhí ɔyǒyó rò. Kúvì abádhí iwà ndì ndàbhu nzéɛ-alafí nódi abádhí ràdù nǚ ádrùngbǎnga tó ɔbi fíyó rórò. ⁸ Kǎdù dhu núya abádhí tò ndàtì: «Àpé nyìdyi atdí dhu mà abhi tǒ, pbétù nyùgu mùgǒ kèlě. Àpé nyùgu mùgatì mà, bhòlo mà, fùrangà mà ngbǒku ǒ. ⁹ Nyùfǒ kàyitò pfǒku rǒ, pbétù àpé nyùfǒ mberù ɔyǒyó rùkú.» ¹⁰ Ndirò, kǎdù àtì nà abádhí nǚ: «Nyǐ ka kàko atdí idza ǒ rò, nyǐ nyowuna òko rǒ ányì-dzá, ràrà àhu ányìrǒ rò nyǐ nyúvò nyòwù dhu ò. ¹¹ Atdí pbanga ǒ ale nòowuna gukyè 'ùvo rǒ ìnzǐ 'àko nyǐ, ndirò ìnzǐ 'ìrì nyǐ nyúnóna dhu, ní nyǐ nyowuna òwu rǒ ányìrǒ rò, nyǎdù pfǒku-tsísíró àhù nǒ'ò, ndí nǐ abádhí tó afátá nitè tí abádhí tò.»

¹² Ní kǒkò ábhàlǐ náawù Kàgàwà bhà Ídzì Mākǔrù núndò ìndrù tǒ, 'òwù àtì nà rǒ, dhu rākǎ abádhí rùgèrè

ì 'ùbhà fîyó nzÉrÉnga. ¹³ Abádíí nóowúnà ábhǒ nzÉrÉ-alafí nípfò rǒ ìndrǔ ò rò, 'àdù òwu andi nà ábhǒ ale nútri rǒ akye nǐ, i ale ràdù ùgu.

Bàtizò nubhónà Yùwanì bhà ɔve
(Màt 14.1-12; Luk 9.7-9,19-20)

¹⁴ Ádrùngbǎ kamà HÈròdè* níri Yèsù dǒ ka kúnɔna dhu, kǒvò nótò ndì kóró ngari ǒ nídhunǐ. Atdídhená ale nóowúnà àtìna rǒ: «Bàtizò ùbho rǒ arúbhi Yùwanì níngbè wà ndì ɔve-bvù rǒ. Ndi dhu-okú dǒ rǒ ní ndì, kǎbà wíwì t'ónzita tó ɔbi.» ¹⁵ Pbéttù, ngǔkpà ale owúnà àtìna rǒ: «Èliya ní wò.» Ngǔkpà ràdù àtìna tditdǒ: «Angyí ì'ì pbànábí nzínzì ǒ atdí nabi bhèyi ale ní wò.» ¹⁶ Ní wò dhu ndì ndìrì rǒ, HÈròdè ati: «Bàtizò ùbho rǒ arúbhi Yùwanì ní wò. Ma mábhù kàdɔ kɔtdì, ní ka ní wò wà ndì níngbè.»

¹⁷ Wò ndì HÈròdè nyú nditírò ní ndì uyátá nabhù kosò Yùwanì, ndàdù àbhùnà kùtsì, kadù ìlìnà imbi-dzà ò. HÈròdè náanzì ndì dhu, adòna Filipò-fó rǒ ndì ndakò tsìbhále nóokú dǒ rǒ. Ndi tsìbhále-ɔvò ní'ì HÈròdiya. ¹⁸ Kǎnzì ndì dhu, Bàtizò nubhónà Yùwanì nóongónà àdù àtìna kà nǐ, ìnzá dhu ràkǎ kà ràkɔ adòna-ve nídhunǐ. ¹⁹ HÈròdiya náakó atdí dǒ Yùwanì rǒ, ndàdù kòzè ndàbhù kohò. Pbéttù, ndì dhu náadù ì'ì odú kà tò. ²⁰ Obhó tí, HÈròdè nóongónà Yùwanì-ɔdò nónzì obhónángatále tí, ndìrò Kàgàwà-nyìkpó ǒ ìlǎ ale tí ndì ndùnì ka dhu-okú dǒ rǒ. Ní kǒngónà àdù Yùwanì-ngbò nó dǒ atdí dǒ. Yùwanì rǔnɔna dhu níri ndì ndí rǒ, HÈròdè bhà ìrèta nóongónà àdù ndìnza atdí dǒ, pbéttù kǒngónà àdù kà rǔnɔna dhu òzè ndìrì atdí dǒ.

* 6:14 6:14 Ndi HÈròdè-ɔvò ní'ì Àtipasì. Ka ní'ì Gàlìlayà tó pbìrì ǒ Ádrùngbǎ kamà.

²¹ Ní atdíku, Hèròdiyà náabà Yùwanì àbhù ndì ndí kohò òná otu. Ndi dhu ní'í yà Hèròdè rí ndí ka kadhì òná idhò ní'è òná mùhendù-idhò ǒ dhu. Ní Hèròdè unzi riwù ndí mùhendù ǒ ale ní'í: yà ì arí kasu ònzì mànà ádròdrǒ ale mà, pbindà pbànowí tó ádròdrǒ ale mà, ndìrò Gálilayà tó pbìrì ǒ pbangá-nzo ònǎ arí'í ifuta nà atdíǒ ale mànà. ²² Ní Hèròdiyà bhà tsìbhíngba náatsù mùhendù-dzà ǒ, ndàdù ǒbè atdíǒ. Ndi ǒbé náafò Hèròdè-nyìkpó atdíǒ yà ndì ndùnzìnà ale mànà. Ní ádrùngbǎ kamà Hèròdè adù àtìnà wò tsìbhíngba-ɔwù ní: «Ónzi afínù òzè dhu fudú, ní ma mí ndí dhu àbhù àbhù indù.» ²³ Kǎdù dhu nótso ndí tsìbhíngba-ònzì ndàtì: «Ma mòtsò wà dhu ndíní ma mabhù tí nyì nyónzina dhu indù, ìmbǎ í'ina yà idzi ma mónyù dóná pbìrì tó atdíngá óyǒ dǒ mà nábhù ma mí indù dhu màtí.» ²⁴ Ní wò tsìbhíngba náahù àwú-dza rò, ndàdù dhu nívu íyànà-tsu ndàtì: «Ádhu ndí ma màkǎ monzi?» Ní kà-tsanà adù dhu àdu ndàtì: «Bàtizò núbhò arí Yùwanì-dò.» ²⁵ Ní tsìbhíngba náangbó ndí kòmbómbí ádrùngbǎ kamà-tí'ò, ndàdù dhu ònzì fóná ndàtì: «Ma mòzè nyìbhò Bàtizò ùbhò arí Yùwanì-dò kòmbí fudú tsàlìtsalì dǒ rò.» ²⁶ Ní izu núuka ádrùngbǎ kamà atdíǒ nyù. Pbétù, kà rí ndùvò Yùwanì-dò rǒ dhu ní'í ǒbì tí, yà ndì ndùnzìnà ale-ònzì rò ndì ndòtsòná dhu dhu-okú dò rò. ²⁷ Ní ányirò rò tí, kǎdù ngbóna nòdò arí pbànowí nzínzì ǒ atdí múnowì nóvì, ndùyǎ dhu fíndà ndíní ìra tí Yùwanì-dò nà fóná. Ní wò múnowì ní'ivà ndì ndàrà imbi-dzà ǒ, ndìtsì Yùwanì-dò nókèrè. ²⁸ Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ìrà ndí ale-dò nà tsàlìtsalì dǒ rò, ndàdù àbhùnà wò tsìbhíngba-fó, ndí tsìbhíngba ràdù àbhùnà íyànà-fó. ²⁹ Ní Yùwanì bhà ábhàlì níitdègu wò dhu ní'í, ní abádhí adù iwu, 'àdù kǎ-bvò nídyì 'òwù òtdùnà.

Yěsù rǐ imbò lufù ale nóngù dhu
(Màt 14.13-21; Luk 9.10-17; Yùw 6.1-14)

³⁰ Yěsù bhà uvitatále náandu ì kà-tí, 'àdù yà ì ònzì kóró dhu mà, ndírò yà ì ùdhe ìndrù tò kóró dhu màna dhu náwe kà tò. ³¹ Wò ndi kàsùmì ǒ, abádhí-tí'ò ríwu ale mà, abádhí tí ò rò rí 'àdù ale màna níí'ì abhò nyú, ònyù nónyù abádhí rǐ òná kàsùmì mà ràdù ì'ì mbà. Ní Yěsù adù àtìna p̀b̀ndà uvitatále nǐ: «Nyiwù r̀ng̀ù tí rǐ'ì atdí ngari ǒ, ndínǐ nyǐ nyaso tí nyǐ ake.» ³² Ní abádhí náadù òwu vǐyà dǒ rò ibhú ǒ r̀ng̀ù tí rǐ'ì atdí ngari ò. ³³ P̀b̀t̀ù, ábhǒ ale nyú náala abádhí r̀wu dhu, 'àdù abádhí r̀wu ì nga núnì. Ní ìndrù náadù 'ìv̀à kóró kigò òná rò, 'òwù tsàkàtsàkà nyú p̀f̀ǒya dǒ ányì, 'àdù òwu ùv̀ò angyi abádhí rǒ.

³⁴ Ní Yěsù náhu ibhú ò rò rò, kǎla wò ádr̀ng̀b̀à ihé-yà, abádhí-izù ràdù ndàlù atdíǒ, ìmbà ùndana rǐ ale rǐ'ì tàrà tò màhò bhèyi abádhí núnì ì nídhunǐ. Yěsù adù àdì ndámbe ábhǒ dhu nyú núdhe dǒ abádhí tò. ³⁵ Ìnga rǎtì dhu níitdègu ndìndù, ní kàbhà ábhàlǐ níindri kà-tí'ò, 'àdù àtìna kà nǐ: «Író nga rǐ'ì r̀ng̀ù tí, ndírò ìnga náti wà.» ³⁶ Ní, ávǐkǒkò ale ròwù ìnga nóbhì ka karí ǒyà ngari ò, ndírò kyèròkyèrò rǐ'ì pbanga ò, ndínǐ ònyù nudzí tí f̀ỳò. ³⁷ Yěsù adù ǒte nádu abádhí tò ndàtì: «Nyàbhù ònyù abádhí tò nyǐ-tírò!» Ní ábhàlǐ náadù dhu nívu Yěsù-tsǔ 'àtì: «Nyǐ nyòzè tí m̀ẁẁ m̀g̀ati nódzì ǒyǒ mǐyà d̀narì† rǒ, ndínǐ mǎ mabhù tí abádhí r̀nyù?» ³⁸ Ní Yěsù adù dhu nívu abádhí-tsǔ, ndàtì: «Ífe m̀g̀ati nyǐ nyǐ'ì nà? Nyàndà pé ka.» Ní kà-bvù ì ùnì rò, abádhí adù dhu nádu kà tò àtì: «Mǎ mǐ'ì imbò m̀g̀ati nà, ndírò ǒyǒ ìbhè nà.» ³⁹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù avì p̀b̀ndà ábhàlǐ

† 6:37 6:37 Yěsù bhà kàsùmì ǒ, atdí d̀narì ní'ì atdíku idhò tò kasù tò m̀k̀mb̀à.

ràbhu kóró ale ròkò tsùna rǒ obvò irí dǒ. ⁴⁰ Abádhí adù òko tsùna tí: atdídhená ngari ǒ atdátdí miyà ale, ndírò ngǔkpa ngari ǒ imbìmbó kumì ale. ⁴¹ Nírò ní ndi Yèsù núugu kǒkò imbò mùgati, óyǒ ìbhè mànà ndùlǔ fóná. Ní, òrù-akpà ò nga àndà ndi ndí rórò, kǎdù òtsò nábhù Kàgàwà tò. Kǎdù mùgati-ǒnga núkò, ndùbho p̀b̀indà ábhàlǐ-fó, ndínǐ abádhí núundò tí ìndrù tò. Kǎdù kǒkò óyǒ ìbhè núndò átò abádhí-fó kóró. ⁴² Anyìrǒ ìrǐ kóró ale náanyù dhu 'ùlè nǐ. ⁴³ Yèsù bhà ábhàlǐ náadù òdì òdì mùgati-go-tsù núndu, ìbhè-go mànà, 'àdù atdí kumì dòná óyǒ nà sǝngè níra nǐ. ⁴⁴ Ndi mùgati nanyù ale nzínzi ǒ, kpabhále nírǐ imbò lufù tí.

*Yèsù rùbhi idha dǒ dhu
(Màt 14.22-33; Yùw 6.16-21)*

⁴⁵ Wò dhu-dzidǒ tí, Yèsù náabhù p̀b̀indà ábhàlǐ rùpò ìbhù ò, ndínǐ ada tí angyi f̀indà r̀r̀ù-adzè, Bètèsàyidà tó kígò ìnǎ rò, yà ndi nyù tírò ndi ndí ihé-yà návì r̀ẁẁ ìbha ònanǎ. ⁴⁶ Ihé-yà nà ì ùbhǎ ì dhu-dzidǒ, kǎdù àrà p̀b̀irì dò, ndàrà ndìtsò. ⁴⁷ Inga náti rò, ìbhù nírǐ r̀r̀ù-alìkpa ò ábhàlǐ nà, Yèsù ràdù ndùbhà atdí rò olù idha-adzè. ⁴⁸ Ní Yèsù ala ɔbi tí ìbhù t'ótùta rǐrǐ p̀b̀indà ábhàlǐ tò dhu, t̀m̀b̀à tí awe r̀p̀ili abádhí-nyìkpa rǒ nídhunǐ. Ní à'ù-akpà-òngǒ ǒ, kǎrà p̀b̀indà ábhàlǐ-tǐ'ò, ndàmbe ùbhi dǒ idha dǒ. Kǎdù dhu ònzì angyi ndùda abádhí tò dhu bhèyi. ⁴⁹ Ní, kà rùbhi idha dǒ dhu ì àla rò, abádhí náadù kàtì mìgàngò tí, 'àdù 'òpè 'ùkù, ⁵⁰ ábhǒ ɔdɔ nyù nà kalǎ rí kóró ale nírǐ nídhunǐ. P̀b̀étù uró rò tí, Yèsù adù t̀na àp̀f̀ò abádhí tò ndàti: «Nyòtù afìku, ima ní yà! Ìnzì nyònzì ɔdɔ!» ⁵¹ Tdítdǒ, kǎdù ùpo ìbhù ò abádhí-tǐ'ò, awe ràdù opilita ùbhà atdí dǒ. Ní idho núuko abádhí atdí dǒ nyù. ⁵² Obhó tí, Yèsù ònzì wìwì, ndìtrǒ mùgati dhu náalù

nzá abádhí-dò: abádhí tó irèta rĭ ndi dhu-tì nálǔ dhu níì'ì odú.

Yēsù rĭ GÈNÈzàretì tó pbìrì ǒ anditále níǵǔ dhu

(Màt 14.34-36; Yùw 6.22-25)

⁵³ Yēsù mà pbìndà ábhàlĭ mànà níitdègu rÈrù náda, ní abádhí náasò fĭyó ibhú kĭfukù ǒ, 'àdù òtsù GÈNÈzàretì tó pbìrì ò. ⁵⁴ Ní ibhú ò rò abádhí núvò rórò tí, ìndrù náadù Yēsù núnì. ⁵⁵ Ní abádhí náadù àngìlì kóró ndi pbìrì ònă, 'àdù 'òpè 'ùmbà anditále, 'òwù òwu rǒ nà ótdù dǒ, Yēsù-bvù ka kò'ì òyà kóró ngari òna nă. ⁵⁶ Ndirò, kóró ngari ǒ Yēsù rùbhi ìnană, pbanga ònă, kigò ònă, ndirò ìnga nóbhì ka karí ìnă màtí, ìndrù nóowúnà ìwu rǒ anditále nà, 'ùlì pbanga-tsidǒ ìndrù náarí 'ùndù òyá ngari ǒ. Abádhí adúnà òwu Yēsù nónzì rǒ rùbhà ì ale rùpbàlă rónà mùdzarù-bidò-ngbò kèlĕ. Ní ìngbàtì ìlì ndi ale mà yà kàbhà mùdzarù-bidò-ngbò nàpbàlă, náaràna ògù rǒ dòtsí.

7

Pbàyàhúdì tó màndu

(Màt 15.1-9; Luk 11.37-41)

¹ Pbàfàrisáyó mà Yèrùsàlemà tó kigò ò rò ìwù Músà bhà Úyátá tó ngúfe màlímó mànà núundu ì Yēsù tí. ² Ní, abádhí náala Yēsù bhà ábhàlĭ nzínzì ǒ ngǔkpà ale, òtòtì ǒtsúya nĭ rówu dhu nónyù rǒ, kà-tì ní ìnzá ì ù'ò ǒtsúya yà fĭyó somà tó màndu nónzì ka dhu bhèyi rórò. ³ Pbàfàrisáyó mà, kóró ngǔkpà Pbàyàhúdì mànà níifu abhúya tó màndu atdíǒ. Ní, abádhí nónyúnà nĭ ònyù ìnzá ì ù'ò ǒtsúya mbèyi nyú rórò. ⁴ Ndirò kòbì ò rò ì ìngò rǒ, abádhí nónyúnà nĭ dhu ìnzá ì ù'ò ì rórò. Abádhí níifu yà ì abà ábhǒ ngǔkpà màndu átò. ì màndu níì: kópà nú'ò ka kí mbèyi nyú dhu, ìtă mà,

suma nǐ ka kóbhòlò ìtǎ mà, dòyá ka karóyì dhu màná nù'ò ka kí mbèyì nyú dhu màná. ⁵ Ní, Pbfárisáyó mà Músà bhà Ƴyátá tó màlímó màná níivú dhu Yèsù-tṣú 'àti: «Ádhu inzá pḅukù ábhàlǐ nífu àlě t'ábhúna tó màndu, 'àdù àmbe dhu nónyù dǒ òtòtì ɔtsúya nǐ ní?» ⁶ Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nabi Ìsayà núnɔ obhó dhu nyú dukú. Nyǐ ní ɔyɔyɔ afíya nà alɛ yà kǎndí dhu bhèyi tí, ndàti:

«Kàgàwà ràtina: kàrí alɛ náarí mifù tsùya ǒ tí, afíya ràdù ì itɛ nyú rùdú rò. ⁷ Abádhí náarí mǎlě kòkórò.

Abádhí arúdhèna ìndrù tò dhu ní ìndrù tó Ƴyátá kèlě*.»

⁸ Yèsù adù àtìná tdítǒ: «Nyǐ nyarí Kàgàwà bhà Ƴyátá núbha igi, nyǎdù nyǎpba ìndrù óvò fùkù dhu rò tí. ⁹ Nyǐ nyarí Kàgàwà bhà Ƴyátá nódhɔ, nyǎdù afiku nápba fùkú màndu rò tí. ¹⁰ Obhó tí, Músà núnuyá dhu fùkù ndàti: nyi ràkǎ nyifu àbanu mà íyànu màná, ndirò àbanà mà íyàná màná nǐ dhu nùnò alɛ ràkǎ kohò òho tí. ¹¹ Pbéttù nyǐ nyú, nyǐ nyarí dhu òvɔ ìndrù tò nyàti: ndi alɛ rapé dhu ɔnɔ kɔpangba àbanà tò, ndirò íyàná tò màtí ndàti: «Dzùnànu nónzi ma màmbèná nǐ fudú rí'ì dhu ní Kòrbanì, kà-tì ní: Kàgàwà tò ka kùtri pɛrè.» ¹² Ní ndi alɛ rǐ mbǎ àbanà mà, ndirò íyàná mà dzùnà nónzi ndi ndí dhu-atdyú nà. Ní nyǐ nyarádù ndi dhu kèlě ná'ù ndi alɛ tò. ¹³ Ní ndi dhu nǐ, nyǐ nyarí Kàgàwà bhà ɔtɛ-òvù nító, yà nyǐ nyarúdhèna fùkù nzínzìkù ǒ fùkú màndu nǐ. Ndirò, nyǐ nyarí ndi dhu bhèyi dhu-tidò nónzi abho nyú.»

Ìndrù nábhu ràdù ròtì Kàgàhà-nyìkpó ǒ dhu
(Màt 15.10-20)

* 7:7 7.7 Ìsa 29.13

¹⁴ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù náanzi ihé-yà tdítǒ, ndàdù àtìna nǐ: «Nyǐ kóró, nyìri yà ma múnona fùkù dhu, ndírò nyàlǔ ka dùkù ò. ¹⁵ Ìnzǐ iri rò rótsù ìndrù ò atdí dhu mà, rǎdù ìndrù nábhù ròtì Kàgàwà-nyìkpó ǒ. Pbétù, ìndrù-afí ò rò àhù dhu ní ndì kàbhù rádù ròtì Kàgàwà-nyìkpó ǒ. ¹⁶ [Ìnga t'írìta tó bǐna nà rí'ì alɛ, náká ndìrì wò ma múnò dhu*.]»

¹⁷ Yèsù níitdègu ihé-yà núbha ndàdù òtsù idza, ní kàbhà ábhàlǐ náadù wò ndì mbólí-tì nívu kà-tsù. ¹⁸ Ní Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Nyǐ nyù mà, kàlù t'óbhó dùkù átò? Nyǐ nyùnì t'óbhó dhu, ìnzǐ iri rò rótsù ìndrù ò atdí dhu mà rǎrǎdù ìndrù nábhù ròtì Kàgàwà-nyìkpó ǒ? ¹⁹ Obhó tí, ndì dhu nótsù nzá ndì alɛ-afí ò, pbétù kòtsù ndì alɛ-fi-tsù ò, ndàdù àhù kà-ò rò ɔtsó dò ndì alɛ àrà rò.» Wò ndì ndùnò ɔtɛ ǒ, Yèsù náavò dhu kpanjangba ònyu ka rǎrǎdù kóró ònyù-tidò nónyù. ²⁰ Ní kǎdù àtìna tdítǒ: «Ìndrù-afí ò rò àhù dhu ní ndì rádù ìndrù nábhù ròtì Kàgàwà-nyìkpó ǒ. ²¹ Obhó tí, ìndrù-afí ò rò arúvò nzéɛ irèta náarí ndì ìndrù nábhù rònzì nzéɛ dhu. Í nzéɛ dhu ní: múnnyònnì t'ónzita, ogbo t'ónzita, abvo t'óhota, ²² màkuni t'ónzita, ngǎtsi alɛ-fó rí'ì dhu dǒ ka kí alɛ-afí ìlǐ dhu, òrù ka kórù dhu, ìndrù t'útrátá, ìnzǐ ka kí uyátá-ɔdò nónzi dhu, adha t'ónzita, ìndrù nǐ ka kí dhu ùnɔ nzéɛ dhu, alɛ òyò ka kí dhu, àrì bhèyi ka kí alɛ ònzì dhu. ²³ Kóró kòrí nzéɛ dhu náarúvò ìndrù-afí ò rò, rǎdù ìndrù nábhù ròtì Kàgàwà-nyìkpó ǒ.»

Ìnzǐ ní Mùyàhudi-àyi rǐ Yèsù ná'u dhu
(Màt 15.21-28)

²⁴ Ɖró rò, Yèsù ivà ndì ndàrà Tirò tí kátina kíǒ tó mùlɛngù ò. Ní kǎtsù atdí idza ò, ìnzǐ ndàdù atdí alɛ mà

* 7:16 7.16 Wòrí andítá rǐ'ì mbǎ ábhǒ angyè andítá ò.

nóze r̀̀ni ányìr̀̀ òndì ndí'ì dhu. Pbé̀tù, kà r̀̀ ndòru dhu ní'ì odú. ²⁵ Obhó tí, atdí tsibhále yà nzé̀e-alafí náaràvu pbìndà tsibhíngba r̀̀, ní'iri Yèsù d̀̀ ka káwě̀na dhu. Ní ányìr̀̀ r̀̀ tí, íyàdhiyà náadù ìrà Yèsù-tí'̀, ndàdù ndibvu obvò kàpf̀ r̀̀. ²⁶ Ndi tsibhále ní'ì ìnzì ní Mùyàhudì-àyi, pbé̀tù ka ní'ì Sìrò-Fòyìnìkì tó pbìrì ò ale. Ní kǎtsò ndì Yèsù r̀̀, ndí'ni nzé̀e-alafí nìpfo tí pbìndà tsibhíngba ò r̀̀. ²⁷ Pbé̀tù, Yèsù adù àtìna kà nì: «Èbhà pé nzónzo r̀̀nyù dhu 'ùlè nì angyi. Obhó tí, dhu òfò nzá nga kidyi nzónzo tó ònyù, kadù òbvùnà ìtsè-nzo tò.» ²⁸ Íyàdhiyà náadù dhu àdu kà tò ndàtì: «Obhó Ádr̀̀ngbàle, pbé̀tù mìzà tsinà r̀̀'ì ìtsè mà náarí nzónzo-fó r̀̀ ì nàwà ònyù-ú'ù-nzo mà ónyù.» ²⁹ Nírò ní ndì Yèsù adù àtìna kà nì: «Wò nyi nyàdu òte-okú d̀̀ r̀̀, ádùnà nyi pbùkù, iwà nzé̀e-alafí náhu pbùkù tsibhíngba ò r̀̀.» ³⁰ Ní kàdù ndì pbìndà, ndàdù pbì ingba nótù ara d̀̀ àyi ró, iwà nzé̀e-alafí náhu ònà r̀̀ ró.

Yèsù r̀̀ ìnzì arí inga ìri ndìr̀̀ ìnzì ndàdù òte atdí ale ní'g̀ dhu

(Màt 15.29-31)

³¹ Wò dhu-dzid̀, Yèsù iwà ndì tdít̀d̀ Tirò tó mùlengù ò r̀̀, ndùdà Sìdonà tó kigò ònà, ndàdù ingo Gàlìlayà tó r̀̀r̀-̀bid̀, Dèkàpolì tó pbìrì ònà ndì ndùdà r̀̀r̀. ³² Ní, ka kiwù ìnzì b̀na arí nga ìri, ndìr̀̀ ìnzì aróte mbèyi atdí ale nà Yèsù tí '̀. Ka kadù k̀tdè ìtdè tí, ndí'ni òtsùna nìlì tí ndì ale d̀̀. ³³ Ní Yèsù náadù kidi atdí r̀̀ ndàràna lèngèlèngè ihé-yà ò r̀̀. Kàdù òtsùna-kpò nùfo wò ale-bì ò, ndàdù isò nìsò òtsùna-kpò r̀̀, ndàpbàlã kida-dòngbò nì. ³⁴ Tdít̀d̀, Yèsù andà òr̀-akpà ò nga, ndàdha ihèna, ndàdù àtìna wò ale nì: «Èfatà!» Kà-tì ní «Ángbè nyi!» ³⁵ Ní ur̀ r̀̀ tí, wòrí ale-bì nùungbe ì, idàna ràdù

ò'ò isó ɔte tò, ndàdù ndòpè ndòtè mběyi. ³⁶ Yèsù adù kóró ale nísò ìnzì ndi dhu nũɔ tí atdí ale tò màtí, pbétù yà kàřì abádhí nósò dhu náaránà ìndrù názi rǒ àzì tí ràmbe òtè dǒ ndi dhu dǒ. ³⁷ Ní ìdho náadù abádhí nũkò atdí dǒ nyú ròsè, 'àmbè àtìnà dǒ: «Kà rǒnzina dhu ní kóró ìdzi dhu nyú. Ndirò, kà rǎrà bǐya úřì ale-bì mà nũngbe rǒ, ndàdù ìnzì aróte ale mà nábhũ ròtè.»

8

Yèsù řì ìfɔ lufù ale nóngù dhu
(Màt 15.32-39; Mrk 6.30-44)

¹ Ndi nínганí, ádrùngbǎ ihé-yà náandu ì tdít dǒ. Ní ìmbǎ abádhí řì ònyũna ì í dhu nà nídhuní, Yèsù anzi pbìndà ábhàlǐ ndàdù àtìnà abádhí nǐ: ² «Ma mí'ì izũ nà atdí dǒ kǎkà ale dǒ. Mǎ mòkò wà abádhí mànà ìbhũku mbàlìmbàlì, ndirò abádhí řì mbǎ ì'ì ònyũna ì í dhu nà. ³ Ma mapé abádhí àvì ròwù àwù nà fìrǎbvù, ní sàzì rǎrà abádhí nábhũ rǎwà ì otu ǒ. Obhó tí, abádhí nzínzì ǒ atdí dhená ale níwũ itse rò nyú.» ⁴ Ní, kàbhà ábhàlǐ náadù dhu àdu kà tò 'àti: «Ka kówu abádhí nóngù ka kí nǐ ònyù nótù àdhà yàřì rùngù ǒ?» ⁵ Ní Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsù ndàti: «Nyí nyí'ì mùgati nà ìfe?» Ní abádhí adù dhu àdu 'àti: «Mǎ mí'ì mùgati nà àrùbhù.» ⁶ Ní Yèsù àvì ihé-yà ròkò obvò. Kǎdù kǒkòřì àrùbhù mùgati nùgù ndùlǐ fóná, ndàdù òtsò nábhũ Kàgàwà tò. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ì mùgati-ǒnga nũkò ndùbho pbìndà ábhàlǐ-fǒ, ndíní abádhí undò tí ihé-yà tò. Ní ì ábhàlǐ náadù ì mùgati nũndò ì ale tò.

⁷ Abádhí ní'ì ngúfe ìbhě-nzo nà átò. Ní Yèsù adù òtsò nábhũ Kàgàwà tò kǒkòřì ìbhè dǒ, ndàdù pbìndà ábhàlǐ návi rùndò ì ìbhě-nzo átò. ⁸ Kóró ale náanyù dhu 'ùlè

nǐ àkǎkǎ dhu bhěyi. Ní ábhàlǐ náadù òdòdì mùgati-go-tsù núndu, rùlè àrùbhù sěngè ǒ. ⁹ Ányìrǒ, indrù ní'í mběmbè ìfò lufù ráhù dhu bvǔ. Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù abádhí àvi ròwù. ¹⁰ Ányìrǒ rò tí, Yěsù mà pèndà ábhàlǐ mànà núupò ibhú ò, 'adù òwu Dàlmànuta tí kátina pèrì ò.

Pbàfàrisáyó rǐ Yěsù àvì rǒnzì wìwì dhu
(Màt 16.1-4; 12.38-39)

¹¹ Atdíku, Pbàfàrisáyó níwú ùvò Yěsù-tí'ò, 'adù 'òpè 'àgò ì kà nà kǎfí ì omvú tí. Ní, abádhí náavi ka rǒnzì atdí wìwì, ndínǐ Kàgàwà bhà rò kàbhà ádrùngbǎnga tó ɔbì nǐrà dhu navì tí. ¹² Ní ndì dhu adù ìnze Yěsù rǒ atdídǒ, ndàdù àtìna: «Heè! Ádhu indo arí'í aɛ nózè wìwì kèlě 'àla nǐ? Ma mí obhó dhu núno fùkù: ka kí nzì atdí wìwì mà nǒnzì abádhí tǒ.» ¹³ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù ìvà ndì abádhí-tí rò, 'adù ùpo ibhú ò pèndà ábhàlǐ mànà, 'adù àda rèrù-adzè.

Pbàfàrisáyó tó afi mà, Hèrɔdè bhà afi mànà
(Màt 16.5-12)

¹⁴ Mùgati nídyì ì í àkǎkǎ dhu bvùtí dhu náadzò Yěsù bhà ábhàlǐ ònǎ rò, abádhí ràdù 'òtù atdí mùgati kèlě nà foyá ibhú ò. ¹⁵ Ní Yěsù núuyá dhu abádhí tǒ ndàtì: «Nyàndà nga mběyi, nyòdɔ nyǐ Pbàfàrisáyó tó afi* mà, Hèrɔdè bhà afi mànà dhu rǒ rò.» ¹⁶ Ní, Yěsù bhà ábhàlǐ náatè nzínziya ǒ, 'ámɛ àtìna dǒ ìmbǎ ì rǎrǐ'í mùgati nà. ¹⁷ Ní Yěsù náasù abádhí rǔnɔna dhu, ndàdù dhu ìvu abádhí-tsù ndàtì: «Ádhu nyǐ nyátina, ìmbǎ nyǐ rǎrǐ'í mùgati nà nǐ? Ndì dhu àpè t'óbhó duku àlǔ? Nyǐ nyàpè tí nzá ndì dhu àlǔ duku ò? Fùkù ìrèta dǒnǎ dhu òsè t'òse tí? ¹⁸ Nyìkpóku rìnè, ní nyǐ t'óbhó ìnga nálǎ? Bìku

* 8:15 8:15 Yěsù rǎtina afi tí dhu ní, ìnzǐ Pbàfàrisáyó mà, Hèrɔdè bhà aɛ mànà rǐ dhu à'u dhu.

rîně, ní nyĩ t'óbhó inga níri*? Nyĩ nyìrè t'óbhó ¹⁹ ife sěngè ǒ màtí nyĩ nyundu ǒdǒdǐ mǔgati-go-tsù rùlè dhu, yà imbò mǔgati-ǒnga ma mukò imbò lufù ale tò nínganí?» Abádhí adù dhu àdu 'àti: «Atdí-kumi dóná ǒyǒ nà sěngè ǒ.» ²⁰ Ndirò Yèsù adù dhu ìvu tdítǒ ndàti: «Yà àrùbhù mǔgati-ǒnga ma mukò ifò lufù ale tò nínganí, nyĩ nyundu ǒdǒdǐ mǔgati-go-tsù rùlè ife sěngè ǒ?» Ní abádhí adù dhu àdu, 'àti: «Àrùbhù sěngè ǒ.» ²¹ Nírò ní ndi Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Ní ndi dhu àpè tí nzá dũkũ àlǔ kòmbí màtí?»

Yèsù rǐ atdí ndùmùndúmú nígǔ dhu

(Yùw 9.1-11)

²² Wò dhu-dzidǒ, Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náawù ùvò Bètèsàyidà tí kátina pbanga ò. Ní ányè, ìndrǔ níwú atdí ndùmùndúmú nà Yèsù-tǐ'ò, 'adù 'ìtsò Yèsù rǒ ndíńǐ kà-ngbò napbálá tí. ²³ Ní Yèsù náalú wòrí ndùmùndúmú ǒtsúna rǒ, 'ùvò nà pbanga ò rò. Tdítdǒ kǎdù isò nísò kànyìkpó rǒ, ndàdù ǒtsúna nǔlǐ kà dǒ. Ndirò Yèsù adù dhu nívu kà-tsǔ ndàti: «Nyí tí atdí dhu mà nálǎ àlà?» ²⁴ Ní wò ndùmùndúmú náangbe nyìkpóna, ndàdù àtìna: «Ma mí ìndrǔ nálǎ itsu bhěyi rólo ró, pbétù abádhí rùbhi ùbhǐ.» ²⁵ Yèsù adù ǒtsúna nǔlǐ tdítǒ kànyìkpó dǒ, kà ràdù inga nála kpangba. Ndirò, kǎdù ògù atdítdǒ, ndàdù kóró dhu àla mběyi nyú. ²⁶ Ní Yèsù adù kàvi ràdu ndi pbìndà, ndàdù àtìna: «Àpé nyotsú wò pbanga ò.»

Pétèrù rǐ Yèsù nàti Krístò tí dhu

(Màt 16.13-20; Luk 9.18-21; Yùw 6.67-71)

²⁷ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náawù Kàyisàriyà-Fìlipi tó kígò tí rǐ'ì pbangá-nzo ò. Ní otu ǒ, kíwú dhu abádhí-tsǔ ndàti: «Ìndrǔ arátina ma ràrǐ

* 8:18 8.18 Yèr 5.21; Zèk 12.2

àdhi?» ²⁸ Abádhí adù dhu àdu kà tò 'àti: «Atdídhená ale náarátina nyi rǎř bǎtizò nubhónà Yùwanì. Ngǔkpà ale náarádù àtìnà nyi rǎř Ìliyà†. Ndirò, ngǔkpà ale-tsi náarádù àtìnà nyi rǎř angyí i' ngǔkpà pbànábí nzínzì ǒ atdí ale.» ²⁹ Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsu ndàti: «Olu nyí, nyí nyarátina ma rǎř àdhi?» Ní PÉTERù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Inyi, nyi ní Krístò.» ³⁰ Nírò ní ndi Yèsù adù abádhí nísò ìnzì wò dhu nuno tí atdí ale tò màtí.

Yèsù rǎ ndi ndóvè kòtdù ndi, ndàdù ndìngbè dhu nóvo dhu

(Màt 16.21-28; Luk 9.22-27)

³¹ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù náadì ndàmbe dhu núdhe dǒ pbìndà ábhàlǐ tò. Kǎti: «Dhu àkǎ Ìndrù t'ídhùnà rǎbà àpbè atdíǒ. Pbangà ǒ pbàkùrǔ mà, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Músà bhà Úyátá tó màlímó mànà nóvdhoya ka. Ndirò, ka kohoya ka, kadù ǒtdùnà. Pbétù ìbhù idho dzidǒ kǎdùya ndìngbè.» ³² Kǔno wò dhu abádhí tò kpanya nyú. Ní PÉTERù adù kìdyi ndàrà nà igi, ndàdù ndòpè ndòrù dóná. ³³ Ní Yèsù agéré ndi ndàndà pbìndà ábhàlǐ, ndàdù òrù PÉTERù dǒ ndàti: «Índrì nyi itse tidú rò Pǒmvo Sìtaní! Nyi nyi nzí ìnga nírè Kàgàwà náarí ìnga ìrè dhu bhèyi nídhuní, pbétù nyi nyí ìnga nírè ìndrù bhèyi.»

³⁴ Tdítdǒ, Yèsù náanzi ihé-yà pbìndà ábhàlǐ mànà, ndàdù àtìnà abádhí nǐ: «Ndi ale náapé ndòzè ndùbhi owùdu ǒ, ní ndi ale àkǎ ndàdzo róná rò, ndàdù ndà'ù ndànò pbìndà mùsàlabhà‡, ndàdù ùbhi owùdu ǒ. ³⁵ Obhó

† 8:28 8.28 Ìliyà ní'ì mbèmbè imbò miyà atò ǒ angyinǎ rò Yèsù tò. Ndirò, Pbàyàhúdì ongónà ìnga ìrè kà rìraya angyinǎ rò Màsiyà tò (Màl 3.23). ‡ 8:34 8.34 Pbìndà mùsàlabhà nánò ìndrù rǐ dhu-tì ní, ndi ale rǐ ndà'u ndàbà àpbè àdhàdhè Yèsù abà apbè dhu bhèyi dhu.

tí, pbìndà ípìrǒngà nòzè ndòdò fíndà aɛ níwíya ka. Pbétù, okúdu dò rò, ndírò Kàgàwà bhà Ídzi Mǎkǔrù-okú dò rò rí pbìndà ípìrǒngà níwí aɛ, níngúya ka. ³⁶ Ndirò, ìndrǔ rǐ yà adzi ǒ ònzì nábà, ndàdù pbìndà ípìrǒngà níwí dhu tó ídzìngà ní àdhu? ³⁷ Ìndrǔ rǎdù àbhùnà pbìndà ípìrǒngà nduwù tí nǐ atdí dhu mà tí'ì ìnè? ³⁸ Indo arí'ì aɛ ní nzéɛngà ònzì arí aɛ, ndírò ìnzǐ arí 'òdò Kàgàwà tò aɛ. Ní ndì aɛ-nyì náapè ìwu okúdu dò rò, ndírò pbàkà ɔɛ-okú dò rò kòrí ì aɛ nzínzì ǒ, ní Ìndrǔ t'ídhùnà-nyì níiwuya átò kòkú dò rò ì ìtsi ìwu ìlǐlǎ màlàyíkà mànà Àbanà bhà ádrùngbǎngà tó awáwù ǒ nínganí.»

9

¹ Yèsù adù àtìnà tdítǒ abádhí nǐ: «Ma mí obhó dhu núnò fúkù: yà írò rǐ'ì aɛ nzínzì ǒ, ngǔkpà aɛ núnvèya nǐ inzà ì àla òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi rǐrà ádrùngbǎngà tó ɔbi nà dhu rórò.»

*Yèsù-wòyǒ rǐ ndùgèrè dhu
(Màt 17.1-13; Luk 9.28-36)*

² Azà ìdho dzidǒ, Yèsù náanzi PÉTERù mà, Yàkòbhò mà, Yùwanì mànà, 'àdù ùpo mànà ádzi pbìrì-akpà dò. Ányì abádhí náatù ì òyá. Ní Yèsù-wòyǒ núnugèrè ndì abádhí-nyìkpó ǒ rò. ³ Kà-rǒ mùdzarù náapè ndùmbìlì atdíǒ, rǎdù òwù tdyé, ìnzǐ yàrí adzi dǒ atdí aɛ mà rǎdù dhu òbhòlò ròwù dhu bhèyi. ⁴ Tdíǒ, nabìlìyà mà Músà mànà núnuto ì abádhí tí, 'àdù àmbè ɔɛ dǒ Yèsù mànà. ⁵ Nírò ní ndì PÉTERù náati Yèsù nǐ: «Màlimǒ, dhu òfò nga àlè ròkò írò. Mǎ mí ìbhu hemě-dzà núpè, atdí ìndù, atdí Músà tò, ndírò atdí Èlìyà tò.» ⁶ PÉTERù núnuni nzá àdhu mà núnò ndì ndí dhu. Obhó tí, àbadhi mà ngǔkpà ábhàlǐ mànà ní'ì ɔdò nà atdíǒ. ⁷ Ní ádrùngbǎ àpbù níibvù ndì, ndàtsì abádhí sisìna nǐ. Ndirò atdí aɛ-tù náadù ndìrì

wò àpbù ò rò, ndàti: «Yàrí ní Idhùdu, atdíídǒ ma mózè alɛ. Nyìri kà-tsù dhu.» ⁸ Ányìrǒ rò tí, kǒkòrí ábhàlǐ náandà tiyá nga, pbétù ìnzǐ àdù atdí alɛ mà nála. Yèsù kèlě náadù ì atdíró abádhí-tí.

⁹ Pbirì dǒ rò abádhí rǎwǔ òná kàsùmì ǒ, Yèsù núuyá dhu abádhí tò ndàti: «Àpé nyàwɛ yà nyǐ nyàla dhu atdí alɛ tò màtí, rǎrà àhù ima, Ìndrǔ t'ídhùnà, ma mí mǐngbè dhu ò.» ¹⁰ Ní abádhí náalú wò fíyò ka kùyǎnà dhu dǒya ò, àzèmbè ì í dhu òngù tsùyá nzínziya ǒ rórò, 'àmbe àtìna dǒ: «Ìndrǔ rǐ ndǐngbè ɔvɛ-bvù rò dhu-tì ní àdhu?»

¹¹ Wò dhu-dzidǒ, abádhí níwú dhu Yèsù-tsù 'àti: «Ádhu Músà bhà Úyátá tó màlímó náarátina, Èliya rākǎ pé ndìrà angyi nǐ*?» ¹² Ní Yèsù adù dhu abádhí tò ndàti: «Obhó tí, Èliya náká wà ndàdu ndì angyi, ndìrà kóró dhu-nyìtì nóhù*.

Pbétù, ádhu Kàgàwà bhà Andítá náarátina átò ìndrǔ t'ídhùnà rabáya àpbè abhɔ, kadù itsìna nónzì nǐ?»

¹³ Pbétù, ma mí dhu òvɔ fǔkù: Èliya bhěyi atdí alɛ níira wà àhù, ìndrǔ ràdù àvu róná ì òzè dhu bhěyi*, àdhàdhì Andítá nówò kà dǒ dhu bhěyi.

Yèsù rǐ nzéɛ-alafí ìpfǒ ìnzǐ aróte, ìnzǐ ndàdù inga ìrì ngbángba ò rò dhu

(Màt 17.14-21; Luk 9.37-43a)

¹⁴ Yèsù mà kǒkò ìbhù ábhàlǐ mànà níwú ùvò ngǔkpà ábhàlǐ-tí. Ní abádhí náala ádrùngbǎ ihé-yà ì ábhàlǐ-ngbò nàkpòrò ró. Ndìrò Músà bhà Úyátá tó màlímó náadù òko 'àmbe 'àgò dǒ abádhí mànà. ¹⁵ Ní, ìndrǔ níitdègu Yèsù nálǎ, ní ídhɔ núukɔ abádhí atdíídǒ, 'adù òtse 'òwù Yèsù nátsè. ¹⁶ Yèsù adù dhu ìvu pbìndà ábhàlǐ-tsù ndàti: «Ádhu abádhí mànà nyǐ nyí nyǎgò dóná?» ¹⁷ Ní ihé-yà

* 9:11 9.11 Màl 3.23 * 9:12 9.12 Màl 3.24 * 9:13 9.13 Mrk 6.14-29;
Yùw 1.19-27

nzínzi ǒ atdí ale náadù dhu àdu kà tò ndàti: «Màlimö, ma mîrà idhùdu nà fúnù ò. NzéÉ-alafí yà kàbhù arí ìnzí ràmbe òte dǒ ní rí'ì kà ò. ¹⁸ Kóró ngari ǒ, ndi nzéÉ-alafí níyà dhu kà rǒ ró, kǎrí kà-ǒnga níbvù obvò, isó-yà rùpbò ndi liná, ràdù àmbe kùna nátri dǒ, kàngbò ràdù ndifiri ndìdzò. Ní ma màvi pbùkù ábhàlǐ rìpfo ndi nzéÉ-alafí kà ò rò, pbétù abádhí nádù nzá kà-lè mà ònzì.» ¹⁹ Ní Yèsù adù dhu núnò abádhí tò kpangba ndàti: «Hàkà! Nyí ìmbà a'uta nà alé! Àlě kokoya nyí màna ìfe kàsùmì tí tdítǒ? Ma mí fùkù dhu-dzi nóndù ràrà àhù ìfe idho tí? Nyiwù ndi ngbángba nà tídu ò.» ²⁰ Ní ka kadù ìwu kà nà Yèsù-tí'ò. Úró rò tí, wò nzéÉ-alafí níitdègu Yèsù nálá, ní kíyà ndi ngbángba-ǒnga obi nyú nà, ràdù ìtsì obvò, ràmbe ndùbolo dǒ adzi ǒ, isó-yà ràdù ndùpbò liná. ²¹ Yèsù adù dhu ìvu kà t'ábanà-tsù ndàti: «Wò dhu ópè ndi ìngbàtíngá kà rǒ?» Kà t'ábanà náadù dhu àdu ndàti: «Àdǐ kàdi ngbángba nyú tí rórò. ²² Ndirò ibí-gùna nyú, nzéÉ-alafí náarí kàbhù ràwà ndi kàzù ò màtí, ndirò idha ò màtí, ndínǐ òvé tí. Ní, ìmbà màtí dhu ì'ì, ndi dhu ònzì nyi nyádù nánǐ, ábà izù dòkà nyònzì dzùnàka.» ²³ Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Nyí pbání àtina, ndi dhu ònzì nyi nyádù nánǐ? Kóró dhu ràdù àkǎ a'uta nà rí'ì ale tò.» ²⁴ Ní ányìrǒ rò tí, wò ngbángba t'ábanà náafa ndi ndàti: «Ìnè ma mí'ì a'uta nà! Ní ónzì dzùnàdu nyitrǒ ka!»

²⁵ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù ala ihé-yà tiya ò rítse ró. Ní kǎdù òrù ndi nzéÉ-alafí dǒ, ndàti kà nǐ: «Yà ngbángba nábhù arí ìnzí ràmbe òte dǒ, ndirò ìnzí ràmbe nga níri dǒ nzéÉ-alafí, ma màtina nyi nǐ: «Áhù yà ngbángba ò rò, ndirò àpé nyadù nyi tdítǒ kà ò.» ²⁶ Ní wòrí nzéÉ-alafí náakù, ndàyà wò ngbángba-ǒnga obi nyú nà, ndàdù àhù kà ò rò. Wò ngbángba níli ndi iwà òvé ale bhèyi, ányìrǒ

ì'ì ábhǒ ale rǎdù àmbe àtìna dǒ: «Ìwà òvè.» ²⁷ Pbéù, Yèsù náadù kàlù ɔtsùna rǒ, ndìvǎ, rìdè.

²⁸ Yèsù nítdègu ndàdù idza, kàbhà ábhàlǐ rǎdù 'òtù òyá kà mànà, ní abádhí adù dhu ìvu kà-tsù 'àti: «Ádhu ìnzá mà mìpfo wò nzéré-alafí nǐ?» ²⁹ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ìnzǐ vurò dhu rǎdù wòrǐ nzéré-alafí-tidò nípfo. Pbéù kípfo rǎdù ní itsòta kèlè.»

Yèsù rǐ ndì ndóvè kòtdù ndì, ndàdù ndìngbè dhu nóvo tǎtǎdǒ dhu

(Màt 17.22-23; Luk 9.43b-45)

³⁰ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà níivà ì ànyìrǒ rò, 'àdù ùda Gàlìlayà tó pbìrì òna nǎ. Kǎzè nzá kuni ìngbòrò màtí ì í'ì pbìndà ábhàlǐ mànà dhu. ³¹ Obhó tí, kǎmbénà dhu ùdhe dǒ abádhí tò, ndàmbe àtìna dǒ abádhí nǐ: «Ka kí mìpfǒ, ìma ìndrù t'ídhùnà, kabhu ma ìndrù-fó. Ní ì ale rǐ moho, kadù mǒtdù. Ndirò ìbhu idhò dzidǒ, ma mǎdù mìngbè ìngbè.» ³² Pbéù, wòrǐ ɔte náalú ìnzá kǒkǒ ábhàlǐ-dò, ndirò abádhí adù kà-tsù ì ì dhu òngù dhu-òdò nónzì ònzì tí.

Ábhàlǐ nzínzì ǒ ádrùngbǎle nyú ròsè ní àdhi?

(Màt 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náawù ùvò Kàpèrnàwumù tí kátina kigò ò. Ní, idzá ì í'ì rórò, Yèsù níivú dhu pbìndà ábhàlǐ-tsù ndàti: «Ádhu nyǐ nyúbhi nyǎgò rǒ dóná otu ǒ?» ³⁴ Pbéù abádhí náadù ìnè ìnè tí. Obhó tí, otu ǒ, abádhí ubhína 'àgò rǒ nzínziya ǒ, ndínǐ ì uni tí ádrùngbǎle ròsè nzínziya ǒ rǎrǐ àdhi. ³⁵ Ní Yèsù adù obvò, ndàdù atdí kumì dóná óyǒ nà ábhàlǐ núnzì, ndàdù àtìna abádhí nǐ: «Ndì ale náapé ndòzè ndì'ì wemberè t'ále tí, ní ndì ale àkǎ ndì'ì kóró ale tò arádi olù ale tí, ndàdù ì'ì kóró ale tò arí kasu ònzì ale tí.» ³⁶ Tǎtǎdǒ, kǎdù ákǎ ngbángba nídyì, ndìlì rìdè

abádhí-ònzǎ. Kídyi ndi ngbángba ndàtdù, ndàdù àtìna p̀b̀ìndà ábhàlǐ nǎ: ³⁷ «Yàrí ngbángba bhèyi atdí ngbángba nàkò okúdu d̀ò r̀ò alɛ, nàdù ì'ì iwà ìma nàkò alɛ. Ndir̀ò ìma nàkò alɛ nàkò ìnzá ìma k̀èl̀é, p̀b̀étù k̀àkò ìma nívi alɛ át̀ò.»

Ìmbǎ rí'ì àl̀é t̀ó òmvù tí alɛ ní àl̀é-tí'òná r̀ò rí'ì alɛ
(Luk 9.49-50)

³⁸ Yùwanì náati Yèsù nǎ: «Màlimò, mǎ màla atdí alɛ nzéɛ-alafí nípfò rí ìndrù ò r̀ò ɔ̀v̀ònu r̀ò r̀ó. Ní mǎ màtsù mǐsò ndi dhu kà t̀ò, ìnzǎ ndi alɛ náarúbi atdíkpá àl̀é màná nídhunǎ.» ³⁹ P̀b̀étù, Yèsù adù dhu àdu ndàti: «Ìnzǎ nyisò ndi dhu kà t̀ò, ìnzǎ ìndrù r̀àdù wíwí ǹónzì ɔ̀v̀òdu r̀ò, ndàdù òtɛ nzéɛ ìma nǎ k̀òmbómbí tí nídhunǎ. ⁴⁰ Ìnzǎ ndi alɛ náapé ì'ì àl̀é t̀ó òmvù tí, ní ka ní àl̀é-tí'òná r̀ò rí'ì alɛ. ⁴¹ Obhó tí, ma mí obhó dhu núnò f̀ùkù: ìdha mà nábhu rí nyòmvù Krístò bhà alɛ tí nyí nyí'ì dhu-okú d̀ò r̀ò alɛ, náadiya nǎ ìnzá ndi ndàbà p̀b̀ìndà p̀erè r̀ór̀ò.»

Nzéɛnga r̀òr̀ò dhu àkǎ kòdò alɛ dhu
(Màt 18.6-9; Luk 17.1-2)

⁴² Yèsù adù àtìna t̀dítd̀ò: «Yà ma ná'ù ǹónzo ǹínzì ò atdí ngbángba mà nábhu rí r̀òtsù nzéɛnga ò alɛ-tù, dhu òf̀ò nga mbèyi nyú kosò dhu ò'ù ka karí d̀óná oduba, kadù ndi alɛ nídò ádr̀ungbǎ r̀èr̀ù ò. ⁴³ Dhu apé ì'ì ɔ̀ts̀unu náarí nyabhù nyòtsù nzéɛnga ò dhu tí, ní ótdì ka. Dhu òf̀ò nga atdí ò ìndù, nyòtsù atdí ɔ̀ts̀unu nà dhòdhóhóngà t̀ó ìpìr̀ònga ò, r̀òsè óyò ɔ̀ts̀unu nà nyi nyàrà ìnzǎ aráve dhòdhóhóngànà kàzù ò dhu d̀ónǎ. ⁴⁴ [Ányì, alɛ-ngbò ǹónyù rí r̀ìp̀bà ndi asa náarí nǎ ùve, ndir̀ò ányì kàzù náarí nǎ àve akèkpá màtí.] ⁴⁵ Dhu apé ì'ì p̀f̀ònu náarí nyabhù nyòtsù nzéɛnga ò dhu tí, ní ótdì ka. Dhu òf̀ò nga nyòtsù atdí p̀f̀ònu nà dhòdhóhóngà t̀ó ìpìr̀ònga ò, r̀òsè óyò p̀f̀ònu nà ka kí nyòbvù ìnzǎ aráve

dhòdhódhónganà kàzụ ò dhu dònǎ. ⁴⁶ [Ányì alE-ngbò nónyụ rí rìpbà ndì asa náarí nǚ ùvE, ndirò ányì kàzụ náarí nǚ àvE akEkpá màtí.] ⁴⁷ Ndirò, dhu apé ì'ì atdí nyìkpónụ náarí nyabhǔ nyotsù nzÉrEnga ò dhu tí, ní ítù ka nyobvù. Dhu òfò nga nyotsù òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ò atdí nyìkpónụ nà, ròsè óyò nyìkpónụ nà ka kí nyobvù ìnzí aráve dhòdhódhónganà kàzụ ò dhu dònǎ. ⁴⁸ Ányì alE-ngbò nónyụ arí rìpbà ndì asa náarí nǚ ùvE, ndirò ányì kàzụ náarí nǚ àvE akEkpá màtí*. ⁴⁹ Obhó tí, Kàgàwà núu'oya kóró alE kàzụ nǚ rìlǎ nyìkpóna ǒ, àdhàdhì ka karí pErè tí ka kúbhõna kà tò dhu nú'ò iko nǚ rìlǎ kà-nyìkpó ǒ dhu bhèyi*.

⁵⁰ Iko ní ídzi dhu nyú. Pbéù, iko-òvù náapé ìku, ní ka kádù kàbhù ròkye àdhu nǚ tdítǒ? Nyàbhù òvùkù rì'ì iko nǚ ka kòsì dhu-òvù náarí'ì dhu bhèyi, nyòkò màrùngà ǒ nzínzìkù ǒ.»

10

Yèsù rǐ dhu ùdhè kpatsìbhále mà rǐ 'ùbhǎ pbìndà tsìbhále nà dhu dǒ dhu

(Màt 19.1-12; Luk 16.18)

¹ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù níivà ndì Kàpèr̀nàwumù rò, ndàrà Yùdeyà tó pbìrì ò, ndàdù àda Yòròdanì tí kátina ìdha-akpà-adzè. Ní, ábhǒ ihé-yà náadù 'undu kàtí tdítǒ, kà ràdù dhu òpè ndùdhe tdítǒ fǐyò yà bìlìnganà ndì ndarónzina dhu bhèyi.

² Ní ngúfe Pbfàr̀sáyó níiwú kà ì ndíní ì omvú tí kǎfí. Abádhí níivú dhu Yèsù-tsǔ àtì: «Músà bhà Hyátá návi tí wà kpatsìbhále ròdhò pbìndà tsìbhále ndàdù òdìnà?»

³ Ní Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsǔ ndàtì: «Ádhu Músà bhà

* 9:48 9.48 Ìsa 66.24 * 9:49 9.49 Law 2.13

Ʋyátá núnɔ fǔkù ndi dhu dǒ?» ⁴ Abádhí adù àtìna: «Músà náati, kpatsìbhále rǎràdù ùbhátá tó bhàrwà náandi, ndàbhù ndi p̀b̀ìndà tsìbhále-fó, ndàdù kòdi*.»

⁵ Ní Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Músà náandí wòrí Ʋyátá fǔkù odú afikù náaró'ò dhu-okú dò rò. ⁶ P̀b̀étù mùhàngú ò rò, Kàgàwà náanzì kóró dhu nínganí, kǎnzì kpatsìbhále mà tsìbhále nà*. ⁷ Ní ndi dhu-okú dò rò, kpatsìbhále rǎdù àbanà mà íyànà mànà núbhà, 'àdù òwu 'ùngbò atdíkpá p̀b̀ìndà tsìbhále mànà, ⁸ abádhí óyǒ rò rǎdù òngò atdí ale tí. Ndi dhu bhèyi ní ndi, abádhí ní nzí óyǒ ale tdítǒ, p̀b̀étù abádhí nóngò iwà atdí ale tí. ⁹ Nírò, dhu àkǎ nzá atdí ale mà rùtu Kàgàwà úngbò ale-ǒnga.»

¹⁰ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù mà p̀b̀ìndà ábhàlǐ mànà níit-dègu 'àdù idza, ní kàbhà ábhàlǐ náadù dhu òngù kà-tsù tdítǒ ndi dhu dǒ. ¹¹ Ní, Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Atdí kpatsìbhále náapé p̀b̀ìndà tsìbhále nódhò, ndàdù ngàtsi tsìbhále nídyì, ní ndi kpatsìbhále nónzì wà mùnyòni, ndàdù dhu àfa angyi p̀b̀ìndà tsìbhále-ònzǐ. ¹² Ndi dhu bhèyi tí, atdí tsìbhále náapé p̀b̀ìndà kpatsìbhále núbhà, ndàdù ndòkù ngàtsi kpatsìbhále tò, ní ndi tsìbhále nónzì wà mùnyòni.»

Yèsù rǐ nìní nzónzo násò dhu
(Màt 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ Atdíku, ìndrù níwú nzónzo nà Yèsù-tì'ò, ndínǐ kǎlǐ tí ɔtsúna dǒyá, ndàdù àsonà. Ní Yèsù bhà ábhàlǐ náadù òrù òrù tí í ale dǒ. ¹⁴ Ní, wò dhu ndi ndàla rò, Yèsù-ǒnga náadù ndìwà p̀b̀ìndà ábhàlǐ rǒ, ndàdù àtìna abádhí nǐ: «Nyùbhà nzónzo rìwù tidu ò, ìnzǐ nyùtò abádhí-tsù. Obhó tí, òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà

* 10:4 10.4 Tòr 24.1 * 10:6 10.6 ɔpt 1.27; 2.24

Idzi ní abádhí bhěyi ì nùli ale tó. ¹⁵ Ma mí obhó dhu núnò fùkù: ìnzí rí òrù-akpà ǝ Ádrùngbă kamà Kàgàwà bhà Idzi nákǝ ngbángba náarí dhu àkǝ dhu bhěyi ale, náadùya nzǝ òtsù ànyì akèkpá màtí.» ¹⁶ Wò dhu-dzidǝ, kădù nzónzo nùmbo, ndùli ɔtsùna dòyá, ndàdù abádhí náso.

*Yěsù mà rǝte atdí ònzitále nà dhu
(Màt 19.16-30; Luk 18.18-30)*

¹⁷ Yěsù níitdègu ìsǝ otu ǝ ndàmbe àrà dǝ, ní atdí ale níiku ɔngu tí kà-tí'ò. Kĩtsi ndòkò ɔtdyùna dǝ Yěsù-ònzǝ, ndàdù dhu ìvu kà-tsǝ ndàti: «Ídzi Màlimǝ, ádhu ndi àkă mɔnzì ndínǝ ma mabá tí dhòdhódhóngá tó ìpìrǝngá?» ¹⁸ Ní Yěsù adù àtìnà kà nǝ: «Ádhu nyi nyí manzi ídzi ale tí nǝ? Ìmbă ídzi ale rǝ'ì atdí màtí, pbétù Kàgàwà kèlǝ atdíró. ¹⁹ Nyi nyùnì wà Kàgàwà bhà Ʋyátá: «dhu àkă nzá nyohò abvo, dhu àkă nzá nyɔnzì m̀nyòni, ndírò dhu àkă nzá nyɔnzì ogbo. Dhu àkă nzá nyadi títò tó ngàm̀bì tí ɔdhìnù rǝ, ndírò dhu àkă nzá nyugù ngǝkpà ale tó dhu ɔtrátá ǝ. Dhu àkă nyifu àbănù mà ìyànù nà.» ²⁰ Wò ale náadù dhu àdu Yěsù tò ndàti: «Màlimǝ, ma mífu kǝkòrí Ʋyátá kóró rǝpè ndi idú ngbángba ò rò.» ²¹ Ní Yěsù adù kàndà àzè nyú nà, ndàdù àtìnà kà nǝ: «Atdí dhu ní ndi rùnù ndi nùbhà: Àrà, nyadù kóró nyi nyarí'ì nà dhu núdzi, nyadù nyi nyòngyè fùrangà nùndò năkùtále tó, ndi dhu bhěyi ní ndi nyi nyabáya ònzì òrù-akpà ò. Wò dhu-dzidǝ, ádù nyira, nyadù owùdu nùngu.» ²² Pbétù wò ale níitdègu wò ɔte níri, ní kànyì-ǝngá náadù ìfà ìfà tí, ndàdù àrà ìzù nyú nà, ábhǝ ònzì nyú nà ndi ndí'ì dhu-okú dò rò.

²³ Ní, Yěsù náandà tìná nga, ndàdù àtìnà pbìndà ábhàlǝ nǝ: «Ònzitále rǝtsù Kàgàwà bhà Idzi ò dhu ní odú dhu nyú!» ²⁴ Ní, ìdho nùukò ábhàlǝ atdídǝ nyú wò dhu ì ìrì

rò. Pbé̀tù, Yèsù adù àtìna tdítdǒ abádhí nǐ: «Pbà̀nǐnzó, òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi ò ka kótsù dhu ní odú dhu nyú. ²⁵ Ngàmiyà rǒtsù ndùdà sìndanì-bhu ònǎ dhu rǐ̀ì isó nyú. Pbé̀tù ònzitáɛ rǒtsù òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi ò dhu rǐ̀ì odú nyú ròsè.» ²⁶ Idhò náadù ábhàlǐ núkò atdítdǒ nyú ròsè angyi ì̀nà dònǎ, abádhí ràdù 'òpè 'òngù dhu tsùyá nzinziya ǒ, 'àmbe àtìna dǒ: «Olu, ádhi nyú ndi ògù ràdù ògù?» ²⁷ Ní, Yèsù andà pbìndà ábhàlǐ, ndàdù àtìna abádhí nǐ: «Ìndrù tò ndi dhu rǐ̀ nǐ àdù àkǎ, pbé̀tù Kàgàwà tò kà ràdù àkǎ àkǎ. Obhó tí, Kàgàwà tò kóró dhu náarí àkǎ àkǎ.»

²⁸ Nírò ní ndi Péterù apè ɔɛ ndàti kà nǐ: «Íri, mǎ múbha kóró dhu, mǎdù owùnù nùngu.» ²⁹ Ní, Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Ma mí obhó dhu núnò fùkù: atdí aɛ mà náapé pbìndà idza, adóna, awéna, íyànà, àbanà, pbìndà nzónzo mà, pbìndà ɔnzibvù mànà núbha okúdu dǒ rò, ndirò Kàgàwà bhà Ídzi Mǎkùrù-okú dǒ rò, ³⁰ ní yà kòmbí àlǐ kí ònǎ kàsùmì ǒ, kǎbáya idza, adóna, awéna, ayína, inzo, ɔnzibvù mànà atdí miyà-gùna ròsè, kàdù àvu róná átò. Ndirò olù rírà kàsùmì ǒ, kǎdùya dhòdhódhóngà tó ípìrǒnga nábà. ³¹ Pbé̀tù, ábhǒ aɛ yà kòmbí arí̀ì wemberè tí, nóokoya olù aɛ tí. Ndirò yà olù aɛ tí arí̀ì kòmbí aɛ nóokoya wemberè t'áɛ tí.»

ìbhù rí kisé nǐ, Yèsù rǐ̀ ndi ndóvè, kòtdù ndi, ndàdù ndìngbè dhu nóvò dhu

(Mà̀t 20.17-19; Luk 18.31-34)

³² Ndi kàsùmì ǒ, Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà ní̀ì Yèrùsàɛmà ì̀ úpo ònǎ otu ǒ. Ní, Yèsù náadì ndàmbe àrà dǒ angyi abádhí tò. Ní idhò núkò kàbhà ábhàlǐ atdítdǒ, ndirò kà-dzidǒ ríwu aɛ náadù ì̀ì ɔdò nà. Ní Yèsù náanzi atdí-kumì dònǎ óyǒ nà ábhàlǐ tina ò tdítdǒ,

ndàdù ndòpè ndàwε róná rí ndònzì inzà òtrò kàsùmì ò dhu fíyò. ³³ Kǎtì abádhí nǐ: «Nyìrì dhu, kànǐ àlě kúpo Yèrùsàlèmà. Ní anyì, ka kǐ Ìndrǔ t'ídhùnà nábhǔ pbàkùhání tó ádròdrǒ alε mà, Músà bhà Ƴyátá tó màlímó mànà-fó. Abádhí rǐ anya òtdì kà-dǒ ndínǐ ka koho tí, ndirò abádhí rǐ kàbhǔ ìnzǐ ní Pbàyàhúdì-fó. ³⁴ † alε rǐ kà gàyà nónzì, ì rùso iso kà-dò, 'ùvì ka asé nǐ, 'àdù kòhò, kadù kòtdù. Ndirò, ìbhù idho dzidǒ, kǎdùya ndìngbè.»

Yàkòbhò mà Yùwanì nà rǐ ádrùngbǎnga nónzì Yèsù-fó dhu

(Màt 20.20-28)

³⁵ Wò dhu-dzidǒ, Zèbèdayò bhà inzo, Yàkòbhò mà Yùwanì nà níwú Yèsù-tí'ò, àdù àtìnà kà nǐ: «Mǎ mòzè nyònzì fúnú mǎ mónzina dhu fǎkà.» ³⁶ Ní Yèsù adù àtìnà abádhí nǐ: «Ádhu nyǐ nyòzè mɔnzì fǔkù?» ³⁷ Ní, abádhí adù dhu àdu kà tò àtì: «Pbùkù Idzi tó ádrùngbǎnga tó awáwù ò nyì nyòtsù nínganí, nyì nyabhùya mǎ mǒkò tìnú, atdí alε ràdì indú fangà dònǎ rò, ngǎtsi alε ràdù àdì ígù dònǎ rò.» ³⁸ Pbétù Yèsù adù àtìnà abádhí nǐ: «Nyǐ nyùnì nzá wò nyǐ nyònzì dhu. Nyǐ tí àdù yà ma mómwùna àpbè tó kópà-tsù nómwù òmwù? Ndirò nyǐ tí àdù yà ma málùna àpbè tó bàtizò nálù àlǔ?» ³⁹ Ní abádhí adù dhu àdu kà tò àtì: «ònzì mǎ mádù lèmana nónzì.» Ní Yèsù adù àtìnà abádhí nǐ: «Obhó tí, òmwù nyǐ nyómwùya ma mómwùna àpbè tó kópà-tsù, nyǎdù ma málùna àpbè tó bàtizò nálù. ⁴⁰ Pbétù, ìndrǔ níí ka kǐ ràdì idú fangà dònǎ rò, ndirò idú ígù dònǎ rò dhu ní nzǐ òtǔdu. † ngari ní Kàgàwà náabhòlò ka fíyò alε tó.»

⁴¹ Wò dhu ì ìrì rò, atdí-kumì ngǔkpà ábhàlǐ náadù àkò àkò tí Yàkòbhò mà Yùwanì nà rǐ. ⁴² Ní Yèsù adù abádhí nánzì kóró, ndàdù àtìnà abádhí nǐ: «Nyǐ nyùnì wà yà ìndrǔ ùnda rí dhu tí ka kátina alε náarádù 'à'ε yà

ì úndana ale dǒ tí dhu. Ndirò, nyǐ nyúni wà ìndrù dǒ ádròdrǒ ale tí ka kátina ale náarádù òko 'àmbe ɔ̀bìya kèlě nívi dǒ ìndrù tò dhu. ⁴³ Pbé̀tù, dhu àkǎ nzá ndǒnzì ndì wò ndì bhěyi nzínzikù ǒ. Atdí nzínzikù ǒ ale náapé ndòzè ndì ì ádrùngbǎle tí, ní kàkǎ ndì ì fùkù kasutále tí. ⁴⁴ Ndirò, atdí nzínzikù ǒ ale náapé ndòzè ndì ì wemberè t'ále tí, ní kàkǎ ndì ì kóró ale tó ìno tí. ⁴⁵ Obhó tí, ima ìndrù t'ídhùnà, ma mǐra nzá ndínì ma mabhù tí ìndrù rǒnzì kasù idù, pbé̀tù ma mǐra ìndrù-kàsù ma mǒnzi tí, madù pbàkà ípìrǒnga nábhù kóró ale nɔ̀wù tí.»

Yě̀sù rǐ Bàràtimayò tí kátina ndùmùndúmú nígù dhu
(Màt 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Wò dhu-dzidǒ, Yě̀sù mà pbìndà ábhǎlǐ mànà níwú ùvò Yè̀rikò tí kátina kígò ò. Ní ndì kígò ò rò abádhí rǔvò pbìndà ábhǎlǐ mànà, ndirò ádrùngbǎ ihé-ya mànà òná kàsùmì ǒ, atdí ndùmùndúmú Bàràtimayò tí kátina, Tìmayò t'ídhùnà, náadì otu-igì dǒ ndàmbe dhu núnzi dǒ ìndrù-fó. ⁴⁷ Ní, kítdègu dhu níri Yě̀sù, Nàzàretì ǒ ale rǎrǐ wò rǐrà, ní kǎpè ndúkù, ndàmbe àtìna dǒ: «Yě̀sù, Dàwudì t'ídhùnǎ, ábà ìzù dùdú!» ⁴⁸ Ábhǒ ale náambénà òrù dǒ kàdǒ ndínì kǐnè tí. Pbé̀tù, kǎdù àdì ndàmbe ùkù dǒ àrǐ nyú tí tdítǒ, ndàmbe àtìna dǒ: «Dàwudì t'ídhùnǎeè, ábà ìzù dùdú!» ⁴⁹ Ní Yě̀sù adù ìde, ndàdù àtìna: «Nyànzi pé ka!» Ní abádhí náadù wò ndùmùndúmú nánzi, 'àdù àtìna nǐ: «Ótù afínù! Ívǎ nyi, kǎnǐ kà rǐ nyanzi!» ⁵⁰ Ní kǎbvù pbìndà ɔ̀rù mùdzarù, ndàdù ndìbè ndidè, ndàdù àrà Yě̀sù-tì'ò. ⁵¹ Ní Yě̀sù níwú dhu kà-tsù ndàti: «Ádhu nyi nyòzè mǒnzi ìndù?» Ní wò ndùmùndúmú náadù ɔ̀te kà tò ndàti: «Màlimǒ, ma mòzè mala nga tdítǒ.» ⁵² Ní Yě̀sù adù àtìna kà nǐ: «Àrà, iwà pbùkù a'uta nígù nyi.» Ní ányèrǒ rò tí kǎdù nga nópè ndàla, 'àdù òwu atdí otu ǒ Yě̀sù mànà.

11

Yěsù rǒtsù Ádrùngbă kamà bhěyi Yèrùsàlemà tó kigò ò dhu

(Màt 21.1-11; Luk 19.28-40; Yùw 12.12-19)

¹ Yěsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà rǐ Yèrùsàlemà tó kigò níndù ònà kàsùmì ǒ, abádhí náawù ùvò íkyèrǒ Bètèfagè mà Bètàniyà mànà tí kátina pbangá nzo tí. I pbangá nzo níí'ì Mizèyitunì tó pbìrì-ǒngò rǒ. Ní Yěsù avì pbìndà ábhàlǐ nzínzi ǒ óyǒ aɛ, ² ndàdù àtìnà abádhí nǐ: «Nyòwu wò angyi rǐ'ì fùkù pbanga ò. Ní ányì nyǐ nyótsù rórò tí, nyǐ nyǐ atdí kayinǒ-ngba nótù òsò ka kòsò ró, yà inzà atdí aɛ mà nápè ùbhi dónà angyi. Ní nyùnga ka, nyǎdù ìwu nà iró. ³ Ndirò, atdí aɛ mà níwúna gukyè dhu tsùkù ndàtì: «Ádhu nyǐ nyǐ wò dhu ònzi okúna dò rò?» Ní nyǐ nyadùna àtìnà ndì aɛ nǐ: «Ádrùngbǎɛ rǐ kǎtdyú nóho, ndirò kà rǐ kàdù kòmbí tí.» »

⁴ Ní abádhí náadù òwu, àdù kayinǒ-ngba nótù irí, tsàtsù tí ka kòsò ngudhà-bidǒ ró. Ní abádhí adù kùnga. ⁵ Ngúfe aɛ, wò ányǐrǒ ì'ì aɛ nzínzi ǒ, níwú dhu abádhí-tsù 'àtì: «Ádhu wò nyǐ nyónzina? Ádhu nyǐ nyǐ wò kayinǒ-ngba nùngǎ nǐ?» ⁶ Ní kǒkò óyǒ ábhàlǐ náadù yà Yěsù òvòná fǐyò ǒɛ kèlǐ nádu abádhí tò, kadù abádhí nùbhà ròwù. ⁷ Abádhí níwú wò kayinǒ-ngba nà Yěsù-tì'ò. Abádhí adù ròyá ǒrú mùdzarù nùwà, 'ùhu ndì kayinǒ-ngba dǒ, Yěsù ràdù àdì dónà. ⁸ Ibí aɛ náadù ròyá ǒrú mùdzarù nùwà, 'ùhu otu ǒ. Ndirò ngùkpà aɛ náadù yà inga ǒ ì à' à' àwǎ-dòká núhu otu ǒ. ⁹ Ní, yà angyi rówu Yěsù-ònzǐ aɛ mà, kǒwù ǒ ríwu aɛ mànà náambèná ùkù dǒ 'àtì: «Hòsanà*!»

* 11:9 11.9 Pbayàhúdí t'ávàna ǒ, Hòsanà-tì ní: Ígǔ mǎ kòmbí.

Ádrùngbǎle Kàgàwà náká ndàsò òvòna rǒ rírà ale!

¹⁰ Kàgàwà náká ndàsò yà rírà àlě t'ábanà, ádrùngbǎ kamà Dàwudì bhà Idzi!

Hòsanà òrù-akpà ò arí'ì Kàgàwà tò*!»

¹¹ Ní Yèsù náarà àhù Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndàdù òtsù Kàgàwà bhà idza. Ní, tiná rí'ì kóró dhu ndì ndàndà dhu-dzidǒ, abádhí náadù ùvò 'òwù p̀b̀indà atdí-kumì dòná òyǒ nà ábhàlǐ mànà Bètàniyà tí kátina pbanga ò, ìnga rírà ndíní ndatì tí nídhuní.

Yèsù rí ìnzǐ aró'ò mùtinì tí katina itsu nófù dhu (Màt 21.18-19)

¹² Tsútsǎ nínganí, Yèsù mà p̀b̀indà ábhàlǐ mànà rǔvò Bètàniyà rò ònà kàsùmì ǒ, Yèsù ní'ì àwù nà. ¹³ Ní itsɛ rǒ, kǎla mùtinì tí kátina itsu atdíǒ b̀ina nùkù ró. Ní kǎdù àrà ndì itsu dò nga nánda, ndíní ndotú tí itsu-kpǒ kàdò. Ní íkyèrǒ ndì ndàrà àhù ndì itsu-tí rǒ, kǎtù kà-bí kèlě, ndì kàsùmì ní'ì ìnzǐ ndì itsu-tidò náaró'ò ònà nídhuní. ¹⁴ Ní Yèsù atè wò itsu nǐ ndàti: «Dhu àká nzá atdí ale mà ròtò d̀ùnù ró'ò itsu-kpǒ ìngbàngá màtí!» Kàbhà ábhàlǐ náadù wò k̀ǹnò dhu ní'ì.

Yèsù rí Kàgàwà bhà idzá rò rí dhu nùdzí ale nòdì dhu (Màt 21.12-17; Luk 19.45-48; Yùw 2.13-22)

¹⁵ Yèsù mà p̀b̀indà ábhàlǐ mànà náawù ùvò tdítǒ Yèrùsàlemà tó kigò ò. Ní kǎtsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù ndòpè ndòdì ànyì-dzá rò rí dhu nùdzí ale. Kǎránà f̀uràngà-ǒnga nùwǔ ka kí dòná rò mizà nótđì rǒ†, ndàdù àmbò nùdzí rí ale nókò d̀òyá kiti náwà. ¹⁶ Ndirò kǎránà nzǐ atdí ale mà nábhu rǒ rànò dhu dòná, ndùdà nà

* ^{11:10} ^{11:10} Zàb 118.25-26 † ^{11:15} ^{11:15} F̀uràngà-ǒnga t'úwutátale ní'ì yà P̀b̀yàhúdì tó f̀uràngà rǒ rádù P̀b̀arómá mà P̀b̀àgìrìkì mànà tó f̀uràngà nùwù ale. † f̀uràngà dǒ rí'ì ale-nyì-wòyǒ ní'ì afátá P̀b̀yàhúdì tò.

Kàgàwà bhà idza òna nǎ. ¹⁷ Ní kǎdù dhu ùdhe abádhí tò ndàti: «Ìlǐlǎ Andítá ò, Kàgàwà rǎtina: «Pbàkà idza ka katiya itsòta-dzà tí kóró pbìrì ǒ ale tò*.» Pbétù nyǐ, nyǐ nyádù kùgèrè ròngò ogbotáE náarí 'òtù òná ngari tí*.»

¹⁸ Ní Pbàkùhání tó ádròdrò ale mà Uyátá tó màlímó màná nírì wò ndì nònzì dhu. Ní abádhí adù 'òpè 'òné Yèsù nábhu ì í kohò òná otu. Obhó tí, abádhí ambéna kòdò ònzì dǒ, kóró ale núko rǒ idho rǎrà kà rǔdhèna dhu dǒ dhu-okú dò rò. ¹⁹ Inga rǎti dhu-tsù dǒ, Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ màná náadù ùvò 'òwù Yèrùsàlemà rò.

Yèsù rǐ dhu ùdhè a'uta mà dhu t'úbàta màná dǒ dhu
(Màt 21.20-22)

²⁰ Tsútsǎ nínganí kútsingánǎ, otu ǒ 'úda rórò, Yèsù mà pbìndà ábhàlǐ màná náala yà Yèsù ófúná mùtini tí kátina itsu iwà òtdyù ivéna màná ró. ²¹ Ní Péterù adù yà Yèsù únòná ndì itsu nǐ dhu nírè, ndàdù àtìna kànǐ: «Màlimò, ándà pé yà nyǐ nyófúná mùtini nóttyù wà atdídǒ dhu.» ²² Ní Yèsù adù àtìna pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Nyà'u Kàgàwà. ²³ Ma mí obhó dhu núko fùkù, atdí ale náapè atina yàrì pbìrì nǐ: «Ingbè nyǐ uró rò, nyadù àrà itsì ádrùngbǎ rèrù ò». Ní, ìnzǐ kǎfí náapè ùguru, pbétù kà ràdù yà ndì ndùnò dhu rǐ ndònzì dhu ná'ù, ní ndì dhu rǎdù ndònzì ndì dhu bhèyi tí kà tò. ²⁴ Ndì dhu-okú dò rò ní ndì ma mátina nyǐ nǐ, Kàgàwà-fó nyǐ nyónzina itsòta ǒ kóró dhu, náká nyǎ'ù iwà nyǐ ràbà ndì dhu. Ní kà rǎdù ndì dhu nábhu fùkù. ²⁵ Ndirò, nyǐ nyikò nyámbe nyitsò dǒ Kàgàwà rǒ òná kàsùmì ǒ, nyǐ nyapè ì ìnè dhu nà afiku ò odhiku dǒ, ní dhu àká nyǐbà ndì dhu kà tò, ndínǐ òrù-akpà ò arí'ì Àbaku náadù tí fùkù afátá núbà fùkù. [²⁶ Pbétù, ìnzǐ nyǐ nyapè dhu núba ngùkpà ale tò, ní

* 11:17 11:17 Ìsa 56.7 * 11:17 11:17 YÈr 7.11

òrù-akpà ò arí Ì Abakú rí nzí àdù fùkú afátá núbà fùkù akèkpá mǎtí.]»

Yěsù arí pbìndà kasu ònzi àdhi bhà ádrùngbǎnga tó òbi nǐ?

(Màt 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Yěsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náadù ì tǎítǎ ò Yèrùsàlemà tó kíǎ ò. Ní Kàgàwà bhà ìdzá Yěsù rùbhi òná kàsùmì ò, pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, Músà bhà Úyátá tó màlímó mà, Pbàyàhúdí tó pbàkùrù mànà níwú kà i. ²⁸ Ní abádhí níwú dhu kà-tsù 'àtì: «Kòkòrí dhu nónzi nyí nyári àdhi-tù rò? Àdhi ádrùngbǎnga tó òbi nábhu ìndù nyongò i dhu nónzi nǐ?» ²⁹ Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàtì: «Ma mí atdí dhu kèlě níwú tsùkù, Nyí nyapè ndi dhu nádù idù, ní ma mádù yà ma marí i dhu nónzi pbìndà ádrùngbǎnga tó òbi nǐ ale núnò fùkù. ³⁰ Àdhi Yùwanì níwì rìrà bàtizò núbho ìndrù tò? Tí Kàgàwà, ndirò tí ìndrù? Nyàdu pé ka idù.» ³¹ Pbétù abádhí náapè 'ìrè ìnga nzínziya ò, 'àmbe àtina dǎ: «Àlě kapé dhu àdù: «Kàgàwà ní ndi ka níwì», ní kádùna dhu ìvu àlě-tsù, ndàtì: «Olu, ádhu ìnzá nyí nyádù Yùwanì núnò dhu ná'ù nǐ?» ³² Ndirò, àlě kapé àtina: «Ìndrù ní ndi ka níwì...» Abádhí náambénà ihé-yà-òdò nónzi dǎ, kóró ale núnò dhu Yùwanì rǎrǎ Kàgàwà bhà obhóná nabì nyú nídhunǐ. ³³ Ní abádhí adù dhu àdu Yěsù tò 'àtì: «Ìnzá mǎ múnì.» Ní Yěsù adù dhu àdu ndàtì: «Nírò, ìma mà átò, ma mí nzí i dhu nónzi ma marí nǐ òbi núnò fùkù.»

12

Vínyò tó ìnga ò rí kasu ònzi òròrù kasutále tó mbóli
(Màt 21.33-46; Luk 20.9-19)

¹ Tǎítǎ, Yěsù náapè ndàwe òte mbóli ò abádhí tò ndàtì: «Atdí ale náazò vínyò tó ìnga, ndàdù ngbòna

năkpòrò kòròwà nǎ. Kădù ndi vǎnyò-kpǒ náhà ka kóngò ònà ibhu nóbhòlò, ndàdù ini nòsì ɔdótáɛ tò. Wò dhu-dzidǒ, kădù ndi inga núbhà kasu ònzì róngo kà ǒ ale-fó, ndàdù àrà abhi ò. ² Ní ndi vǎnyò-kpǒ nópè ka kí ònà kàsùmì nākă rò, kăvi atdí pbìndà kasutáɛ ràrà fǐndà ka kútù vǎnyò-kpǒ-tsí náko ndi inga-kàsǔ nónzi arí ale-fó. ³ Pbétù, abádhí náalú wò ka kivìnà ale 'òngbù, 'àdù àdunà ròngò ɔtsúna-kpa nà. ⁴ Ní, inga-àbadhi náavi ngàtsi kasutáɛ ràrà abádhí-ti'ò. Ní abádhí nùuvi ndi ale-dò-tsirò, 'àdù dhu ùnò nǎ. ⁵ Inga-àbadhi náavi ngàtsi ale tdítǒ ànyì, abádhí ràdù ndi-tsí nòhò. Ndirò, kǔví ibí ngǔkpà kasutáɛ ànyì, ní abádhí náavi atdídhená-tsí, 'àdù ngǔkpàkà nókýè. ⁶ Ní, wò inga-àbadhi-fó arà òdì ní atdí kà t'ídhùnà yà atdíǒ kòzè kèlě. Ní kà rǐku dònà rò nǎ, kăvi ndi idhùnà abádhí i, ndàdù inga nírè affina ò ndàti: «Ífù abádhí rǐ idhùdu nífù.» ⁷ Pbétù, wò vǎnyò tó inga-kàsǔ nónzi arí ale náadù ɔtɛ nzínziya ǒ 'àti: «Kòñ inga-àbadhi tí ongoya olù ale ní wò. Kòwu kòho ka, ndínì ndi inga náadiya tí àlě tò.» ⁸ Ní abádhí náalú kà t'ídhùnà 'òhò, 'àdù abvòna nóbvù itɛ ndi inga ǒ rò.» ⁹ Ní Yèsù adù dhu ìvu ndàti: «Ádhu nyú wò inga-àbadhi ràdù ònzìnà? Kà ràdù ìrà, ndòkyè wò inga-kàsǔ nónzi arí ale, ndàdù ndi vǎnyò tó inga nábhu ngǔkpà ale-fó. ¹⁰ Nyǎ nyózu tí nzà yà Kàgàwà bhà Andítá ò ka kándí dhu: «Yà odu-dzà nòsì arí ale náabvù igi odu*, náadù òngo idza-pbìdò nódò arí odu tí. ¹¹ Kòñ Ádrùngbàɛ Kàgàwà náanzì dhu, ndirò ndi dhu ní idho rǐ ìndrù ùkǒ nǎ atdíǒ dhu*.» ¹² Ní Pbàyàhúdì ǒ kámá náasù dhu ì rǎrǎ ndi Yèsù rǐ ì ùnò mbólí ǒ. Ní abádhí apè 'òmè Yèsù nálù ì í ònà

* 12:10 12.10 Odu rǐtèna ní Màsiyà * 12:11 12.11 Zàb 118.22-23

otu, pbétù abádhí adù ihé-yà-òdò nónzi. Ní abádhí adù kùbhà, 'adù òwu fìyó dhu nǐ.

*Ìndrǔ rǐ dhu òngù Yěsù-tsǔ pàratà t'áfótá dǒ dhu
(Màt 22.15-22; Luk 20.20-26)*

¹³ Pbhàhúdí ǒ kámá náavi ngúfe Pbhàfàrisáyó mà Hèròdè bhà ale mànà Yěsù-tí'ò, ndínǐ kà-ida-dò nidyi tí ɔtɛna ǒ. ¹⁴ Ní abádhí náawù, 'adù àtìnà kà nǐ: «Màlimǒ, mà múnì wà dhu nyi rárí obhó dhu núnɔ, ndirò nyi rárí nǐ atdí ale-òdò mà nónzi. Obhó tí, nyi nyarí nǐ ìndrǔ-nyì-kpa nándà, pbétù nyi nyarí Kàgàwà bhà otu núdhè ìndrǔ tò obhóngà dǒ. Ní, àlě tó ɛyátá návi tí àvì àlě rùfǒ Rómà tó pbìrì ǒ kámá dǒ ádrùngbǎ kamà bhà pàratà? Ndirò, kǐsǒ tí ka ìsǒ? Àlě tí àdù kùfɔ ɛfǒ, ndirò àlě tí nǐ àdù kùfɔ?» ¹⁵ Pbhétù, òru tí abádhí òrù yà ì írèna afíya ò dhu dhu ndì ndùnì rò, Yěsù adù àtìnà abádhí nǐ: «Ádhu nyǐ nyí afídu númvǔ nǐ? Nyìbho pé atdí fùrangà-kpǒ fudu ò, ndínǐ mandá tí.» ¹⁶ Ní abádhí náadù iwu fùrangà-kpǒ nà atdí Yěsù-fɔ ò. Yěsù adù dhu ìvu abádhí-tsǔ ndàtì: «Yà ka kòbhòlò nyìna-wòyǒ, kadù ɔvòna nándi ale ní àdhi?» Ní abádhí adù dhu àdu kà tò 'àtì: «Kámá dǒ ádrùngbǎ kamà Kàyìsarà.» ¹⁷ Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàtì: «Ndì dhu bhèyi kà rǐ'ì rò, nyùbho kámá dǒ ádrùngbǎ kamà Kàyìsarà bhà dhu-tsí Kàyìsarà tò, nyǎdù Kàgàwà bhà dhu-tsí núbho Kàgàwà tò.» Wò dhu bhèyi Yěsù àdu dhu náadù abádhí àbhù idho rùkò atdí dǒ.

*Pbhàsàdùkáyó rǐ dhu òngù Yěsù-tsǔ ɛvǔvè ale
núungbeya ì dhu dǒ dhu
(Màt 22.23-33; Luk 20.27-40)*

¹⁸ Wò dhu-dzidǒ, ngúfe Pbàsàdùkáyó níwú Yěsù-tí'ò. Abádhí ní ndi arátina ìnzǐ ùvǔvè ale rǔngbeya ì ɔvɛ-bvù rò. Ní abádhí níwú dhu Yěsù-tsù 'àti: ¹⁹ «Màlimǒ, Músà náandí dhu yà dhu bhěyi fǎkà: «Atdí ale t'ádòná náapé ɔvè, ndàdù tsìbhále nùbhà ìmbǎ atdí ngbángba nà màtí fóná, ní dhu àkǎ ndi ale rùndu adòná ùbhà abvo-àyi-tsù, 'àdù nzónzo nódhì nà yà ɔvòvè adòná-ɔvò dǒ*.»

²⁰ Ní, atdí ale ní'ì kpabhínzo nà àrùbhù. Ní sengba náambà tsìbhále, ndàdù ɔvè ìnzǐ ndùbhà atdí ngbángba mà. ²¹ Ní kà lutìná kpatsìbhíngba náadù wò abvo-àyi-tsù núndu, ndàdù ɔvè átò ìnzǐ ndùbhà atdí ngbángba mà. Ndi dhu náanzì ndi ndi dhu bhěyi tí ìbhu rí kìsè kpatsìbhíngba rǒ. ²² Ní kóró kǒkò àrùbhù kpabhínzo wò tsìbhále nùmbǎ ndi fíyò, nùvè kóró ìnzǐ 'ùbhà atdí ngbángba mà. Abádhí nùvè kóró dhu-dzidǒ, wò tsìbhále náadù ɔvè átò. ²³ Ní kòmbí, kóró ùvǔvè ale rǐ 'ùngbè ɔvɛ-bvù rò nínganí, wòrǐ tsìbhále ní'ya àdhi bhà? Obhó tí kóró kòrǐ àrùbhù kpabhínzo nùumbá wà ì ndi tsìbhále nà.» ²⁴ Ní, Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nyǐ nyùwǐ wà fùkú irèta ǒ: nyǐ nyùni nzá Kàgàwà bhà Andítá núnò dhu mà, ndirò nyǐ nyùni nzá Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó ɔbi mà. ²⁵ Obhó tí, ùvǔvè ale rǐ 'ùngbè ɔvɛ-bvù rò nínganí, kpabhále mà vèbhále mà nà nùumbáya nzǐ ì, pbétù abádhí nóokoya Kàgàwà bhà màlàyíkà náaróko òrù-akpà ò dhu bhěyi. ²⁶ Ndirò, yà ùvǔvè ale rǐ 'ùngbè ɔvɛ-bvù rò dhu dǒ, nyǐ nyàpè tí nzá atdí ngari nózù Músà bhà Andítá ò, yà kàzu rǒrù róná ìnzǐ rógbe rórò kàdzùmbà dǒ? Ányìrǒ nga ní ndi Kàgàwà atí Músà nǐ: «Ima, ìma ní Àbràhamù bhà Kàgàwà, Ìsakà bhà Kàgàwà, ndirò Yàkòbhò bhà Kàgàwà*.» ²⁷ Yěsù adù

* 12:19 12:19 Tòr 25.5-10 * 12:26 12:26 Uvt 3.1-6

àtìna tdítđđ: «Kàgàwà ní nż ùvǔve ale tó Kàgàwà, pbétù ka ní ípirǒ rò arí'í ale tó Kàgàwà. Ní nyí, nyí nyùwí atdíđđ nyú fùkú ìrèta ǒ.»

Ádrùngbă Ɖyátá ròsè kóró Ɖyátá dònă
(Màt 22.34-40; Luk 10.25-28)

²⁸ Músà bhà Ɖyátá tó màlímó nzínzi ǒ atdí màlímò níiri Yèsù mà rǐ 'àgò Pbàsàdùkáyó màna dhu. Kála Yèsù nádu dhu mběyi nyú Pbàsàdùkáyó tò dhu. Ní kändri Yèsù i, ndàdù dhu ìvu tsùnà ndàti: «Íngbà Ɖyátá ndi kóró Ɖyátá dònă ósè?» ²⁹ Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàti: «Kànǐ kóró Ɖyátá dònă ósè Ɖyátá: «Íri dhu Ìsràyèlǐ, àlè tó Ádrùngbăle Kàgàwà ní ndi atdíró Ádrùngbăle. ³⁰ Dhu àkă nyoze pbùkù Ádrùngbăle Kàgàwà kóró afínù nà, kóró atdyúnù nà, kóró pbùkù ìrèta nà, ndirò kóró ǒbìnù màna*.» ³¹ Ndirò kànǐ ɔyɔ rí kisé Ɖyátá: «Dhu àkă nyoze ɔdhìnù yà nyi nyú nyi nyóze nyi nyi-tírò dhu bhěyi.» Kǒkòrí ɔyɔ Ɖyátá dònă róse ngătsi Ɖyátá rǐ'í mbă*.» ³² Ní Músà bhà Ɖyátá tó màlímò náadù àtìna Yèsù nǐ: «Nyí nyòtè mběyi nyú Màlímò. Nyí nyùnò dhu ní obhó dhu: Ádrùngbăle Kàgàwà ní ndi atdíró Ádrùngbăle, ndirò ngătsi kà bhěyi Kàgàwà rǐ'í mbă. ³³ Ní dhu àkă ìndrù ròzè Kàgàwà kóró afína nyú nà, kóró pbìndà ìrèta nyú nà, ndirò kóró ǒbìna nyú màna. Ndirò dhu àkă kà ròzè ɔdhìnà yà ndi nyú ndi ndóze ndi ndítírò dhu bhěyi. Wòrí ní ndi ìdzi dhu nyú ròsè Kàgàwà tò ka kí ìzà tó perè núbì màzàbahù dǒ, kadù kóró perè-tidò núbho kà tò dhu dònă.»

³⁴ Yèsù náala wò Músà bhà Ɖyátá tó màlímò nádu dhu fǐnda mběyi nyú ndirò ìdzi ìrèta nyú nà dhu. Ní kădù

* 12:30 12.30 Tòr 6.4-5 * 12:31 12.31 Law 19.18

àtìna kà nǎ: «Ìmbă nyi nyí'ì itse òrù-akpà ǒ Ádrùngbă kamà Kàgàwà bhà Idzi rǒ rò.» Wò dhu-dzidǒ, atdí ale mà náamvù nzá ndivũ dhu tdítǒ Yèsù-tsũ.

Krístò ná tí Dàwudì t'ídhùnà nyú?

(Màt 22.41-46; Luk 20.41-44)

³⁵ Yèsù rǐ dhu núdhě ìndrũ tò Kàgàwà bhà idzá rò òná kàsùmì ǒ, kívú dhu ndàti: «Mùsà bhà Uyátá tó màlímó náarátina ìngbă dhu bhěyi Krístò rǎrǐ Dàwudì t'ídhùnà?

³⁶ Ìlǐlǎ-Alafí rǐ ndũnda rò, ádrùngbă kamà Dàwudì nyú ndítìrò náati:

«Ádrùngbăle Kàgàwà náati pbàkà Ádrùngbăle nǎ:

írà nyadì idú fangà dònǎ rò,

ràrà àhu ma mí pbùkù òmvũ nábhũ nyòbè dòya dhu ò*»

³⁷ Dàwudì nyú ndítìrò rǐ kànzi Ádrùngbăle tí. Ní kà rǎdù ì'ì ìngbă dhu bhěyi átò Dàwudì t'ídhùnà tí?»

Yèsù rǐ ihé-yà návì ròdò ì Mùsà bhà Uyátá tó màlímó rǒ rò dhu

(Màt 23.1-36; Luk 20.45-47)

Ábhǒ ihé-yà núubhína Yèsù rǎnǒna dhu nírì rǒ at-dyúya nyú nà. ³⁸ Yà ndì ndúdhěna ìndrũ tò dhu ǒ, Yèsù ubhína àtìna rǒ ì ale nǎ: «Nyòdò nyí Mùsà bhà Uyátá tó màlímó rǒ rò. Abádhí arózèna dhu ní 'ùbhi ádzàdzí kanzù ì ùfò rórò, 'àdù ìndrũ nózè ràtsè ì ifuta nyú nà ìndrũ arí 'undũ òyá ngari ǒ. ³⁹ Unduta-dzà ǒ, abádhí arí 'òzè 'òkò ádròdrǒ ale tò ka kòbhòlò ngari ǒ, ndirò mùhendù ǒ, 'àdù òzè 'òkò ifuta tó ngari ǒ. ⁴⁰ Abádhí arí abvo-ayí-idzà ǒ dhu òvo kóró, àzèmbè ì'í 'ìtsò ádzàdzí ndíni ka kati tí ì idzi ale tí rórò. Wò dhu-okú dò rò, ka kítìya anya abádhí dǒ obi nyú nà.»

* 12:36 12.36 Zàb 110.1

Năkù tó abvo-ayi rĩ perè nábhũ Kàgàwà tò dhu
(Luk 21.1-4)

⁴¹ Wò dhu-dzidõ, Yèsù náadì Kàgàwà bhà idzá, Kàgàwà tò ka karí perè nùdõ ònà sàndukù-tí. Ní kădì ndàmbe ìndrũ rĩ fùrangà nùdõ ndi sàndukù ò tí dhu nándà dõ. Ònzì tó ibí ale nùudõ fùrangà abhàbhó. ⁴² Ní năkù tó atdí abvo-ayi níira, ndàdù ìnzì rí ábhõ kasu mà nónzi óyõ fùrangà-kpõ-nzo kèlě nídò wò sàndukù ò. ⁴³ Ní Yèsù anzi pbìndà ábhàlĩ, ndàdù àtìna abádhí nĩ: «Ma mí obhó dhu nùno fũkù: Wòrí năkù tó abvo-ayi nídò fùrangà sàndukù ò ròsè kóró ale dònă. ⁴⁴ Kóró kőkò ngũkpà ale núbho ìmbă ríi kasu nà fíyò fùrangà kèlě foyá ríi fùrangà dõ rò. Pbétù pbìndà năkù õ, wò abvo-ayi núbho dzunàna nónzi àmbènà pbìndà ípìrõnga õ foná ríi fùrangà kóró.»

13

Yèsù rĩ Kàgàwà bhà idza ka kugoloya dhu nóvo dhu
(Màt 24.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Yèsù rãhu Kàgàwà bhà idza rò òná kàsùmì õ, kàbhà ábhàlĩ nzínzi õ atdí ale náati kà nĩ: «Màlimõ, àndà pé! Íngbàtí ùya odu kăkà! Íngbàtí ka kasì osí-tidò yà!» ² Ní, Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàtì: «Nyi nyàla tí wà kăkà osí-abábá? Kàrí osí-abábá ka kósì nĩ odu nzínzi õ, atdí odu mà rĩ nzì ndùbha ngãtsi odu dõ. Ka kí abádhí nùgòlò kóró.»

Yèsù rõte yà adzi õ dhu-tsù rĩ ndòdì òná idho nitèya ize dõ dhu

(Màt 24.3-14; Luk 21.7-19)

³ Wò dhu-dzidõ, Yèsù adì Mizèyitunì tó pbìrì dõ, ndàmbe Kàgàwà bhà idza nándà dõ nyèna-kpa tí. Ní òyá ì òtù ì Yèsù mànà rò, Péterù mà, Yàkòbhò mà, Yùwanì

mà, Àndèrɛyà mànà níwú dhu Yēsù-tṣǔ 'àti: ⁴ «Ἔτι πῆ ἰνγβᾶ κᾶṣṣṣṣṣṣṣṣ ὃ μᾶτί wò nyi nyùnò dhu nóonziya ndi dhu fáka? Ndirò, ἰνγβᾶ ize ndi kóró kókò dhu rǐ 'ònzì òná kᾶṣṣṣṣṣṣṣṣ nítèya?»

⁵ Ní Yēsù adù dhu òvò abádhí tò ndàti: «Nyàndà nga mběyi, ἰnzǐ nyǎbhṣ nyǐ atdí ale mà rùtrǎ nyǐ. ⁶ Ábhǒ ale nóowuya iwu rǒ ὠvòdu rǒ, 'òwù àtìnà rǒ: «ἴμα ní Krístò». Ndirò abádhí nṣṣṣṣṣṣṣṣ ábhǒ ale nyṣ. ⁷ Ndirò, nyǐ nyopéya gukyè nyǐrǐ ἰla rǐ ndònzì dhu mà, ἰla dǒ ka kúnona dhu mànà, ní àpé nyǒnzìya ὠὠ. Dhu àkǎ wà kókò dhu rònzì ἰ, pbétù wò dhu ní'ya nzǐ iwà yàrǐ adzi ὃ dhu-tṣṣṣṣṣṣṣṣ nódì ndi dhu. ⁸ Atdí pbìrì ὃ ale núugyeya ἰ ngǎtsi pbìrì ὃ ale mànà. Ndirò atdí ádrùngbǎ kamà bhà pbìrì ὃ ale núugyeya ἰ ngǎtsi ádrùngbǎ kamà bhà pbìrì ὃ ale mànà. Ndi kᾶṣṣṣṣṣṣṣṣ ὃ, mùtiti náabhṣṣṣṣṣṣṣṣ dhèdhèrò pbìrì rivi, ndirò àgǎyì nítsiya yà adzi ὃ. Ndi dhu ní'ya àdhàdhì ari rǐ ndòpè ndàkà ndi uguta tò dhu bhěyi.

⁹ Pbétù nyǐ, nyàndà nga mběyi. Ka kowuya nyǎbhṣ rǒ anya ùnò arí ale rǐtdì ànyǎkṣ. Ka kowuya nyǎbhṣ rǒ kṣvi nyǐ unduta-dzà ὃ rǒ. Ka kowuya nyǎbhṣ rǒ nyǒnzì mùsambà ἰwǎlǐ-ònzǐ rǒ, ndirò ádròdrǒ kámá-ònzǐ rǒ okúdu dò rǒ, ndínǐ nyǐ nyǐ'í tí pbàkà ngàmbi tí abádhí-ònzǐ. ¹⁰ Obhó tí, dhu àkǎ pé kṣnò Kàgàwà bhà Ídzì Màkṣrù angyinǎ rǒ kóró pbìrì ὃ ale tò. ¹¹ Ndirò, nyǐ nà abádhí òwù ànyǎkṣ ka kǐtdì tí rǒ, àpé nyòwuya afíkṣ nítu rǒ angyangyi nyǐ nyúnona dhu ní. Pbétù, dhu akáya nyòwù tsùkṣ dǒ ἰsǐ ὠἧ kèlè núnò rǒ ndi kᾶṣṣṣṣṣṣṣṣ ὃ. Obhó tí, ἰ ὠἧ nóowuya nzǐ ùvò rǒ ùkù rǒ, pbétù ἰlǎ-Alafí náaraya ndi kǎlǐ rǒ tsùkṣ dǒ. ¹² Ìndrṣ náaraya adòná nípfò rǒ ndàbhṣ kohò, ndirò ἰnγba t'ábanà náaraya dhu ònzì rǒ ndi dhu bhěyi tí pbì

ingba rǒ. Nzónzo níivàya dhu ì nódhì ale rǒ, 'àdù abádhí àbhù kòkyè. ¹³ Kóró ale nóondróya nyí okúdu dò rò. Pbétù Kàgàwà níigúya ale ní kǒkò dhu-dzi nóndù rí kóró ràrà àhù ì dhu rǐku dhu ò ale.»

Yēsù rǒte ádrùngbǎ àpbè dǒ dhu

(Màt 24.15-28; Luk 21.20-24)

¹⁴ Yēsù adù àtìna tdítǒ: «Nyí nyalaya gukyè «òdòna rǒ» atdíǒ òndrò ka kóndrò atdíǒ ale» tí ka kátina ale, yà ìnzá ndì ndàkànà ndidè òná ngari ǒ idè ró (Yàrí dhu òzù rí ale náká ndàlǔ ka mběyi dóna ò), ní Yùdeyà ǒ ì nòtù ale náakáya 'òtsè pbìrì-akpá dò. ¹⁵ Pbì idza dò ka kóbhòlò okota tò ngari ò ndì nòtù ale, náakáya nzǐ ndifò, ndìrò ìnzǐ ndòtsù ndàhù atdí dhu mà nídyì idza rò. ¹⁶ Ndìrò, onzi-bvù ndì nòtù ale náakáya nzǐ ndòngò ìbha, ndàrà róná orú mùdzarù nídyì. ¹⁷ I idho ǒ, òya nà rǐì vèbhále mà, ìba òndo rí nzónzo rǐì foyá vèbhále màna ní'íya àpbè ǒ. ¹⁸ Nyìtsò nyí Kàgàwà rǒ, ìnzǐ kǒkò dhu nóonziya tí ì ádrùngbǎ gìrì tó kàsùmì ǒ. ¹⁹ Obhó tí ì idho ǒ, ìndrù náabáya àpbè abho, ròsè yà Kàgàwà anzìna yàrí adzi rò, rìrà àhù indo ì arí àbàna àpbè dóná. Ndìrò ì àpbè-tidò ní'íya ìmbá akekpa màtí tdítǒ. ²⁰ Ìnzǐ Ádrùngbǎle Kàgàwà náadùna gukyè wòrí idho-ǒnga, ní atdí ale mà náagùna nzǐ. Pbétù kádù ndì idho-ǒnga ròdì ídò, fǐndà ndì ndóvò pbìkì ale-okú dò rò. ²¹ Atdí ale mà náatíya gukyè nyí nǐ: «Nyàndà, kànǐ Krístò rǐì iró!» Ndìrò ngàtsi nǐ, «nyàndà, ndǎnǐ kà rǐì ndoró!» Ní àpé nyǎ'uya ka! ²² Obhó tí, tìtò tó krístò mà, tìtò tó pbànábí màna nùnyàya ì ùnyà. Abádhí náambèya wìwì mà, idho rǐ ìndrù ùkò nǐ dhu màna nónzì dǒ, ndìnǐ 'utrá tí yà Kàgàwà óvò fǐndà ale nǐ, àká ka rǎdù àká fǐyò nǐ. ²³ Ní nyí, nyàndà nga mběyi! Ma mòvò wà kóró dhu fùkù angyangyi.»

Ìndrũ t'ídhùnà rǐngo dhu
(Màt 24.29-31; Luk 21.25-28)

²⁴ Kǎdù àtìná tdítđǒ: «Pbétù i idho ǒ, wò àpbè tó kàsùmì dzidǒ, adyifò nùutìya, àbǐ rǎdù inga t'áwùta nùbhà. ²⁵ Alali náawáya ì òrù-akpà-nyì rǒ rò, ndirò ádròdrǒ ɔbi nà arí'ì òrù-akpà ò dhu níviya*. ²⁶ Nírò ní ndi ka kalaya indrũ t'ídhùnà òrù-akpà ò rò rǐrà ádrùngbǎ àpbù ǒ, ádrùngbǎnga tó ɔbi nà, ndirò ádrùngbǎnga tó awáwù ǒ ró*. ²⁷ Ní kǔviya pbìndà màlàyíká ifo yà adzi-pbidò ònǎ, rùndu yà ndì ndavò fìndà pbìndà alɛ-tsù, ròpè ndì yà adzi-tsù náapè ndì i rò, ràrà àhù kà-tsù arà ndòdì i*.»

Mùtini tí kátina itsu tó mbólí rǐtèna àlě tò dhu
(Màt 24.32-35; Luk 21.29-33)

²⁸ Tdítđǒ kǎdù àtìná: «Nyìrè pé mùtini tí kátina itsu tó mbólí rǒvɔna dhu: kǒpbí náapè ì'ǎ, kà-bǐ rǎdù ndòpè ndàtá, ní nyǐ nyùnì wà dhu adyifò tó kàsùmì rǎrǐ'ì íkyèrǒ. ²⁹ Ní ndi dhu bhěyi tí, nyǐ mà átò, nyǐ nyalaya gukyè kǒkòrǐ dhu rǐ 'ònzì dhu, ní nyǐ nyùnìya dhu kà rǐngo dhu rǎrǐ'ì íkyèrǒ, ndirò kà rǎrǐ'ì tsátsùnǎ. ³⁰ Ma mí obhó dhu núnɔ fǔkù, yà kòmbí rǐ'ì rùgànda rǐ nǐ ùda inzà kóró kǒkò dhu ónzì ì rórò. ³¹ Òrù-akpà mà yà adzi màná nùudàya ùdà, pbétù pbàkà ɔtɛ nùudàya nǐ akɛkpá màtí.»

Kàgàwà kèlě atdí rò nùni ndi Yèsù ingoya òná idho dhu

(Màt 24.36-44)

³² Kǎdù àtìná tdítđǒ: «Ma míngo òná idho mà, ndi kàsùmì màná dhu nàndà dhu nǐ, atdí alɛ mà nùni inzà ka,

* 13:25 13.25 Ìsa 13.10; 34.4; Zèk 32.7; Yòw 2.10; 3.4 * 13:26 13.26
Dàn 7.13 * 13:27 13.27 Tòr 30.4; Nèh 1.9; Zàk 2.10

ìmbă rí'ì òrù-akpa ò rí'ì màlàyíkà màtí, ìmbă rí'ì Kàgàwà t'ídihùnà màtí. Pbéttù ka nùni ní Àba Kàgàwà kèlě atdíró.

³³ Nyàndà nga mběyi, nyòko nyìkpókù nà, ìnzá nyí nyùnì ndì kàsùmì nídhuně. ³⁴ Ndi dhu níliya ndì àdhàdhì abhi ò rárà ale náarí dhu ònzi dhu bhěyi: kà rǎhu pbì idza rò, ndùbhà ndì idza kasutále-fó. Kà rí i ale nzínzi ò ngǎtsi ale rǒnzina kasu nítè ndì ale tò, ndàdù dhu nùya idza-lí'ò nódo rí sàndírì tò ràdì nyìkpóna nà. ³⁵ Nírò, nyòko nyìkpókù nà, ìnzá nyí nyùnì idza-àbadhi ríngo òná kàsùmì nídhuně. Nyí nyùnì nzá dhu kà ràtí ndàdù pbitsòngǎnǎ, ngǎtsi nǎ iku-alikpa ò, ngǎtsi nǎ à'ě-akpa-òngǒ ò, ndirò ngǎtsi nǎ kútsingánǎ. ³⁶ Kìtò ndì ìnzá nyí nyìrè kàsùmì ò nǎ, dhu àkǎ nzá kà ròtù nyí òdhò nyí nyódhò ró. ³⁷ Yà fùkù ma mùnò dhu ní ma mùnò wà kóró ale tò. Nyòko nyìkpókù nà!»

14

Pbàyàhúdì ò ádròdrò ale rǎ 'ìri Yèsù nálǔ ka kí, kadù òhònà dhu dǔ dhu

(Màt 26.1-5; Luk 22.1-2; Yùw 11.45-53)

¹ Pbàyàhúdì tó Pásìka tó mùhendù mà, ìmbă ònà afi nà mùgati tó mùhendù mànà ní'ì oyo idhòya nódi ró. Ní Pbàkùhání tó ádròdrò ale mà, Músà bhà Uyátá tó màlímó mànà náapè ònè Yèsù nálǔ 'í'ì ìnzá kóró ale ùni rórò òná otu, ndíní 'adù tí àbhùnà kohò. ² Obhó tí, abádhí owúnà àtìnà rǒ nzínziya ò: «Dhu àkǎ nzá àlě ràlǔ ka mùhendù ò rò, akye ìndrú níivàna dhu nǎ.»

Atdí tsìbhále rǎ ndrùu róngu akye nódhò Yèsù-dòtsíró dhu

(Màt 26.6-16; Luk 7.36-50; 22.3-6; Yùw 12.1-8)

³ Yèsù ní'ì Bètànìya tí kátina pbanga ò, Sìmonì tí kátina ale bhà idzá. Ndi ale ní'ì kíkí nà angyinǎ rò.

Ní ònyù nónyù Yësù rǐ òná kàsùmì ǒ, atdí tsìbhále náatsù àlbatrò tí kátina odu nǐ ka kóbhòlò tsúpà nà fóná. Ndi tsúpà ò ìrǐ dhu ní ɔrú odzina nà ndrùù róngu akye. Ndirò ndi akye nǐrǐ nardò tí kátina irí-ví nǐ ka kóbhòlò akye. Ní íyàdhíyà nùukò ndi tsúpà-tsù, ndàdù ndi akye nódhò Yësù-dòtsíró. ⁴ Ní ànyìrò ìrǐ ale nzínzi ǒ, dhèdhè ale náakó, 'àdù àmbe òte dǒ nzínziya ǒ àtí: «Ádhu kàrǐ wòrǐ akye nínzǎ wò dhu bhèyi nǐ? ⁵ Ka kambènà tí obhó kàbhǔ kodzi ìbhù miyà dònǎ róse fùrangà-kpǒ rǒ*, kadù ndi fùrangà nùndò nàkùtále tò!» Abádhí náadù àkò atdí dǒ nyù wòrǐ tsìbhále rǒ. ⁶ Pbétù, Yësù adù àtina abádhí nǐ: «Nyùbhà wò tsìbhále ràdì. Ádhu nyǐ nyùva kà-tsi nǐ? Yà rùdú kònzì dhu ní ídzi dhu nyù. ⁷ Obhó tí, nyǐ nyóngo òko nàkùtále mànà bilinganà. Ndirò, nyǐ nyòzè ka òná kóró kàsùmì ǒ, nyǐ nyóngo adù abádhí-dzùnà nónzì ònzì. Pbétù ima, àlě kínzǐ ongo òko nyǐ mànà bilinganà. ⁸ Íyàdhíyà ònzì dhu ní lèmana nónzì ndi ndí dhu: kùtri wà ngbǒdu, ndòbhòlò angyangyi ɔtǒ tò. ⁹ Ma mí obhó dhu núnò fùkù: Kàgàwà bhà Ídzi Màkùrù núnò ka kí yà adzi ǒ kóró ngari ǒ inanǎ, ka kóngo yà tsìbhále nónzì dhu náwe ìndrǔ tò átò, kadù òwu kàrè rǒ ròná.»

Yudhà rǐ Yësù ònzì ndìpfo, ndàbhù pbàkùhání ǒ ádròdrǒ ale-fó dhu

(Màt 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ Yësù bhà idre dònǎ óyǒ nà ábhàlǐ nzínzi ǒ atdí ale, Yudhà ìskàriyotà tí kátina, náarà pbàkùhání tó ádròdrǒ ale-tí'ò, ndínǐ ndi ndìpfo tí Yësù ndàbhù abádhí-fó. ¹¹ Ní, Yudhà ùndò dhu ì ìrǐ rò, abádhí-dhè níika ndi atdí dǒ.

* ^{14:5} 14.5 ìbhù miyà fùrangà-kpǒ ní mbèmbè atdí atò tó kasù tó mùkùmbà.

Abádhí adù àtìná ì rărĭ fùrangà nábhu kà tò. Ní Yudhà náadù ndòpè ndòmè Yèsù ipfò ndì ndí ndàbhu abádhí-fó òná ídzi kàsùmì.

Yèsù mà rĭ Pásìka tó m̀hèndù tó ònyù nónyù pb̀ndà ábhàlĭ mànà dhu

(Màt 26.17-25; Luk 22.7-14,21-23; Yùw 13.21-30)

¹² Ìmbà òná afi nà m̀gati tó m̀hèndù tó wemberè tó idho, yà tà-mà-akpá-nzo-ză ka kubínà òná ǒ, Yèsù bhà ábhàlĭ níivú dhu kà-tsĭ 'àti: «Ádhànga ndì nyì nyòzè m̀wù P̀b̀yàhúdì tó Pásìka tó ònyù nóbhòlò òná indù?»

¹³ Ní, Yèsù adù pb̀ndà ábhàlĭ nzínzi ǒ óyǒ alɛ nóvi, ndàdù àtìná abádhí ní: «Nyòwu kigò ò, ní nyĭ nyĭ atdí alɛ nótù idha nàndò andu ǒ ró. Ní nyàdù nyòwu kòwù ǒ. ¹⁴ Ní kà r̀rà òtsù idza ró, nyĭ nyatìna ndì idza-àbadi ní: «M̀limò níivú dhu ndàti: M̀ mí P̀b̀yàhúdì tó Pásìka tó ònyù nónyù òná rò pb̀kà ábhàlĭ mànà kàluga rĭ'ì ngbòró?» ¹⁵ Ní, kàdùna ɔ̀r̀nà rò rĭ'ì ádr̀ngbà kàluga nítè f̀k̀k̀, yà angyangyi ka kòbhòlò kóró dhu òná. Ányì nga ní ndì, nyĭ nyòbholona ònyù àlě tò nĭ.» ¹⁶ Ní, kòkò óyǒ ábhàlĭ níivà ì 'òwù kigò ò. Abádhí náadù kóró dhu nótù yà Yèsù núnòná ka f̀ỳò dhu bhèyi tí, 'àdù Pásìka tó ònyù nóbhòlò.

¹⁷ P̀b̀ts̀ngánă, Yèsù mà pb̀ndà atdí kumì d̀nà óyǒ nà ábhàlĭ mànà náawù ùvò wò ka kòbhòlòná ngari ò.

¹⁸ Ní, yà abádhí òkò 'àmbe dhu ònyù dǒ mizà dǒ rò òná kàsùmì ǒ, Yèsù atì: «Ma mí obhó dhu núnò f̀k̀k̀, nzínzikù ǒ atdí alɛ rĭ ima nípfò ndàbhu ma òmvù-fó. Ndì alɛ ní yà atdíkpá m̀ mí dhu ònyù mànà alɛ.» ¹⁹ Ní, izu núnuka kòkò ábhàlĭ atdí dǒ nyù, ràdù 'òpè 'òngù dhu atdátí-rà ǒ kà-tsĭ, 'òwù àtìná r̀: «Tí ima ndì?» ²⁰ Yèsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ndì alɛ ní nzínzikù ǒ atdí alɛ, yà atdí kumì d̀nà óyǒ nà nyĭ nyĭ'ì rò, yà atdíkpá m̀

mí ɔtsúka ùfǒ mànà sǎnì ò ale. ²¹ Obhó tí, ìndrù t'Ídhùnà rǒvè yà Kàgàwà bhà Andítá núnò dóná dhu bhěyi. Pbéù, ìndrù t'Ídhùnà nípfǒ rí ndàbhù òmvù-fó ale rǐ'ì àpè è ǒ! Dhu akána nzǐ kǒdhì ndì ale mà!»

Ádrùngbǎle Yèsù nábhù rí kirè ònyù

(Màt 26.26-35; Luk 22.7-20; 1Kò 10.16-17; 11.23-26)

²² Yèsù mà p̀b̀ìndà ábhàlǐ mànà rǐ dhu ònyù òná kàsùmì ǒ, Yèsù nídyi mùgatì ndàlù foná. Ní òtsò ndì ndàbhù Kàgàwà tò dhu-dzidǒ, kǔkò kà-ǒnga, ndàdù ùndòná p̀b̀ìndà ábhàlǐ-fó, ndàdù àtìná abádhí nǐ: «Nyàkò yà dhu, ngbǒdu ní yà.» ²³ Tdítdǒ kǐdyi òvayì rǐ'ì òná kópà ndàlù foná. Ní òtsò ndì ndàbhù Kàgàwà tò dhu-dzidǒ, kǎdù kàbhù abádhí tò, abádhí kóró ràdù òmvùnà. ²⁴ Yèsù adù àtìná abádhí nǐ: «Yàrí ní azùdu, yà ìndrù nùngbò Kàgàwà mànà azu, ndìrò yà ábhǒ ale-okú dò rò ndì nùfù. ²⁵ Ma mí obhó dhu núnò fǔkù, ma mí nzǐ òvayì nómùvù tdítdǒ akèkpá màtí, ràrà àhù òvayì-òwútá nómùvù ma maraya òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi ǒ òná idho ò.» ²⁶ Adyì* ì ùyù dhu-dzidǒ, abádhí náadù òwu Mìzèyìtunì tó p̀b̀ìrì dò.

Yèsù rǐ Péterù rǐ ndòdho dhu nóvo dhu

(Màt 26.31-35; Luk 22.31-34; Yùw 13.36-38)

²⁷ Yèsù atì p̀b̀ìndà ábhàlǐ nǐ: «Nyǐ kóró, nyǐ nyí m̀b̀ha ùbha. Obhó tí, Kàgàwà bhà Andítá ò ka kándí dhu kati: «Ma mohoya tàrà t'úndatátále, tàrà ràdù ìfàlà kóró ngari òná.» ²⁸ Pbéù, ma m̀ngbè ma dhu-dzidǒ, ma madùya àrà nyǒdò Gálilayà tó p̀b̀ìrì ò rò.» ²⁹ Pbéù, Péterù adù àtìná kà nǐ: «Ngǔkpà ale mà rǐ mbǎ nyubha, ní ìma, ma mí nzǐ nyubha.» ³⁰ Ní Yèsù adù dhu àdu kà tò ndàtì: «Ma mí obhó dhu núnò ìndù, ìndo yàrí iku ǒ tí,

* 14:26 14.26 Zàb 113-118

inzá à'ù-akpà nápè òngò ɔyɔ-gùna rórò, nyi nyi'ina iwà nyi nyàti ìbhũ-gùna inzá nyi rùni ima ró.» ³¹ Pbéù, Péterù adù àtìna tdítdò obi nyú nà: «Ma matina nzí akEkpá màtí inzá ma rùni nyi, ìmbă dhu i'ina atdíkpá àlě kúve dhu màtí.» Ndirò kóró ngũkpá ábhàlǐ náadù dhu ùnò ndi dhu bhëyi tí átò.

Yësù rǐ ndìtsò Gètèsèmanì tí kátina inga ò rò dhu
(Màt 26.36-46; Luk 22.39-46)

³² Wò dhu-dzidò, Yësù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náawù ùvò atdí ngari Gètèsèmanì tí kátina ò. Ní Yësù adù àtìna pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Nyòko írò mitsò ma mára ònană.»
³³ Nírò ní ndi kădù Péterù mà, Yàkɔbhò mà, Yùwanì mànà nùgù 'òwù mànà. Ní, kăpè ndì'ì ádrùngbă ɔɔɔ nà, ndàdù ì'ì ábhò izu nà. ³⁴ Ní kădù àtìna abádhí nǐ: «Afidu rǐ'ì ábhò izu nyú nà, akye ma móvè dhu bhëyi. Ní, nyòko írò, ndirò nyòko ípirò rò.» ³⁵ Kădù àrà itseta ake, ndàdù ndìbvu obvò. Ní kădù ndìtsò Kàgàwà rò, ndínǐ kăkă nǐ, ndi àpbè tó kàsùmì nùudà tí dóna nă. ³⁶ Ní kămbénà àtìna dò: «Òɔ Àbá, lèmànũ ònzì rí dhu náarí'ì mbă. Ní índrì wò àpbè tó kópà itse rùdú rò. Pbéù ndi dhu àkă nzá ndònzì ndi ma mòzè ka dhu bhëyi, kăkă ndònzì ndi nyi nyú nyi nyòzè dhu bhëyi.» ³⁷ Wò dhu-dzidò, kădù ndàdu kòkò ìbhũ ábhàlǐ-tí'ò, ndàdù abádhí nótù iwà ùdho ró. Ní kădù àtìna Péterù nǐ: «Sìmoni, nyi tí òdho òdho tí? Nyi nyàdù tí obhó àdi ípirò rò atdí adyi màtí?»
³⁸ Nyòko ípiròrò, ndirò nyìtsò nyǐ, akye nyǐ nyotsúna umvútá ò nǐ. Alafí nózè wà kɔnzì ídzi dhu, pbéù ale-ngbò rǐ'ì iviví.» ³⁹ Tdítdò, Yësù indrì ndi abádhí tí rò, ndàdù ndìtsò ndùnò yà angyi ndi ndùnònà ɔte kèlě.
⁴⁰ Wò dhu-dzidò, kădù ndàdu pbìndà ábhàlǐ-tí'ò, ndàdù abádhí nótù iwà ùdho ró, atdí dò idho rǐ'ì nyàkpóya ò nídhunǐ. Ní abádhí náadù nzá kà tò ì ádũna dhu nùni.

⁴¹ Ìbhũ rí kìsě nǎ, Yěsù adù ndì pbìndà ábhàlǐ-tí'ò, ndàdù àtìná abádíhí nǎ: «Nyǐ nyòko tí òko òdhò nyǐ nyódhò ró? Nyǐ tí nyàsò nyǐ nyí ró? Íwà àkǎ wò dhu-bvùtí! Kàsũmì náká wà! Nyàndà, kànǐ ka kǐ Ìndrũ t'ídhùnà nípfò kabhũ nzÉrEngatáE-fó. ⁴² Nyìvà nyǐ, kòwu! Kànǐ ma nípfò rí ndàbhũ ma òmvũ-fó aE nírá wà àhũ íkyèrò!»

Yěsù nòsò ka kǐ dhu

(Màt 26.47-56; Luk 22.47-53; Yùw 18.3-12)

⁴³ Ní ányìrò rò tí, yà Yěsù rǒtE ònanǎ, Yudhà, yà idre dòná óyò nà ábhàlǐ nzínzì ò atdí aE, níto ndì ihé-yà mànà owùna ò. Í aE-fó ní'ì obhi-akpá, mùgò mànà. Abádíhí nivi ní'ì pbàkùhání tó ádròdrò aE mà, Músà bhà Ɔyátá tó màlímó mà, pbàkùrũ mànà. ⁴⁴ Yudhà, yà Yěsù nípfò rí ndàbhũ òmvũ-fó aE, ní'ì iwà ndì ndònzina Yěsù ka kũni tí ròná dhu nùnòndà ihé-yà tò. Kǎti: «Ma mámbõna aE ní'ina ndì yà nyǐ nyí atdyúna nóho aE. Ní nyǐ nyalúna ka, nyǎdù òwu nà mběyi nyǐ nyóðona rórò.» ⁴⁵ Yudhà nítdègu ndìto, ní kǎndrì Yěsù-tí'ò, ndàdù àtìná kà nǎ: «Màlimò!» Wò dhu-dzidò, kǎdù kàmbo. ⁴⁶ Ngũkpà aE náadù Yěsù nálũ, 'adù òsonà. ⁴⁷ Ní, ányìrò ì'ì aE nzínzì ò atdí aE níídhá pbì obhi-akpà, ndìtsà pbàkùhání tó ádròdrò aE dǒ kamà bhà kasutáE-bì nǎ. ⁴⁸ Yěsù adù àtìná abádíhí nǎ: «Íma àlũ nyǐ nyíwu rò, nyǐ nyàdù tí iwu fukú obhi-akpá nà mùgò mànà, ogbotáE nálũ ríwu aE bhěyi? ⁴⁹ Bìlìnganà ma múbhì àdì rǒ tikú, madù àmbe dhu núdhe dǒ Kàgawà bhà idza ò rò, ìnzǐ nyǎdù malũ. Pbétù, wò dhu rǐ ndònzì ndínǎ Andítá únò dhu náaká tí.» ⁵⁰ Nírò ní ndì ábhàlǐ nũubhà àbadhi, 'adù òtse kórò. ⁵¹ Atdí kpatsìbhíngba náadì ndàmbe àrà dǒ Yěsù-owù ò, atsità tó mberù kèlě ndì ndòbvù ròná rórò. Ní ka kadù àbadhi nálũ. ⁵² Pbétù, kǎdù ndì mberù nángolò ròná rò, ndàdù òkũ nzínzì rò.

Yěsù rǐ Pbàyàhúdí-bvǔ ádròdrǒ anya nítdì arí ale-ònzǐ dhu

(Màt 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; Yùw 18.13-14,19-24)

⁵³ Yà Yěsù nòsò ale náawù kà nà pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà bhà, yà kóró pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, pbàkùrǔ mà, Músà bhà Ƴyátá tó màlímó mànà núndu ì ì. ⁵⁴ PÉTERÙ adù àdì itseta, ndàmbe àrà dǒ Yěsù-owù ǒ, ndàrà òtsù pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà bhà idzangbò ka kákpòrò nǐ kàlì ò. Ní ànyì, abádhí náadù òko atdíkpá sàndìrì mànà, 'àmbe kàzù nónvò dǒ. ⁵⁵ P̀b̀ak̀uh̀aǹì t̀ò ádròdrǒ ale mà, kóró ngǔkpà ale yà P̀b̀aỳah̀ud̀ì bv̀ǔ ádròdrǒ anya nítdì arí mànà, náambénà Yěsù nóbhu ka kí dòná dhu nónè dǒ, ndínǐ 'adù tí ànyàna nótđì kohò. P̀b̀ét̀ù, abádhí náabà nzá atdí dhu mà. ⁵⁶ Obhó tí, ábhǒ ale nóowúnà iwu rǒ, 'adù Yěsù nóbhu títò dǒ, p̀b̀ét̀ù abádhí-òtè nóowúnà nzǐ 'àsò rǒ. ⁵⁷ Ngúfe ale níivà ì, 'òbhù ka títò dǒ, 'àti: ⁵⁸ «Mǎ mǎrì kà rǎtina: «Ma mí yà ìndrǔ asì ɔtsúya nǐ Kàgàwà bhà idza nùgòlò, madù ngàtsi-tsí, yà ìnzǐ ìndrǔ rǐ kàsùna nónzi ɔtsúya nǐ nòsì ìbhù idhò ǒ.»» ⁵⁹ Ní wò ndì ɔbhuta dǒ màtí, abádhí-òtè náasò nzá ì. ⁶⁰ Ní pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà níivà ndì ndidè kóró ale-ònzǐ, ndàdù dhu ìvu Yěsù-tsǔ ndàti: «Nyi t'òbhó dhu àdù kǒkò ale rǔnɔna d̀̀ǹù dhu dǒ?» ⁶¹ P̀b̀ét̀ù, Yěsù adúnà àrà ìnè rò ìnè tí, ìnzǐ ndàdu atdí dhu mà. Ní pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà níivú dhu tdítđ kà-tsǔ ndàti: «Nyi tí Krístò, yà mǎ mǎrì ìfùna Kàgàwà t'ídhùnà?» ⁶² Ní, Yěsù adù dhu àdu ndàti: «Obhó, ìma ní ndì. Ndirò nyǐ kóró, nyǐ nyalaya ìndrǔ t'ídhùnà ádr̀̀ng̀b̀ang̀à t̀ò ɔbì nà arí Kàgàwà bhà fangà dòná rò àdì ró. Ndirò, nyǐ nyalaya ka átò òr̀̀-ak̀p̀à-nỳì rǒ àpbù ǒ rírà ró.» ⁶³ Ní wò dhu ndì ndirì rò, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà núufà ròná mberù-ǒnga nàwí-okú

dò rò, ndàdù àtìná: «Ádhu tó ngàmbì àlě kí'ì atdyúna nà tdítđó! ⁶⁴ Nyí nyìrì wà kùnò dhu nzéε nyú Kàgàwà nǐ dhu. Ní, ádhu nyí nyìrè kà dǒ?» Ní, kóró alε adù anya òtdì kà-dǒ, 'àti kà rākă kohò. ⁶⁵ Abádhí nzínzi ǒ atdídhena alε náapè 'ùso iso Yèsù dò. Abádhí owúnà kà-nyì nátsi rǒ, 'adù kùdù ɔtsúya nǐ. Ndirò abádhí owúnà àtìná rǒ kà nǐ: «Nyì nyùnì rǒ, áti pé nyì nòpbi alε fākà.» Ndirò sàndiri náalú Yèsù, 'adù ùpbinà ɔtsúya nǐ.

PÉTERÙ rätina inzà ndì rúni Yèsù dhu
(Màt 26.69-75; Luk 22.56-62; Yùw 18.15-18,25-27)

⁶⁶ PÉTERÙ àdi pbàkùhání tó ádròdrǒ alε dǒ kamà bhà idza-lí òná kàsùmì ǒ, ndì kamà bhà kasu tó vèbhále nzínzi ǒ atdí tsìbhále níto ndì. ⁶⁷ Ní, kála PÉTERÙ kàzu nòvo rí rǒ, ndàdù nyìkpóna nódì róná, ndàdù àtìná nǐ: «Inyi átò, nyì nyì'ì atdíkpá Yèsù yà Nàzàreti ǒ alε mànà.» ⁶⁸ Pbétù, PÉTERÙ adù wò kùnò dhu nágò ndàti: «Inzá ma mùni, ndirò inzà dùdu àlǔ wò nyì nyùnò dhu.» Ní, PÉTERÙ adù ndìvà ndì idza-lí rò, ndàrà idza-ngbò ka kákpòrò nǐ kàlì-li'ò, [à'ù-akpà ràdù òngò.] ⁶⁹ Pbétù, wò kasu tó tsìbhále náala àbadhi, ndàdù ndòpè ndùnò dhu tdítđó ànyìrǒ ì'ì alε tò ndàti: «Yàrí alε ní abádhí nzínzi ǒ atdí alε!» ⁷⁰ PÉTERÙ adù ndì dhu nágò àgò tí tdítđó. Ní ákě kàsùmì dzidǒ, ànyìrǒ ì'ì alε náati PÉTERÙ nǐ tdítđó: «Obhó nyú, nyì ní abádhí nzínzi ǒ atdí alε, nyì ní Gàlìlayà tó pbìrì ǒ alε átò nídhunǐ.» ⁷¹ Ní, PÉTERÙ adù ɔtε òpè ndàti: «Dhu apé ì tìtò núnò ma mí dhu tí, ní Kàgàwà àkă ndòtdì ànyádu. Ma mòtsò wà dhu nyú, inzà ma mùni wò nyí nyúnòna alε.» ⁷² Wò ndì kàsùmì ǒ tí, à'ù-akpà náadù òngò ɔyo rí kisé nǐ. Ní, PÉTERÙ adù yà Yèsù ùnòná fìnda dhu nírè: «Inzá à'ù-akpà nápè òngò ɔyo-gùna rórò, nyì nyì'ina iwà nyì nyàti ìbhu-gùna inzà nyì rúni ma ró.» Nírò ní ndì PÉTERÙ adù ndòpè ndòdzì.

15

Yěsù rǐ ì Lìwalì Pìlatò-ònzǐ dhu
(Màt 27.1-2,11-14; Luk 23.1-5; Yùw 18.28-38)

¹ Kútsingá nyú, Pbakùhání tó ádròdrǒ ale mà núundu ì pbàkùrú mà, Músà bhà Úyátá tó màlímó mà, kóró ngǔkpà ale yà Pbayàhúdí bvú ádròdrǒ anya nítǒ arí mànà, ndíní ì irí tí ì Yěsù dǒ. Ní, abádhí adù Yěsù àbhú kutsì, 'adù òwu nà 'òwù àbhúnà Pìlatò-fò ò. ² Ní Pìlatò ivú dhu Yěsù-tsú ndàtì: «Inyi, nyi tí Pbayàhúdí tó ádrùngbǎ kamà?» Ní Yěsù adù dhu àdu kà tò ndàtì: «Inyi ní ndi ka nyùnò.» ³ Pbakùhání tó ádròdrǒ ale náambénà Yěsù nǒbhú dǒ ibí otu ǒ. ⁴ Ní Pìlatò adù dhu nívu kà-tsú tdítǒ ndàtì: «Nyi nyàdu tí nzá atdí dhu mà? Nyi nyèrì wà abádhí rǐ nyobhu dóná kóró dhu!» ⁵ Pbétù, Yěsù adù nzá atdí dhu mà nádu, idhò ràdù Pìlatò nùko atdíǒ nyú.

Yěsù-ànyǎ nǒtdì ka kǐ, ndíní ka koho tí dhu
(Màt 27.15-26; Luk 23.13-25; Yùw 18.39-19.16)

⁶ Yà Pbayàhúdí tó Pásìka tó mùhendù idhò nárírà dhu bhèyi, Pìlatò nóongónà atdí ale níkòlò yà imbi ò rǐ ì ale nzínzi ǒ rò. Ndí ale nongónà ì ì yà ihé-yà nózè kíkòlò fǐyò ale. ⁷ Ní, Bàrabà tí kátina atdí ale ní ì imbi ò ka kósò ró. Ka kusó abádhí atdíkpá yà abvo nóhò ale mànà. I ale náahò ndi abvo yà dhu ì ìvǎ ìnzǐ àmbe kamà-tsú dhu ní rǐ dǒ ònà kasumì ǒ. ⁸ Ní, ihé-yà nívǎ ì 'òwù Pìlatò bhà, 'adù kàvi rǐkòlò atdí ale fǐyò, yà bilí ndí ndaróznina Pásìka tó mùhendù ǒ dhu bhèyi. ⁹ Pìlatò adù dhu àdu abádhí tò ndàtì: «Nyí nyòzè tí mìkòlò Pbayàhúdí tó ádrùngbǎ kamà fùkù?» ¹⁰ Obhó tí, kǔni dhu mbèyi nyú, pbakùhání tó ádròdrǒ ale rìwù Yěsù nà fona ò kǎdhà ònzi ì ì dhu-okú dǒ rò. ¹¹ Pbétù, pbakùhání tó ádròdrǒ ale nítsu dhu ihé-yà-dò ò, ndíní Bàrabà kèlè

nonzi tí kíkòlò fíyò. ¹² Ní, Pìlatò níwú dhu tdítdǒ ihé-yà-tsǔ ndàti: «Ádhu nyú nyí nyòzè mǒnzì yà Pbàyàhúdí tó ádrùngbǎ kamà tí nyí nyarí ànzina ale nǐ?» ¹³ Ní, abádhí adù dhu àdu kà tò ikǔ nyú ǒ àti: «Étǒ ka mǔsàlabhà dǒ!» ¹⁴ Ní, Pìlatò adù dhu níwú abádhí-tsǔ, ndàti: «Ádhu nyú ndí kǒnzì nzéɛ dhu tí?» Ní, abádhí adù idù àrǐ nyú tí 'àti: «Étǒ ka mǔsàlabhà dǒ!» ¹⁵ Pìlatò náazè ndǒnzì ihé-yǎ-dhè níká rí dhu. Ní kǎdù Bàrabà níkòlò abádhí tò. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù Yèsù nábhù kǎvi asé nǐ, ndàdù àbhùnà kowù ỳtǒnà mǔsàlabhà dǒ.

*Pbànowí rǐ Yèsù ikpǒ dhu
(Màt 27.27-31; Yùw 19.2-3)*

¹⁶ Pbànowí náawù Yèsù nà lǐwalì bhà ádrùngbǎ idzá-yà-ba-ngbò ka kákpòrò nǐ kàlì ò. Abádhí adù kóró pbànowí tó pìkò núnzì riwù ányìrǒ. ¹⁷ Ní, abádhí náafó òlǒlù ɔrú mǔdzarù Yèsù rǒ, 'adù okpèna nà itsu-dòká tó mùkàkú nákpòrò, 'afó kà-dò rǒ. ¹⁸ Wò dhu-dzidǒ, abádhí náapè 'àtsè Yèsù 'òwù àtìna rǒ: «Yǎmbù, Pbàyàhúdí tó ádrùngbǎ kamà!» ¹⁹ Abádhí nóowúnà kà-dòtsirò nǒvì rǒ ízò nǐ, 'adù isò núso kà-dò. Ndirò, abádhí adúnà òwu 'ùkò rǒ ɔtdyùya dǒ, 'àgù ì obvò nyú kǒnzǐ. ²⁰ Ka ì ikpǒ dhu-lutìná, abádhí níwa òlǒlù ɔrú mǔdzarù kàrǒ rǒ, 'adù kàrǒ mǔdzarù núfò kàrǒ tdítdǒ. Wò dhu-dzidǒ, abádhí adù ùvò kànà iri, 'adù òwu kùtò mǔsàlabhà dǒ.

*Yèsù nǔtǒ ka kǐ mǔsàlabhà dǒ dhu
(Màt 27.32-44; Luk 23.26-43; Yùw 19.17-27)*

²¹ Kùrenì tó kígò ǒ atdí ale, Sìmonì tí kátina, núubhínà ỳda rǒ ányìrǒ ìnga bvù rò ndì ndírà rǒrò. Ndì ale nǐ' Ìlìsandurù mà Rufù nà mà t'ábanà. Ní pbànowí nǔutu ka rànò Yèsù bhà mǔsàlabhà. ²² Abádhí náawù Yèsù

nà, 'òwù ùvò nà Gòlògotà tí kátina ngari ò. Gòlògotà-tì ní «ale-dò-kpa tó ngari.» ²³ Abádhí náatsú 'àbhu mànēmanē tí kátina itsu-dha nà ka kàngbõ ðìvayi Yèsù tò. Pbéttù, Yèsù adù nzá kòmuvù. ²⁴ Wò dhu-dzidõ, abádhí náadù kùtò mùsàlabhà dõ. Abádhí adù kàrõ mùdzarù nùndò foyá, ngalà ò ì òvì rórò. Abádhí avì ngalà ndìní ì unì tí ngãtsi ale rari ngbãgà-tsí nába. ²⁵ Ka kùtò ka mùsàlabhà dõ ìbhu adyifò-sisì kútsingá nga tó ò. ²⁶ Kòho ka kí okúna dò rò dhu ka kùtò ònà andítá náati: «Pbàyàhúdí tó ádrùngbã kamà.» ²⁷ Ndirò, abádhí nùutò óyõ ogbotále átò mùsàlabhà dõ Yèsù tí: atdí ale ka kùtò, kòdì Yèsù bhà fangà dònã rò, kadù ngãtsi ale nùtò, kòdì Yèsù bhà ígù dònã rò. ²⁸ [Ndi dhu bhèyi ní ndi, yà Kàgàwà bhà Andítá ò ka kandí dhu náaká. Ndi Andítá ràtina: «Ka kazù ka nzéngatále nzínzì ò*.»]

²⁹ Ní, ànyìrõ rúda ale nóowúnà dòya nóbhì rõ, 'adù dhu ùnò kà nì, 'àti: «Òhõ! Inyi, yà nyi nyátsù nyugolo Kàgàwà bhà idza, nyadù tí òsìnà ìbhu idho ò rò, ³⁰ ígù pé nyi nyi-tírò, nyadù ifo mùsàlabhà dõ rò!» ³¹ Ndi dhu bhèyi tí, pbàkùhání tó ádròdrõ ale mà, Músà bhà Úyátá tó màlímó mànà nùugbó Yèsù, 'adù òwu àtìnà rõ nzínziya ò: «Kígù ngùkpa ale, pbétù kàrì nzi adù ndìgu ndìtírò! ³² Dhu àkã Krístò, Pbàìràyéí tó ádrùngbã kamà, rifò kòmbí mùsàlabhà dõ rò, ndìní mà mala tí, màdù kà'ù.» Yà Yèsù tí ka kùtònà mùsàlabhà dõ ale, náambénà dhu ùnò dõ átò kà nì.

Yèsù rõvè dhu

(Màt 27.45-56; Luk 23.44-49; Yùw 19.28-30)

³³ Adyìbhengá nga tó azà adyifò-sisì ò, ínõ-yà níibvú ndì kórò ndì pbìrì ò, ràrà àhù adyidõ nga tó àrùgyètdí adyifò-sisì ò. ³⁴ Ní adyidõ nga tó àrùgyètdí adyifò-sisì

* 15:28 15.28 Ìsa 53.12

ǒ, Yēsù náakù ɔɽú tǔna nyú nà ndàti: «Èloyì, Èloyì, lamà sàbàkàtanì.» Kàtì ní: «p̀bàkà Kàgàwà, p̀bàkà Kàgàwà, ádhu nyì nyùbhà ma ní?» ³⁵ Ányìrǒ ì'ì ale nzínzi ǒ, wò dhu nìrì atdídhená ale náadù àtìnà: «Nyìrì pé, kà rǐ nabì Èliyà nánzi!» ³⁶ Atdí ale abádhí nzínzi ǒ náakù ndìdyì sifongò, ndàfǒ ògyògyè òvayì ǒ. Kǎdù k̀wà ndòtù ízò-tsù-dǒ, ndàbhù ndíní Yēsù andú tí ònà rǐ'ì òvayì ndòtò. Kǎdù àtìnà: «Nyitse pé! Kàndà pé Èliyà ràtí kifo ifò mùsàlabhà dǒ rò!» ³⁷ Ní Yēsù adù òkù àrǐ nyú tí, afína ràdù ìtdě.

³⁸ Kàgàwà bhà idza ǒ ka kúsò ádrùngbǎ mberù-ǒnga náadù ndífa ònànga rùtù ndì ɔɔɔ, ròpè ndì ɔɽú rò rìsǐ obvò. ³⁹ P̀bàrómá tó p̀bìrì ǒ atdí miyà p̀bànowí dǒ ádrùngbǎ ale ní'ì Yēsù-ònzǐ ndì ndìdè ró. Ní Yēsù òvè tí dhu ndì ndàla rò, kǎtì: «Yàrí ale ní'ì obhó nyú Kàgàwà t'ídùnà!» ⁴⁰ Ngúfe vèbhále ní'ì átò ányìrǒ, 'àmbe dhu àndà dǒ itse rò. Abádhí nzínzi ǒ ì'ì ní, Màngadalà tó p̀banga ǒ Màriyà mà, Màriyà, Yàkòbhǒ-ngba mà Yǒsè mànà-tsánà mà, Sòlomì mànà. ⁴¹ Abádhí núubhì Yēsù-owù ǒ, 'àdù òwu kà-kàsù ònzì rǒ Gálilayà tó p̀bìrì ǒ kǐ'ì rò. Ibí ngǔkpà vèbhále yà kà mànà upò atdíkpà 'òwù Yèrùsàlemà tó kigò ǒ ní'ì inè átò ányìrǒ.

Yēsù nótdù ka kí dhu

(Màt 27.57-61; Luk 23.50-56; Yùw 19.38-42)

⁴² Inga ràtì dhu-tsù dǒ, yà tsútsǎ nínganí Sàbatù ní'ìna rǒrò ìndrù rǐ ì òbhòlò ònà idhò ǒ, ⁴³ Yòzefù níira àhù. Ka ní'ì Àrìmatayò tí kátina p̀banga ǒ ale. Ndìrò, ka ní'ì atdí dǒ ka kífù P̀bàyàhúdì-bvù ádròdrǒ anya nítdì arí ale nzínzi ǒ atdí ale. Ndìrò, ka ní'ì átò arí òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi rǐrà dhu nó dǒ atdyúna nà ale. Ní, kǎrà ìmbà ònà odóna Pìlatò bhà, ndàdù Yēsù-abvò nónzi kàfó. ⁴⁴ P̀bétù, idhò núukò Pìlatò atdí dǒ

iwà Yēsù òvè dhu ndì ndìrì rò. Ní kǎdù Pbàró má tó pbìrì ǒ atdí miyà pbànowí dǒ ádrùngbǎle návi kanzi, ndàdù angyí màtí Yēsù nóvènà dhu nívu tsùnà. ⁴⁵ Ní wò pbànowí dǒ ádrùngbǎle nádu fíndà dhu ndì ndìrì rò, kǎdù Yòzefù návi rìdyi Yēsù-abvò. ⁴⁶ Yòzefù náadù abvo t'ótùta tó mberù* nódzi. Kǎdù Yēsù-abvò nífo m̀sàlabhà dǒ rò, ndàkpòrò ndi mberù ò. Kǎdù àrà ndi abvo nà, ndàrà òtdùnà, ndìli bhalabhala ò ka kóbhi ròtsù ibhu ò. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ádrùngbǎ odu-íyà-ba nígèrè, ndàpbí ndi ibhu-li'ò nǐ. ⁴⁷ M̀gàdalà tó pbanga ǒ M̀riyà mà, M̀riyà Yòsè-tsánà mà, náadù òko 'àmbe kòtdù ka kí ró nga nándà dǒ.

16

Yēsù rǐ ndìngbè òvè-bvù rò dhu

(M̀t 28.1-8; Luk 24.1-12; Yùw 20.1-10)

¹ Sàbatù-idhò nùdà dhu-dzidǒ, M̀gàdalà tó pbanga ǒ M̀riyà mà, M̀riyà, Yàkòbhò-tsánà mà, Sòlomì mà, nùudzí ndrùò róngu akye, ndí nǐ 'owu tí Yēsù-abvò-ngbò nùtri nǐ. ² Ní kútsingá nyú, Sàbatù dzidǒ rúbho nga ǒ, adyifò rǐ ndìto rórò, abádhí náawù Yēsù ka kòtdù i. ³ Ní otu ǒ, abádhí owúnà dhu òngù rǒ tsùyá nzínziya ǒ, 'àmbe àtìna dǒ: «Ádhi wò odu-íyà-ba nógèrè rí àlètò ibhu-lí rò?» ⁴ Pbétù, yà ì ùbè nga 'àndà rò, abádhí ala wò odu iwà ka kògèrè igi ró. Obhó tí, ndi odu i'í ádrùngbǎ nyú. ⁵ Ní abádhí atsù ibhu ò, 'adù òwòwù kanzù nàfò kpatsìbhíngba* nála fangà dònà rò àdi ányì ró. Ní òdo náadù isǐ atdí dǒ abádhí ò. ⁶ Ní, wò kpatsìbhíngba adù àtìna abádhí nǐ: «Ìnzǐ nyònzì òdo, nyǐ nyónena ní Yēsù,

* 15:46 15.46 Abvo t'ótùta tó mberù nǐ kitanì tí kátina itsukpò-nzo-ìmvò nǐ ka kódyù mberù. * 16:5 16.5 Ndi kpatsìbhíngba nǐ kàgàwà bhà màlàyikà.

Nàzàretì ð̄ aλ, yà mùsàlabhà dǒ ka kútǒ. Kìngbè wà ndì, ní kàrǐ ìmbǎ ìrǒ. Nyàndà, kànǐ kǎ-bvò ka kili ràyi ró nga. ⁷ Nyòwu nyùnò dhu PÉTÈTÙ mà tò, ngùkpà ábhàlǐ mànà nyàtì, kà rǎrǐ àrà nyǒdò Gàlìlayà tó p̀bìrì ò r̀ò. Ányì ní ndì nyǐ nyí kàlǎ, yà f̀úkù k̀ùnò ka dhu bhèyi.» ⁸ Ní abádhí núuvò ibhu ò r̀ò, 'àdù òtse itsε nyú ndì ibhu tí r̀ò. Obhó tí, abádhí ambénà ìvi dǒ, ìdho ràdù 'ùkò atdí dǒ. Ndirò abádhí nùunò nzá atdí dhu mà atdí aλ tò màtí, odo nà ì ìì dhu-okú dò r̀ò.

Yēsù r̄ ndàvì M̀g̀adalà tó kigò ð̄ M̀ariyà tò dhu
(M̀at 28.9-10; Ỳuw 20.11-18)

⁹ [Yēsù níitdègu ndìngbè, ní s̀abatù-ìdhò dzidǒ wemberè tó ìdho ð̄, k̀avi ndì angyi M̀g̀adalà tó pbanga ð̄ M̀ariyà tò. Ndi M̀ariyà ní ndì àr̀ùbhù nzÈÈ-alafí kípfo ònà r̀ò. ¹⁰ Íyàdhíyà adù àrà ndì dhu nùnò yà Yēsù mà ní'ì mànà aλ tò. I aλ ní'ì izu nà, 'àdù àmbè òdzi dǒ. ¹¹ P̀bétù, abádhí níitdègu M̀ariyà r̀atìna Yēsù r̀ìngbè wà ndì, ndirò iwà ndì r̀ala ka dhu níri, ní abádhí náadù nzá kà r̀ùnòna dhu ná'ù.

Yēsù r̄ ndàvì p̀b̀indà ábhàlǐ nzínzì ð̄ óyǒ ábhàlǐ tò dhu
(Luk 24.13-35)

¹² Wò dhu-dzidǒ, Yēsù náavì ndì p̀b̀indà ábhàlǐ nzínzì ð̄ óyǒ aλ tò. K̀avi ndì abádhí tò ìnzǐ abádhí r̄ ndùnǐ ònà vurò woyò ð̄. I ábhàlǐ núubhínà òwu r̀ò atdí pbanga ò. ¹³ Ní ì ábhàlǐ náadù 'àdu, 'òwù ndì dhu nónò ngùkpà ábhàlǐ tò. P̀bétù ì ábhàlǐ náadù nzá abádhí r̀ùnòna dhu ná'ù.

Yēsù r̄ ndàvì p̀b̀indà ìdre d̀óná atdí nà ábhàlǐ tò dhu
(M̀at 28.16-20; Luk 24.36-49; Ỳuw 20.19-23; Kas 1.6-8)

¹⁴ Kà r̀iku d̀óná r̀ò n̄, Yēsù náavì ndì p̀b̀indà ìdre d̀óná atdí nà ábhàlǐ tò, ònyù nónyù abádhí r̄ ònà kàsùmì ð̄.

Ní Yěsù apè ndòrù abádhí dǒ ndàti: «Nyǐ nyǐ mbă a'uta nà, ndirò afiku rǐ odú nyú, inzá nyǐ nyà'ù yà ma mǐngbè ma dhu nàla ale rǔnɔna dhu dhu-okú dǒ rǒ.» ¹⁵ Wò dhu-dzidǒ, kǎdù àtìna abádhí nǐ: «Nyòwu yà adzi ǒ kóró ngari ònǎ, nyǎdù Kàgàwà bhà Ídzì Mǎkǔrù núnò kóró ale tǒ. ¹⁶ Nyǐ nyúnɔna dhu ná'u rǐ, ndàdù bàtizò nálù ale nǒogúya ògù. Pbétù ìnzǐ rǐ nyǐ nyúnɔna dhu ná'u ale dǒ ka kotdiya anya. ¹⁷ Kàrí ní i yà nyǐ nyúnɔna dhu ná'ù ale núnì rǒ ka kowuya ròyá ize: abádhí nóowuya nzéE-alafí nípfo rǒ ìndrù ò rǒ ɔvòdu rǒ. Abádhí nóowuya òte rǒ yà inzá ì àpè ùnǎna angyangyi aláva ǒ. ¹⁸ Abádhí nóowuya mbă osu mà nùlù rǒ ɔtsúya nǐ, 'àdù ìndrù òho rǐ itsu mà nómuvù, ní atdí nzéE dhu mà náaraya nzǐ ndònzì rǒ abádhí rǒ. Abádhí nóowuya ɔtsúya nùlì rǒ anditále dǒ, i ale ràdù ùgù.»

Yěsù rǐ ndàdù Kàgàwà i òrù-akpà ò dhu
(Luk 24.50-53; Kas 1.9-11)

¹⁹ Wò dhu bhěyi Ádrùngbǎle Yěsù nǒvò dhu pbìndà ábhàlǐ tǒ dhu-dzidǒ, Kàgàwà náadù kòdyi tina ò òrù-akpà ò, kà ràdù àdi Kàgàwà bhà fangà dǒnǎ rǒ. ²⁰ Ní Yěsù bhà ábhàlǐ adù òwu Kàgàwà bhà Ídzì Mǎkǔrù núnò kóró ngari ònǎ. Ádrùngbǎle Kàgàwà náaràna abádhí-dzùna nǒnzì rǒ ndi kasù ǒ, ndàdù àrà abádhí rǔnɔna ɔte tó obhóna nábhu rǒ ràvi ndi wìwì-otù ǒ†.]

† 16:20 16.20 Mrk 16.9-20 rǐ ìmbă ibí ngùkpà angyè Andítá ò.

Ungbòta-ጋwá Tá Bhǔkù

Ndrǔna: Ungbòta-ጋwá Tá Bhǔkù New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ndrǔna (Ngiti)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Dec 2021 from source files dated 30 Nov 2021

abb6c630-aaf1-5647-8172-605215e8fe12